

๒๙๔.๓๒๕

ก ๕๖๒๐

ย.๓

การศึกษาความคิดเห็นเกี่ยวกับการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนของผู้เรียนหลักสูตรระดับชั้นสูง
ของศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ เขตกรุงเทพมหานคร

ปริญญาโท

ของ

ก้ำจัด จันทวงศ์

20 ก.ค. 2536

เสนอต่อมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา

ตามหลักสูตรปริญญาโทบัณฑิต วิชาเอกการศึกษาผู้ใหญ่

มกราคม 2536

ลิขสิทธิ์เป็นของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

184870

คณะกรรมการควบคุมและคณะกรรมการสอบ ได้พิจารณาปริญญานิพนธ์ฉบับนี้แล้ว เห็นสมควร
รับเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต วิชาเอกการศึกษาผู้ใหญ่
ของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

คณะกรรมการควบคุม

..... /สวผบ/ ควบ..... ประธาน

(ผศ.ดร.เสาวนีย์ เลวลัย)

..... /สวผบ/..... กรรมการ

(ดร.เพ็ญเช ประจณปัจจันิก)

คณะกรรมการสอบ

..... /สวผบ/ ควบ..... ประธาน

(ผศ.ดร.เสาวนีย์ เลวลัย)

..... /สวผบ/..... กรรมการ

(ดร.เพ็ญเช ประจณปัจจันิก)

..... /สวผบ/..... กรรมการที่แต่งตั้งเพิ่มเติม

(รศ.สุวัฒน์ วัฒนวงศ์)

บัณฑิตวิทยาลัยอนุมัติให้รับปริญญานิพนธ์ฉบับนี้ เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตร
ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต วิชาเอกการศึกษาผู้ใหญ่ ของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

..... /สวผบ/..... คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

(ศ.ดร.สมพร บัวทอง)

วันที่ ๒๒ เดือน พฤษภาคม พ.ศ. ๒๕๖๒

ประกาศคุณูปการ

ปริญญานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จลงได้ด้วยความกรุณาของ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.เสาวนีย์ เลวลัย และอาจารย์ ดร.เพ็ญแข ประจณปัจจนิก ซึ่งเป็นประธานและกรรมการ ควบคุมปริญญานิพนธ์ ท่านได้ให้คำปรึกษา แนะนำ ให้กำลังใจ รวมทั้งชี้แนะแก้ไขข้อบกพร่องต่าง ๆ นับตั้งแต่เริ่มดำเนินการจนแล้วเสร็จ ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณไว้เป็นอย่างสูง และขอขอบพระคุณ รองศาสตราจารย์สุวัฒน์ วัฒนวงศ์ ที่กรุณาเป็นกรรมการร่วมสอบปริญญานิพนธ์ พร้อมทั้งให้ข้อเสนอแนะ ที่มีค่ายิ่งต่อความสมบูรณ์ของปริญญานิพนธ์ฉบับนี้

ขอกราบขอบพระคุณ ท่านเจ้าคุณพระปริยัติกิจโกศล เลขาธิการสำนักงานบริหารการศึกษา พระพุทธศาสนาวันอาทิตย์แห่งประเทศไทย ดร.พระมหาวิเชาว์ ปญฺญาวชิโร ผู้อำนวยการสถาบันวิจัย พุทธศาสตร์ มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัยที่เมตตาให้ความอนุเคราะห์เป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบ แบบสอบถาม ผู้อำนวยการ พระเลขาณูการ พระเจ้าหน้าที่ ของศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ ได้แก่ คือ วัดเบญจมบพิตร วัดสะพานสูง วัดอนงคาราม มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย สภาการศึกษา มหามกุฏราชวิทยาลัย วัดศรีบุญเรือง วัดนาคนปรก วัดโสมนัสวิหาร และวัดสุวรรณาาราม ที่กรุณาให้ความร่วมมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลเป็นอย่างดี

ขอขอบพระคุณคณาจารย์ในภาคการศึกษาผู้ใหญ่ทุกท่าน ที่ให้ความรู้ ข้อคิดเห็นกับผู้วิจัย ด้วยดีมาตลอด ขอขอบคุณ คุณเรณวย มิ่งขวัญ คุณอัญญา กรคณิตนันท์ คุณทรงศรี วีระรังษิยากรณ์ คุณอมร จันทรดา คุณจันทวรรณ จันทวงษ์โส และผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับทุกคนที่ให้ความช่วยเหลือ สนับสนุนการทำวิจัยในครั้งนี้

ท้ายที่สุดนี้ ขอโน้มรำลึกถึงพระคุณของบิดา มารดา ครูอาจารย์ และผู้มีพระคุณต่อผู้วิจัยทุกท่าน โดยเฉพาะอย่างยิ่งท่านอาจารย์สุธรรม ปั้นประเสริฐ เลขาธิการคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ ที่สนับสนุนให้ผู้วิจัยได้มีโอกาสเข้ารับการศึกษาและจัดทำปริญญานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จเรียบร้อยด้วยดี

ก่าจัด จันทวงษ์โส

สารบัญ

บทที่	หน้า
1 บทนำ	1
ภูมิหลัง	1
ความมุ่งหมายของการศึกษาค้นคว้า	4
ความสำคัญของการศึกษาค้นคว้า	5
ขอบเขตของการศึกษาค้นคว้า	5
นิยามศัพท์เฉพาะ	7
2 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	10
พระพุทธศาสนากับการศึกษาไทย	10
ประวัติความเป็นมาของศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์	13
หลักการจัดกิจกรรมการเรียนรู้การสอน	17
การจัดกิจกรรมการเรียนรู้การสอนและหลักสูตรของศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนา วันอาทิตย์	25
แนวทางบริหารศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์	34
งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	38
สมมติฐานของการศึกษาค้นคว้า	42
3 วิธีดำเนินการวิจัย	43
ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง	43
วิธีสร้างเครื่องมือ	44
เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล	45
การเก็บรวบรวมข้อมูล	46
การวิเคราะห์ข้อมูล	47
สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล	47

บทที่	หน้า
4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล	51
ตอนที่ 1 สัญลักษณ์ที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล	52
ตอนที่ 2 ข้อมูลพื้นฐานของประชากร	52
ตอนที่ 3 ความคิดเห็นเกี่ยวกับการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนของผู้เรียน หลักสูตรระดับชั้นสูง	55
ตอนที่ 4 เปรียบเทียบความคิดเห็นเกี่ยวกับการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน ของผู้เรียนหลักสูตรระดับชั้นสูง	65
ตอนที่ 5 ความคิดเห็นและข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน ตามหลักสูตร	87
5 สรุปผล อภิปราย และข้อเสนอแนะ	93
ความมุ่งหมายของการศึกษาค้นคว้า	93
ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง	93
เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล	93
วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล	94
การวิเคราะห์ข้อมูล	95
สรุปผลการวิเคราะห์ข้อมูล	95
อภิปรายผล	98
ข้อเสนอแนะ	111
ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยต่อไป	112
บรรณานุกรม	114
ภาคผนวก	121
ประวัติย่อของผู้วิจัย	165

บัญชีตาราง

ตาราง		หน้า
1	จำนวนกลุ่มตัวอย่างผู้เรียนหลักสูตรระดับชั้นสูง ของศูนย์ศึกษาพระนุทศาสนา วันอาทิตย์ เขตกรุงเทพมหานคร ปีการศึกษา 2535	43
2	ข้อมูลพื้นฐานของกลุ่มตัวอย่าง	53
3	ค่าเฉลี่ยและค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐานของคะแนนความคิดเห็นเกี่ยวกับการจัด กิจกรรมการเรียนการสอนของผู้เรียนหลักสูตรระดับชั้นสูง เป็นรายด้าน	56
4	ค่าเฉลี่ยและค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐานของคะแนนความคิดเห็นเกี่ยวกับการจัด กิจกรรมการเรียนการสอนของผู้เรียนหลักสูตรระดับชั้นสูง ด้านเนื้อหาของ หลักสูตร เป็นรายข้อ	57
5	ค่าเฉลี่ยและค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐานของคะแนนความคิดเห็นเกี่ยวกับการจัด กิจกรรมการเรียนการสอนของผู้เรียนหลักสูตรระดับชั้นสูง ด้านวิธีสอน เป็นรายข้อ	59
6	ค่าเฉลี่ยและค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐานของคะแนนความคิดเห็นเกี่ยวกับการจัด กิจกรรมการเรียนการสอนของผู้เรียนหลักสูตรระดับชั้นสูง ด้านอุปกรณ์การสอน เป็นรายข้อ	61
7	ค่าเฉลี่ยและค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐานของคะแนนความคิดเห็นเกี่ยวกับการจัด กิจกรรมการเรียนการสอนของผู้เรียนหลักสูตรระดับชั้นสูง ด้านการประเมินผล เป็นรายข้อ	63
8	เปรียบเทียบคะแนนความคิดเห็นเกี่ยวกับการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน ของ ผู้เรียนหลักสูตรระดับชั้นสูง ที่มีเพศแตกต่างกัน	65
9	วิเคราะห์ความแปรปรวนคะแนนความคิดเห็นเกี่ยวกับการจัดกิจกรรมการเรียน การสอน ของผู้เรียนหลักสูตรระดับชั้นสูง ที่มีการศึกษาในระบบโรงเรียน แตกต่างกัน	67

10	เปรียบเทียบความแตกต่างของคะแนนความคิดเห็นเกี่ยวกับการจัดกิจกรรม การเรียนการสอน ด้านวิธีสอนของผู้เรียนหลักสูตรระดับชั้นสูง ที่มีระดับ การศึกษาในระบบโรงเรียนแตกต่างกัน เป็นรายคู่	69
11	วิเคราะห์ความแปรปรวนคะแนนความคิดเห็นเกี่ยวกับการจัดกิจกรรมการเรียน การสอน ของผู้เรียนหลักสูตรระดับชั้นสูง ที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนในระบบ โรงเรียน ปีการศึกษาที่แล้วแตกต่างกัน	70
12	วิเคราะห์ความแปรปรวนคะแนนความคิดเห็นเกี่ยวกับการจัดกิจกรรมการเรียน การสอน ของผู้เรียนหลักสูตรระดับชั้นสูง ที่มีสาเหตุของการเข้าเรียน ในหลักสูตรของศูนย์ฯ แตกต่างกัน.....	72
13	วิเคราะห์ความแปรปรวนคะแนนความคิดเห็นเกี่ยวกับการจัดกิจกรรมการเรียน การสอน ของผู้เรียนหลักสูตรระดับชั้นสูง ที่ผู้ปกครองมีสถานภาพแตกต่างกัน	74
14	เปรียบเทียบความแตกต่างของคะแนนความคิดเห็นเกี่ยวกับการจัดกิจกรรม การเรียนการสอน ด้านการประเมินผลของผู้เรียนหลักสูตรระดับชั้นสูง ที่มี ระดับการศึกษาในระบบโรงเรียนแตกต่างกัน เป็นรายคู่	76
15	วิเคราะห์ความแปรปรวนคะแนนความคิดเห็นเกี่ยวกับการจัดกิจกรรมการเรียน การสอน ของผู้เรียนหลักสูตรระดับชั้นสูง ที่ผู้ปกครองมีระดับการศึกษา แตกต่างกัน	77
16	วิเคราะห์ความแปรปรวนคะแนนความคิดเห็นเกี่ยวกับการจัดกิจกรรมการเรียน การสอน ของผู้เรียนหลักสูตรระดับชั้นสูง ที่ผู้ปกครองประกอบอาชีพ แตกต่างกัน	79
17	เปรียบเทียบความแตกต่างของคะแนนความคิดเห็นเกี่ยวกับการจัดกิจกรรม การเรียนการสอน ด้านเนื้อหาของผู้เรียนหลักสูตรระดับชั้นสูง ที่ ผู้ปกครองประกอบอาชีพแตกต่างกัน เป็นรายคู่	81

18	เปรียบเทียบความแตกต่างของคะแนนความคิดเห็นเกี่ยวกับการจัดกิจกรรม การเรียนการสอน ด้านวิธีสอนของผู้เรียนหลักสูตรระดับชั้นสูง ที่ผู้ปกครอง ประกอบอาชีพแตกต่างกัน เป็นรายคู่	82
19	เปรียบเทียบความแตกต่างของคะแนนความคิดเห็นเกี่ยวกับการจัดกิจกรรม การเรียนการสอน โดยรวมของผู้เรียนหลักสูตรระดับชั้นสูง ที่ผู้ปกครอง ประกอบอาชีพแตกต่างกัน เป็นรายคู่	83
20	วิเคราะห์ความแปรปรวนคะแนนความคิดเห็นเกี่ยวกับการจัดกิจกรรมการเรียน การสอน ของผู้เรียนหลักสูตรระดับชั้นสูง ที่มีฐานะทางเศรษฐกิจของครอบครัว แตกต่างกัน	84
21	เปรียบเทียบความแตกต่างของคะแนนความคิดเห็นเกี่ยวกับการจัดกิจกรรม การเรียนการสอน ด้านการประเมินผลของผู้เรียนหลักสูตรระดับชั้นสูง ที่มี ฐานะทางเศรษฐกิจของครอบครัวแตกต่างกัน	86
22	ความคิดเห็นเกี่ยวกับการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน ของผู้เรียนหลักสูตรระดับ ชั้นสูงของศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ เขตกรุงเทพมหานคร	87
23	ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน ของผู้เรียนหลักสูตรระดับ ชั้นสูง ของศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ เขตกรุงเทพมหานคร.....	90

บัญชีภาพประกอบ

ภาพประกอบ	หน้า
1 รูปแบบของการเรียนการสอนตามธรรมชาติของคิปลเลอร์ และคนอื่น ๆ	20
2 ระบบการเรียนการสอนตามธรรมชาติของดัด และคาร์เรย์	23

บทนำ

พระพุทธศาสนามีความสำคัญต่อประเทศไทยเป็นอย่างมาก เพราะประเทศไทยมีความผูกพันกับพระพุทธศาสนามาเป็นเวลาอันยาวนาน จนทำให้พระพุทธศาสนา กลายเป็นรากฐานของขนบธรรมเนียมประเพณีและวัฒนธรรมไทย และเป็นศูนย์รวมแห่งจิตของคนไทยทั่วประเทศ (สิน อินทร์นารา. 2535 : 1) คนไทยมีความนิยมในการ "บวชเรียน" เพื่ออบรมจิตใจให้เป็นคนดี รู้จักบาปบุญคุณโทษ มีเมตตาธรรม มีใจบริสุทธิ์ ผู้ชายไทยเกือบทุกคนจึงมักจะบวชอย่างน้อยชั่วระยะหนึ่งในชีวิต วัดจึงทำหน้าที่เป็นสถาบันทางการศึกษาในสังคมไทย เป็นแหล่งศึกษาศิลปวิทยาการต่าง ๆ ทั้งทางโลกและทางธรรม โรงเรียนในสมัยก่อนก็ตั้งอยู่ในวัด และพระสงฆ์ก็มีบทบาทในการให้การศึกษาอบรมแก่กุลบุตร ซึ่งมีผลไปถึงความสัมพันธ์ระหว่างบ้านกับวัดด้วย จึงอาจกล่าวได้ว่าวัดเป็นศูนย์กลางในการพัฒนา และเป็นศูนย์รวมจิตใจของประชาชนอย่างแท้จริง (กระทรวงศึกษาธิการ. 2532 : 39)

ความสัมพันธ์ระหว่างคนกับวัดมีแนวโน้มจะห่างไกลกันมากขึ้น ทั้งนี้อาจเป็นเพราะภาวะทางเศรษฐกิจที่รัดตัว ทำให้คนใกล้ชิดกับวัดน้อยลง เพราะต้องใช้เวลาส่วนใหญ่ในการหาเลี้ยงตนเองและครอบครัวมากขึ้น และบุคคลไม่มีความจำเป็นต้องพึ่งพาวัดอย่างสมัยก่อน ดังจะเห็นได้ว่าหลังจากปี พ.ศ. 2414 เมื่อการศึกษาจากตะวันตกเริ่มเข้ามามีอิทธิพลในประเทศไทยมีการสร้างโรงเรียน มีการจัดการศึกษาให้เด็กได้เรียนในระบบตามแบบตะวันตก บทบาทของวัดซึ่งเคยเป็นสำนักศึกษาเริ่มลดน้อยลง โรงเรียนถูกจัดสร้างนอกวัดมากขึ้น และนอกวัดมีสิ่งอำนวยความสะดวกที่ทันสมัย นักเรียนมีเครื่องแบบ ครูมีวุฒิ วิธีการเรียนการสอนมีระบบ ทำให้พระสงฆ์ที่เคยทำหน้าที่ครูเริ่มหมดไป (กิตติ นัชรวิชัย. 2531 : 28) และเมื่อพระสงฆ์ถูกลดบทบาทลง อาจเป็นเหตุให้เยาวชนของชาติที่จะโตเป็นผู้ใหญ่ในอนาคต ต้องห่างเหินจากจริยธรรมคุณธรรมที่ดีงาม ตามแนวทางแห่งคำสอนของพระพุทธศาสนา หากสถานการณ์ยังคงเป็นไปเช่นนี้ โดยไม่มีการปรับปรุงแก้ไขให้ดีขึ้นแล้วการสืบต่อทางวัฒนธรรมของชาติ ตลอดถึงความประเพณีของเยาวชนตามวัฒนธรรมดั้งเดิม

ของไทยก็จะขาดการเชื่อมต่อที่สมบูรณ์ ดังข้อคิดเห็นของพระเทพเวที (ประยูร ปยุตโต. 2534 : 16) เกี่ยวกับเรื่องนี้ว่า "การสอนจริยธรรมตามหลักพระพุทธศาสนา หรือการนำพระพุทธศาสนาไปใช้สอนจริยศึกษา เป็นการปฏิบัติที่สอดคล้องกลมกลืนกับรากฐานทางวัฒนธรรมและพื้นฐานทางจิตใจของคนไทย เป็นจริยธรรมที่กลมกลืนบนพื้นฐานที่ต่อเนื่องอีกทั้งเป็นการรู้จักใช้ทรัพยากรที่มีอยู่แล้วให้เป็นประโยชน์ ซึ่งทำให้พร้อมที่จะทำงานได้ง่ายฉับไวกว่าและเบาแรงกว่าการกระทำด้วยวิธีอย่างอื่น จึงไม่มีเหตุผลที่จะปฏิเสธการสอนพุทธศาสนาเพื่อประโยชน์ในทางจริยธรรม" อย่างไรก็ตามสถาบันสงฆ์ยังคงมีความใกล้ชิดกับประชาชนมากกว่าสถาบันอื่น และในสังคมสมัยใหม่ พระสงฆ์ควรมีบทบาทมากขึ้น เพราะสังคมสมัยใหม่มีความขัดแย้งและความเครียดสูง พระสงฆ์ควรมีบทบาทในการสอนให้คนใจเย็นลงมีความอดทนมากขึ้น และหาทางออกด้วยสันติวิธี (ประเวศ วะสี. 2533 : 25)

บทบาทของพระสงฆ์สำคัญต่อการจัดการศึกษาอบรมสั่งสอนเยาวชน ทางด้านจริยธรรมคุณธรรมในปัจจุบันคือ การเปิดโรงเรียนพุทธศาสนาวันอาทิตย์เพื่อสอนจริยธรรมคุณธรรมและหลักธรรมทางพุทธศาสนาให้กับเด็กและเยาวชน ซึ่งได้เปิดดำเนินการขึ้นเป็นครั้งแรกในประเทศไทยที่มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ณ วัดมหาธาตุยุวราชรังสฤษฎิ์ เมื่อปีพ.ศ. 2501 ต่อมาได้รับความนิยมมากขึ้น จึงได้มีการจัดตั้งโรงเรียนพุทธศาสนาวันอาทิตย์ขยายไปยังวัดต่าง ๆ ทั่วประเทศ

กรมการศาสนา กระทรวงศึกษาธิการได้พิจารณาเห็นถึงความสำคัญของโรงเรียนพุทธศาสนาวันอาทิตย์ในอันที่จะอบรมสั่งสอนเยาวชนให้มีจิตสำนึกในพฤติกรรมที่ดีงาม รู้จักการรับผิดชอบต่อตนเองและสังคม ให้มีความรู้ความเข้าใจหลักสูตรในพระพุทธศาสนา และสามารถนำหลักธรรมคำสั่งสอนดังกล่าวไปใช้เป็นแนวทางการประพฤติและปฏิบัติตนในชีวิตประจำวันได้ ทั้งนี้เพื่อให้สามารถดำรงตนอยู่ในสังคมได้อย่างปกติสุขสมควรแก่อัตภาพ นอกจากนี้แล้วสถาบันดังกล่าวยังเป็นสื่อกลางสร้างความสัมพันธ์ที่ระหว่งบ้าน วัด และโรงเรียนอันเป็นเอกลักษณ์ของสังคมไทยตลอดไป จึงได้ของบประมาณจากรัฐบาลให้การสนับสนุนกิจการของโรงเรียนพุทธศาสนาวันอาทิตย์ ตั้งแต่ ปี พ.ศ. 2520 เป็นต้นมา และกรมการศาสนาเป็นสื่อกลางในการให้ความช่วยเหลือในการดำเนินงาน

ของโรงเรียนพุทธศาสนาวนอาทิตย์ให้เป็นแนวเดียวกันอีกด้วย และในปี พ.ศ.2534 กรมการศาสนาได้ออกระเบียบว่าด้วยศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวนอาทิตย์ขึ้น เพื่อใช้เป็นแนวปฏิบัติให้เหมือนกันทั่วประเทศ เสนอมาเปลี่ยนชื่อโรงเรียนพุทธศาสนาวนอาทิตย์ เป็นศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวนอาทิตย์ กำหนดหลักสูตรการสอนให้มีวิชาบังคับ 3 วิชา คือ วิชาธรรม วิชาประวัติพระพุทธศาสนา วิชาศาสนปฏิบัติโดยให้มีวิชาเลือก 1 วิชา ตามความเหมาะสมซึ่งต้องได้รับความเห็นชอบจากกรมการศาสนา ก่อน ลำดับการจัดชั้นเรียน แบ่งเป็น 4 ชั้น คือ ชั้นเตรียม เป็นนักเรียนระดับประถมปีที่ 1 - 3 ชั้นต้น เป็นนักเรียนระดับประถมปีที่ 4 - 6 ชั้นกลาง เป็นนักเรียนระดับมัธยมปีที่ 1 - 3 และชั้นสูง เป็นนักเรียนระดับมัธยมปีที่ 4 - 6 (กรมการศาสนา. 2535 : 2)

นอกจากกรมการศาสนาแล้วยังมีหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาทั้งภาครัฐและเอกชนที่ได้เล็งเห็นถึงความสำคัญของการปลูกฝังจริยธรรมคุณธรรมให้กับคนในชาติ จึงได้มีการส่งเสริมให้มีการเรียนการสอนด้านจริยธรรมคุณธรรมแทรกอยู่ในกิจกรรมการเรียนการสอนเด็กและเยาวชน ทั้งในระบบและนอกระบบโรงเรียน และในแผนพัฒนาการศึกษา การศาสนา และการวัฒนธรรม ระยะที่ 7 (พ.ศ.2535 - 2539) ของกระทรวงศึกษาธิการ ได้เน้นความสำคัญเกี่ยวกับการปลูกฝังจริยธรรมคุณธรรมแก่เยาวชนและประชาชนไว้ว่า "เพื่อเป็นแผนพัฒนาการศึกษา การศาสนาและวัฒนธรรมให้สามารถพัฒนาเยาวชนและประชาชนเป็นพลเมืองดี มีคุณภาพ มีสุขภาพและพลานามัยที่สมบูรณ์ เคารพยึดมั่นในสถาบันชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ และการปกครองตามระบอบประชาธิปไตยที่มีพระมหากษัตริย์เป็นประมุข มีความรู้ ทักษะในการประกอบอาชีพ มีคุณธรรมจริยธรรมและค่านิยมที่ดี รู้จักสงวนรักษาทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ประพฤติและปฏิบัติตามหลักธรรมของศาสนา เห็นคุณค่าและร่วมกันรักษาเอกลักษณ์ทางศิลปะและวัฒนธรรมของชาติ และสามารถปรับตัว ให้เข้ากับสังคมที่เปลี่ยนแปลง ไปได้อย่างเหมาะสม (กระทรวงศึกษาธิการ. 2535 : 1)

จึงอาจสรุปได้ว่า การจัดให้มีการเรียนการสอนด้านจริยธรรมคุณธรรมให้แก่เยาวชน เป็นเรื่องที่มีความสำคัญยิ่ง โดยเฉพาะเยาวชนที่อยู่ในวัยเริ่มต้นการเป็นผู้ใหญ่ ซึ่งมีอายุระหว่าง 16 - 18 ปี และกำลังศึกษาในระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 - 6 เยาวชนกลุ่มนี้จำเป็นต้อง

ให้มีการพัฒนาทั้งด้านร่างกายและจิตใจให้มีความรู้ควบคู่กับการเป็นคนดี มีจริยธรรมคุณธรรม เพื่อให้เป็นประชาชนที่มีคุณภาพต่อไป ศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ถึงแม้ว่าจะนับเป็นสถาบันทางศาสนาที่ยังคงทำหน้าที่ให้การศึกษอบรมทางด้านจริยธรรมคุณธรรมแก่เด็กและเยาวชน ตั้งแต่อดีตมาจนถึงปัจจุบัน เป็นสถาบันที่มีความพร้อมทั้งเรื่องงบประมาณ อาคารสถานที่ และบุคลากรที่จะดำเนินการสอน แต่ก็ปรากฏว่า จำนวนเยาวชนที่สมัครเข้ามาเรียนที่ศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ ยังมีจำนวนไม่มากเท่าที่ควร ทั้ง ๆ ที่ศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาทุกแห่งบริการให้ผู้เข้ามาเรียน โดยไม่คิดค่าตอบแทน ศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ บางแห่งยังให้ทุนการศึกษากับผู้เรียน และบางแห่งบริการอาหารกลางวันฟรีแก่ผู้เรียนอีกด้วย ด้วยเหตุนี้ผู้วิจัยจึงมีความสนใจในเรื่องการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนของศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ ซึ่งการจัดกิจกรรมเหล่านี้อาจมีผลกระทบต่อความสนใจที่จะเข้ามาเรียนของเยาวชนดังกล่าว ก็อาจจะเป็นได้ดังนั้นผู้วิจัยจึงได้ศึกษาความคิดเห็นเกี่ยวกับการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนของผู้เรียนหลักสูตรระดับชั้นสูงของศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ เขตกรุงเทพมหานคร ผลจากการวิจัยครั้งนี้จะเป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาปรับปรุงแนวทางการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนของศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ให้มีประสิทธิภาพสูงขึ้น

ความมุ่งหมายของการศึกษาค้นคว้า

1. เพื่อศึกษาความคิดเห็นเกี่ยวกับการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนของผู้เรียนหลักสูตรระดับชั้นสูง ของศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ เขตกรุงเทพมหานคร
 2. เพื่อเปรียบเทียบความคิดเห็นเกี่ยวกับการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนของผู้เรียนหลักสูตรระดับชั้นสูง ของศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ เขตกรุงเทพมหานคร จำแนกตามเพศ ระดับการศึกษาในระบบโรงเรียนของผู้เรียน ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน
- ในระบบโรงเรียนปีการศึกษาที่แล้ว สาเหตุของการเข้าเรียนในหลักสูตรของศูนย์ฯ สถานภาพของผู้ปกครอง ระดับการศึกษาของผู้ปกครอง อาชีพของผู้ปกครอง และฐานะทางเศรษฐกิจของครอบครัว

ความสำคัญของการศึกษาค้นคว้า

ผลจากการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ ใช้เป็นแนวทางในการพิจารณาปรับปรุงการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน ของศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ให้มีประสิทธิภาพสูงขึ้น สอดคล้องกับความต้องการของผู้เรียน เป็นแนวทางให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ได้ทราบอุปสรรคและปัญหาที่เกิดขึ้น และให้มีการสนับสนุนส่งเสริมและขยายศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ให้เพิ่มจำนวนมากขึ้นอีกประการหนึ่งด้วย

ขอบเขตของการศึกษาค้นคว้า

1. ประชากร ประชากรที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้า ได้แก่ ผู้เรียนหลักสูตรระดับชั้นสูง ของศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ เขตกรุงเทพมหานคร ปีการศึกษา 2535 จำนวน 9 แห่ง ผู้เรียนจำนวน 130 คน

2. ตัวแปรที่ศึกษา

2.1 ตัวแปรอิสระ ได้แก่ สถานภาพของผู้เรียน จำแนกตาม

2.1.1 เพศ

(1) ชาย

(2) หญิง

2.1.2 ระดับการศึกษาในระบบโรงเรียนของผู้เรียน

(1) มัธยมศึกษาปีที่ 4

(2) มัธยมศึกษาปีที่ 5

(3) มัธยมศึกษาปีที่ 6

2.1.3 ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนในระบบโรงเรียนเป็นการศึกษาที่ผ่านมา

(1) ได้คะแนนเฉลี่ยระดับ 1.00 - 1.99

(2) ได้คะแนนเฉลี่ยระดับ 2.00 - 2.99

(3) ได้คะแนนเฉลี่ยระดับ 3.00 - 4.00

2.1.4 สาเหตุของการเข้าเรียนในหลักสูตรของศูนย์ฯ

- (1) สมัครใจมาเรียนเอง
- (2) เพื่อนชวนมาเรียน
- (3) ผู้ปกครองแนะนำให้มาเรียน

2.1.5 สถานภาพของผู้ปกครอง

- (1) บิดา
- (2) มารดา
- (3) ญาติพี่น้อง

2.1.6 ระดับการศึกษาของผู้ปกครอง

- (1) ระดับต่ำ
- (2) ระดับกลาง
- (3) ระดับสูง

2.1.7 อาชีพของผู้ปกครอง

- (1) อาชีพที่เป็นวิชาชีพ
- (2) อาชีพค้าขาย
- (3) อาชีพบริการ
- (4) อาชีพผู้ใช้งานแรงงานชั้นสูง
- (5) อาชีพผู้ใช้งานแรงงานชั้นต่ำ

2.1.8 ฐานะทางเศรษฐกิจของครอบครัว

- (1) ระดับต่ำ
- (2) ระดับปานกลาง
- (3) ระดับสูง

2.2 ตัวแปรตาม ได้แก่ความคิดเห็นเกี่ยวกับการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนของ
ผู้เรียนหลักสูตรระดับชั้นสูง ของศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ เขตกรุงเทพมหานคร

ในด้านเนื้อหาของหลักสูตร วิธีสอน อุปกรณ์การสอน และการประเมินผล

นิยามศัพท์เฉพาะ

1. ศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ หมายถึงหน่วยงานเผยแพร่ศีลธรรมทางพระพุทธศาสนา ที่วัด มูลนิธิ สมาคม สถานศึกษา หรือหน่วยงานของรัฐ ได้จัดตั้งขึ้นเพื่อเป็นแหล่งให้การศึกษา อบรม ปลุกฝังศีลธรรม วัฒนธรรม และประเพณีอันดีงาม แก่เด็กและเยาวชน
2. ผู้เรียนหลักสูตรระดับชั้นสูง หมายถึงผู้ที่กำลังศึกษาเล่าเรียนอยู่ในศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ในระดับชั้นสูง และเป็นนักเรียนที่เรียนในระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 - 6
3. กิจกรรมการเรียนการสอน หมายถึงการรับรู้ของผู้เรียนที่มี ต่อเนื้อหาของหลักสูตร วิธีสอน อุปกรณ์การสอน และการประเมินผล
 - 3.1 เนื้อหาของหลักสูตร หมายถึง เนื้อหาวิชาธรรม วิชาประวัติศาสตร์ วิชาศาสนาปฏิบัติระดับชั้นสูง 1 ตามหลักสูตรของศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ ฉบับกรมการศาสนา พ.ศ.2535
 - 3.2 วิธีสอน หมายถึง กระบวนการที่ครู หรือพระอาจารย์ผู้สอน ให้ความรู้กับผู้เรียน เพื่อให้ได้รับความรู้ตามวัตถุประสงค์ของหลักสูตร
 - 3.3 อุปกรณ์การสอน หมายถึง สื่อต่าง ๆ ที่ครู หรือพระอาจารย์ผู้สอน ใช้ประกอบการสอน เพื่อช่วยให้ผู้เรียนได้รับความรู้ความเข้าใจได้รวดเร็วขึ้น
 - 3.4 การประเมินผล หมายถึง กระบวนการที่ใช้เพื่อตัดสินผลการเรียนเป็นรายวิชา โดยวิธีสอบทั้งข้อเขียนและการปฏิบัติจริง
4. ระดับการศึกษาในระบบโรงเรียนของผู้เรียน หมายถึง ระดับการศึกษาของผู้เรียนที่กำลังศึกษาอยู่ในโรงเรียนสายสามัญ หรือสายวิชาชีพ ทั้งภาครัฐ และเอกชน มีระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 - 6 หรือเทียบเท่า
5. ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนในระบบโรงเรียนปีการศึกษาที่ผ่านมา หมายถึง ผลการเรียนในระบบโรงเรียนตามข้อ 4. เมื่อสิ้นปีการศึกษา 2534 โดยคิดเป็นเกรดคะแนนเฉลี่ย 3 ระดับ

คือ 1.00 - 1.99, 2.00 - 2.99 และ 3.00 - 4.00

6. สาเหตุของการเข้าเรียนในหลักสูตรของศูนย์ฯ หมายถึง เหตุผลที่ผู้เรียนสมัครเข้าเรียนตามหลักสูตรที่เปิดสอนในศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ ตามระเบียบของกรมการศาสนา 2534

7. ระดับการศึกษาของผู้ปกครอง หมายถึง วุฒิทางการศึกษาสูงสุดของผู้ที่ให้ความอุปการะเลี้ยงดูให้การศึกษาเล่าเรียน ได้แก่ บิดา มารดา หรือญาติพี่น้อง แบ่งเป็น 3 ระดับ

ระดับต่ำ หมายถึง ไม่ได้รับการศึกษา จนถึงได้รับการศึกษาไม่สูงกว่าชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 หรือเทียบเท่า

ระดับกลาง หมายถึง ได้รับการศึกษาในระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นถึงระดับมัธยมศึกษาปีที่ 6

ระดับสูง หมายถึง ได้รับการศึกษาตั้งแต่ระดับอุดมศึกษาขึ้นไป

8. อาชีพของผู้ปกครอง หมายถึง ประเภทหรือลักษณะของงานที่ยึดเป็นอาชีพหลัก ซึ่งมีรายได้ประจำ ของผู้ที่ให้ความอุปการะเลี้ยงดู ให้การศึกษาเล่าเรียน ได้แก่ บิดา มารดา หรือญาติพี่น้อง แบ่งเป็น 5 ประเภท

อาชีพที่เป็นวิชาชีพ ได้แก่ผู้มีอาชีพต่อไปนี้ คือ ครู อาจารย์ ข้าราชการ ทหาร ตำรวจ วิศวกร สถาปนิก แพทย์ เภสัชกร หนายความ นักบัญชี นักประพันธ์ นักหนังสือพิมพ์ นักบิน นักบริหาร เช่นผู้อำนวยการหรือผู้จัดการ เจ้าของห้างร้านต่าง ๆ เจ้าของ ภัตตาคาร เป็นต้น

อาชีพค้าขาย ได้แก่ผู้มีอาชีพต่อไปนี้คือ พ่อค้าส่ง เจ้าของร้านค้าย่อยต่าง ๆ นายหน้าหรือตัวแทนจำหน่ายสินค้า เจ้าของที่ดินให้เช่า เจ้าของบ้านเช่า เจ้าของสวน เจ้าของนา เจ้าของไร่ เป็นต้น

อาชีพบริการ ได้แก่ผู้มีอาชีพต่อไปนี้คือ พนักงานธุรการ พนักงานพิมพ์ดีด พนักงานการเงิน พนักงานขายของ พนักงานประจำเครื่องบิน พนักงานเดินรถ พนักงานโทรเลข พนักงานโทรศัพท์ เป็นต้น

อาชีพผู้ใช้แรงงานชั้นสูง ได้แก่ ผู้มีอาชีพต่อไปนี้คือ ช่างปั้น ช่างศิลป์ นักแสดง
นักดนตรี ช่างตัดเสื้อผ้า ช่างตัดรองเท้า ช่างไม้ ช่างปูน ช่างซ่อมรถยนต์ ช่างทำเฟอร์นิเจอร์
ช่างเรียง ช่างทาสี ช่างพิมพ์ ช่างตัดผม คนขับรถยนต์ ช่างถ่ายรูป ช่างเสริมสวย เป็นต้น

อาชีพผู้ใช้แรงงานชั้นต่ำ ได้แก่ผู้มีอาชีพต่อไปนี้คือ ชาวนา ช่างนา ชาวนา ชาวนา คนรับใช้
คนยาม คนเดินโต๊ะอาหาร ภารโรง คนทำความสะอาด กระเป๋ารถเมล์ คนขายของในร้าน
หาบเร่ รับจ้างทำงานเป็นรายวัน เป็นต้น

9. สถานะทางเศรษฐกิจของครอบครัว หมายถึง รายได้ของครอบครัวต่อเดือนแบ่งเป็น
3 ระดับ

รายได้ระดับต่ำ หมายถึงครอบครัวที่มีรายได้ 1,500 - 3,999 บาท

รายได้ระดับปานกลาง หมายถึงครอบครัวที่มีรายได้ 4,000 - 9,999 บาท

รายได้สูง หมายถึงครอบครัวที่มีรายได้ 10,000 บาทขึ้นไป

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การศึกษาครั้งนี้ ผู้วิจัยเสนอเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง จำแนกเป็นหัวข้อตามลำดับดังนี้

1. พระพุทธศาสนากับการศึกษาไทย
2. ประวัติความเป็นมาของศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์
3. หลักการจัดกิจกรรมการเรียนรู้การสอน
4. การจัดกิจกรรมการเรียนรู้การสอน และหลักสูตรของศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์
5. แนวทางการบริหารศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์
6. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

1. พระพุทธศาสนากับการศึกษาไทย

พระพุทธศาสนาได้เข้าสู่ประเทศไทย เมื่อราว พ.ศ. 500 โดยชาวอินเดียได้นำ พระพุทธศาสนาลัทธิหินยานเข้ามา (ลัทธิหินยาน เป็นลัทธิที่ถือปฏิบัติหลักกรรมตามคำสั่งสอน ของพระพุทธเจ้าแบบดั้งเดิมไม่มีการเปลี่ยนแปลง ภาษาที่ใช้ตามลัทธินี้ คือ ภาษาบาลี) ต่อมา เมื่อเกิดลัทธิมหายานขึ้นในประเทศอินเดีย ราวปี พ.ศ. 942 (ลัทธิมหายาน เป็นลัทธิที่เกิด ภายหลัง มีการแก้ไขหลักกรรมคำสั่งสอนของพระพุทธศาสนาเป็นบางส่วน ภาษาที่ใช้ตามลัทธินี้ คือ ภาษาสันสกฤต) พระพุทธศาสนาลัทธิมหายานเผยแผ่มาทางกรุงกัมพูชา และทางเกาะสุมาตรา ครั้นต่อมาพระพุทธศาสนาในประเทศอินเดียเริ่มเสื่อมลงประเทศต่าง ๆ ก็เริ่มขาดการสมาคม ในกิจการศาสนากับชาวอินเดีย และหันไปนับถือศาสนาอื่น ๆ บ้าง คงเหลือแต่ประเทศลังกา พม่า มอญ ที่ยังคงนับถือพระพุทธศาสนาตามลัทธิหินยาน ส่วนประเทศไทย และกัมพูชา ยังคง นับถือพระพุทธศาสนาลัทธิมหายาน ต่อมาราวปี พ.ศ. 1696 พระเจ้าปรักรมทุมหาราชได้ ครองประเทศลังกา ทรงทำนุบำรุงพุทธศาสนามีการทำสังคายนาพระธรรมวินัยตามลัทธิหินยาน แล้วจัดการปกครองสังฆมณฑลศึกษาพระธรรมวินัยให้เฟื่องฟูขึ้น พระภิกษุสงฆ์ทั้งเขมร ไทย มอญ พม่า ได้ไปศึกษาพระพุทธศาสนาในประเทศลังกา แล้วนำพระพุทธศาสนาลัทธิหินยานกลับมาสู่ประเทศ ของตน (สมเด็จพระยาตำราจราชานุภาพ. 2471 : 10) เมื่อพระพุทธศาสนาได้เข้ามาสู่ ประเทศไทยแล้ว ก็มีอิทธิพลต่อสภาพชีวิตความเป็นอยู่ ขนบธรรมเนียมประเพณี และค่านิยมของ

คนไทยอย่างมาก สิ่งต่าง ๆ เหล่านี้ถูกหลอมรวมเป็นเอกลักษณ์ของไทย และเป็นมรดกตกทอดมายังอนุชนรุ่นต่อ ๆ มา

1. สมัยสุโขทัย (พ.ศ.1800 - 1893) พระสงฆ์มีบทบาทที่สำคัญต่อสังคมไทย เป็นอย่างยิ่ง เป็นศูนย์กลางของประชาชนในการอบรมศีลธรรม และวิชาความรู้ต่าง ๆ พระสงฆ์ทำหน้าที่เทศนาสั่งสอน ดำรงที่ใช้คือพระไตรปิฎก พระมหากษัตริย์องค์ที่สำคัญในการสนับสนุนต่อกิจการพระพุทธศาสนาสมัยนั้น คือ พ่อขุนรามคำแหง และพระยาสิทธิ พิเศษรามคำแหงทรงประกาศให้พระพุทธศาสนาเป็นศาสนาประจำชาติไทย ส่วนพระยาสิทธิพิเศษทรงเรียบเรียงการปกครองคณะสงฆ์ให้เป็น 2 คณะ คือ อรัญวาสี และคามวาสี และพระองค์ทรงออกผนวช ซึ่งนับเป็นตัวอย่างในการบวชเรียน ในสมัยต่อมา นอกจากนี่ยังทรงนิพนธ์หนังสือไตรภูมิพระร่วง เพื่อใช้ในการอบรมสั่งสอนราษฎรให้มีศีลธรรม ให้ประพฤติดีละเว้นความชั่ว หนังสือเล่มนี้ได้เป็นแนวทางในการปฏิบัติตนของคนไทยในสมัยต่อมา (พระยาปริยัติธรรมธาดา. 2515 : 4)

2. สมัยอยุธยา (พ.ศ.1893 - 2310) พระสงฆ์ยังคงมีบทบาทสำคัญต่อชีวิตความเป็นอยู่ของคนไทยเช่นเดียวกับสมัยสุโขทัย วัดถูกสร้างเพิ่มขึ้นเป็นจำนวนมาก ประชาชนนิยมพาบุตรหลานของตนไปฝากให้ศึกษาเล่าเรียนที่วัด มีทั้งการอยู่ประจำ และไปกลับ พระสงฆ์ยังคงทำหน้าที่ให้การศึกษอบรมแก่เด็กและเยาวชนไทย ให้มีความประพฤติดีปฏิบัติชอบพร้อมทั้งการถ่ายทอดวัฒนธรรมประเพณีตามแบบอย่างโบราณเดิม และสมัยนี้ถือเป็นประเพณีว่าผู้ชายทุกคนควรจะบวชเรียน และถ้าจะรับราชการจะต้องเป็นผู้ที่เคยผ่านการบวชเรียนมาแล้ว (สมเด็จพระนเรศวรมหาราช. 2471 : 15)

3. สมัยธนบุรี (พ.ศ.2310 - 2315) วัดวาอารามและคัมภีร์ทางพระพุทธศาสนา ถูกพม่าทำลายเผาผลาญไปเป็นจำนวนมาก หลังจากสมเด็จพระเจ้ากรุงธนบุรีได้กอบกู้เอกราชเป็นที่เรียบร้อยแล้ว ได้ทรงให้มีการสืบเสาะหาต้นฉบับวรรณกรรมและคัมภีร์ทางพระพุทธศาสนาที่ยังคงเหลืออยู่ตามที่ต่าง ๆ มาคัดลอกแต่งเติมเสริมใหม่ ซึ่งนับได้ว่าเป็นประโยชน์อย่างยิ่งในการทำสังคายนาพระไตรปิฎกในสมัยต่อมา นอกจากนั้นพระองค์ยังทรงบูรณะและสร้างวัดขึ้นหลายวัด เช่น วัดระฆังโฆสิตาราม วัดอรุณราชวราราม วัดอินทาราม วัดราชคฤห์ และยังทรงส่งพระราชหฤทัยในการฝึกวิปัสสนากัมมัฏฐาน ทรงเสด็จไปเจริญกัมมัฏฐานในพระอุโบสถวัดอินทาราม อยู่เนื่อง ๆ

4. สมัยรัตนโกสินทร์ตอนต้น (พ.ศ.2315 - 2414) พระพุทธศาสนาได้รับการทำนุบำรุงให้เจริญรุ่งเรือง มีการทำสังคายนาพระไตรปิฎกให้ครบถ้วนสมบูรณ์ขึ้นเพื่อใช้เป็นหลักในการสอนประชาชนให้มีศีลธรรม และใช้เป็นแนวทางในการปฏิบัติตนของพระภิกษุสงฆ์ต่อไป พระมหากษัตริย์ทุกพระองค์ศรัทธาเลื่อมใสในพระพุทธศาสนา ทรงปฏิบัติพระองค์ตามหลักธรรมคำสอนในพระพุทธศาสนาเป็นอย่างดี และใช้วัดเป็นที่เผยแพร่ความรู้ด้านต่าง ๆ สู่ประชาชน เช่น พระบาทสมเด็จพระนั่งเกล้าเจ้าอยู่หัวได้ทรงโปรดให้จารึกตำราวิชาการแพทย์แผนโบราณ ตำราหมอนวด ตำรายา และโคลงกลอนต่าง ๆ ไว้ให้ประชาชนได้ศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองที่วัดโพธิ์ (วัดพระเชตุพน) จนเป็นที่กล่าวขานกันว่า "วัดพระเชตุพนเป็นมหาวิทยาลัยแห่งแรกของประเทศไทย" ในสมัยรัชกาลที่ 4 พระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว ชาวยุโรปเริ่มมาติดต่อค้าขาย และสอนคริสต์ศาสนาในประเทศไทย จึงได้มีการเปลี่ยนแปลงการจัดการศึกษาการเรียนการสอนจากแนวเดิมที่พระภิกษุสงฆ์เป็นผู้ให้การศึกษาอบรมแก่ประชาชน ซึ่งเน้นในเรื่องการปฏิบัติตนให้เป็นคนดีตามหลักธรรมทางพุทธศาสนา ก่อน แล้วจึงสอนวิชาการด้านอื่น ๆ เปลี่ยนไปเป็นจัดการศึกษาที่มีระบบการเรียนการสอนเป็นเอกเทศแยกจากวัด และถือได้ว่าเป็นการปูพื้นฐานการจัดการศึกษาแนวใหม่ บทบาทของพระสงฆ์ในการเรียนการสอนพระพุทธศาสนาเริ่มลดน้อยลง และการสอนพุทธศาสนาคงมีแต่เพียงเป็นส่วนเสริมเป็นวิชาหนึ่ง ของระบบการศึกษาที่เปลี่ยนแปลงใหม่เท่านั้น (จิตรกร ตั้งเกษมสุข. 2525 : 97 - 104)

5. สมัยปฏิรูปการศึกษา (พ.ศ.2414 - ปัจจุบัน) เริ่มตั้งแต่ พ.ศ.2414 ในสมัยรัชกาลพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว ได้ทรงตั้งโรงเรียนหลวงเป็นแห่งแรก นับเป็นการเรียนการสอนแผนใหม่ มีชาวต่างประเทศเป็นผู้สอน วิชาที่สอนก็แยกเป็นวิชา ๆ ไป ได้แก่ วิชาเลข ภาษาไทย ภาษาต่างประเทศ และขนบธรรมเนียมทางราชการ จึงกล่าวได้ว่าในสมัยของพระองค์เป็นการปฏิรูปการจัดการศึกษา ทรงจัดตั้งโรงเรียนในพระบรมมหาราชวัง ต่อมาตั้งโรงเรียนการแพทย์ โรงเรียนฝึกหัดอาจารย์ โรงเรียนกฎหมาย โรงเรียนฝึกหัดครู นอกจากนั้นได้ทรงตั้งกรมศึกษาธิการ กระทรวงธรรมการ จัดตั้งโรงเรียนสามัญและอาชีวศึกษาแผนใหม่ของเอกชนทั้งของคนไทย ฝรั่งเศส และจีน ความเปลี่ยนแปลงดังกล่าวส่งผลมาจนถึงปัจจุบัน (ล้นจี ทะวานนท์. 2526 : 124)

จากที่กล่าวมาพอสรุปได้ว่าสังคมไทยในอดีต ได้ใช้วัดเป็นศูนย์กลางในการปลูกฝังศีลธรรม

ให้เด็กและเยาวชนตลอดถึงประชาชนทั่วไป ซึ่งสิ่งที่สมาชิกของสังคมได้รับจากพระสงฆ์และวัด ได้แก่ ศีลธรรม จริยธรรมคุณธรรม จรรยา มารยาท ตลอดถึงความเชื่อและค่านิยมอันมีพื้นฐานมาจากคำสอน และหลักธรรมทางพระพุทธศาสนา ซึ่งถือเป็นมาตรฐานของการประพฤติตนสืบต่อมาจนปัจจุบัน แต่เมื่อสภาพสังคมและเศรษฐกิจได้เปลี่ยนแปลงไป ความสำคัญของวัด ในการอบรมสั่งสอนศีลธรรมแก่ประชาชน ได้ลดน้อยลง ไปมาก ความจำเป็นในการใช้วัดปฏิบัติกิจกรรมต่าง ๆ ดังเช่นที่เคยมีมาในอดีตก็หมดไป เหลือเป็นสถานที่ประกอบพิธีกรรมทางศาสนาและเป็นแหล่ง เผยแพร่ธรรมเท่านั้น ด้วยเหตุผลดังกล่าวรัฐบาลจึง ได้พยายามส่งเสริมและฟื้นฟูบทบาทของวัดให้เป็นแหล่งศึกษาอบรม ศีลธรรม และอนุรักษ์วัฒนธรรมของท้องถิ่น ดังในแผนพัฒนาการศึกษา การศาสนา และการวัฒนธรรม ระยะที่ 7 (พ.ศ. 2535 - 2539) ของกระทรวงศึกษาธิการได้กำหนดเป็นวัตถุประสงค์ไว้ว่า เพื่อเป็นการพัฒนาการศึกษา การศาสนา และวัฒนธรรม ให้สามารถพัฒนาเยาวชนและประชาชน เป็นพลเมืองดี มีคุณภาพมีสุขภาพและพละงานมัธยมที่สมบูรณ์ เคารพยึดมั่นในสถาบันชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ และการปกครองตามระบอบประชาธิปไตยที่มีพระมหากษัตริย์เป็นประมุข มีความรู้ ทักษะในการประกอบอาชีพ มีคุณธรรม จริยธรรมและค่านิยมที่ดีรู้จักสงวนรักษาทรัพยากรธรรมชาติ และสิ่งแวดล้อม ประพฤติและปฏิบัติตามหลักธรรมของศาสนา เห็นคุณค่าและร่วมกันรักษาเอกลักษณ์ ทางศิลปะและวัฒนธรรมของชาติและสามารถปรับตัวให้เข้ากับสังคมที่เปลี่ยนแปลง ไปได้อย่างเหมาะสม

2. ประวัติความเป็นมาของศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์

โรงเรียนสอนศาสนาพุทธมีกำเนิดครั้งแรกที่ประเทศศรีลังกา โดยชาวอเมริกันที่หันมาสนใจพระพุทธศาสนาผู้หนึ่ง ซึ่งปรารถนาจะช่วยพุทธศาสนิกชน ชาวลังกาต่อสู้กับนักเผยแพร่คริสต์ศาสนา และนโยบายเกี่ยวกับศาสนาของรัฐบาลอาณานิคมของอังกฤษท่านผู้นี้ คือ พันเอกเฮนรี สตีล ออลคอตต์ (Henry Steel Olcott) โดยจัดตั้งเมื่อ พ.ศ. 2428 อันเป็นระยะเวลาที่พระพุทธศาสนาในประเทศศรีลังกา กำลังอยู่ในภาวะอันตรายอย่างยิ่ง การจัดตั้งโรงเรียนพุทธศาสนาวันอาทิตย์ ของประเทศศรีลังกา มีวัตถุประสงค์สำคัญ 2 ประการ คือ เพื่อฟื้นฟูพระพุทธศาสนาและเพื่อต่อต้านคริสต์ศาสนา โรงเรียนที่จัดตั้งขึ้นนี้มีลักษณะเป็นสถาบันอาสา คือ คณะครูและอาจารย์ทำงานโดยไม่มีค่าตอบแทนใด ๆ มีทั้งฆราวาสและพระภิกษุ ผู้ทรงคุณวุฒิทางการศึกษาและศาสนาซึ่งอยู่

ภายใต้การดำเนินงานของสมาคมยุวพุทธิก (Young Men Buddhist Association หรือ Y.M.B.A.) (จำนงค์ ทองประเสริฐ. 2512 : 3)

ปัจจุบันโรงเรียนพุทธศาสนาวันอาทิตย์ในประเทศศรีลังกา มีอยู่เกือบทุกวัด หลักสูตรที่ใช้เรียนมี 4 ระดับ คือ ระดับขั้นต้น ขั้นกลาง ขั้นปลาย และขั้นสูง วิชาที่เรียนประกอบด้วย พุทธประวัติ ธรรม ประวัติพุทธสาวก ประวัติพระพุทธศาสนา ลักษณะการเรียนการสอนเริ่มตั้งแต่ 8.00 - 12.00 น. ทุกวันอาทิตย์ ส่วนวันพระ เด็ก ๆ จะนั่งชาวมุขขาว ถอดดอกไม้รูปเทียนเพื่อมาสมาทานอุโบสถศีล กิจกรรมที่นักเรียนต้องปฏิบัติก่อนเข้าห้องเรียน คือ การสมาทานศีล 5 กล่าวบูชาพระรัตนตรัย คาถาสรรเสริญพุทธคุณ ธรรมคุณ และสังฆคุณ จึงนับได้ว่าโรงเรียนพุทธศาสนาวันอาทิตย์ของประเทศศรีลังกา เป็นสถาบันที่ดำเนินงานด้วยความศรัทธาเสียสละของชาวพุทธ ทำให้โรงเรียนพุทธศาสนาในประเทศศรีลังกาเจริญแพร่หลายมากมีโรงเรียนพุทธศาสนาวันอาทิตย์เกือบทุกหมู่บ้าน (ชูศักดิ์ ทิพย์เกษร. 2508 : 360)

การตั้งโรงเรียนพุทธศาสนาวันอาทิตย์ในประเทศไทย

ตั้งแต่ปี พ.ศ.2488 ซึ่งเป็นระยะสงครามโลกครั้งที่ 2 สภานักสังคมไทยมีการเปลี่ยนแปลงทุก ๆ ด้านทั้งทางด้านเศรษฐกิจ สังคม การเมือง และด้านวัฒนธรรม โดยเฉพาะในด้านความประพฤติของเยาวชนเนื่องมาจากมีสิ่งแวดล้อมและเหตุการณ์หลายอย่าง เป็นต้นว่า การได้อ่านหนังสือ การดูภาพยนตร์ และการนำวัฒนธรรมบางอย่างที่ขัดกับสังคมไทยเข้ามา ทำให้ความประพฤติของเด็กไทยเสื่อมลง จึงเป็นหน้าที่ของรัฐบาลที่ต้องออกนโยบายเพื่อแก้ไขปัญหานี้ และจากการออกนโยบายดังกล่าวทำให้กระทรวงศึกษาธิการได้มีหนังสือถึงคณะกรรมการจังหวัดทุกจังหวัด ให้ทางโรงเรียนกวาดล้างเรื่องจรรยาบรรณ การประหยัดและความสะอาดของนักเรียน ทั้งนี้เนื่องจากระยะสงครามนักเรียนไม่ได้ศึกษาเล่าเรียนตามปกติ ก็เที่ยวเตร่ ประพฤติตนตามใจชอบ เพื่อปรับปรุงศีลธรรมของเด็กและเยาวชน กระทรวงศึกษาธิการได้จัดตั้งคณะกรรมการแก้ไขศีลธรรมที่เสื่อมทราม พ.ศ.2490 - 2491 ขึ้น เพื่อทำหน้าที่สอดส่องความประพฤติของข้าราชการและส่งเสริมการเผยแพร่พระพุทธศาสนาแก่เด็กทั้งในด้านการสอนและการปฏิบัติ โดยกำหนดให้กรมสามัญศึกษาจัดทำแบบให้

พระสวตมน์มาตรฐาน เพื่อให้เป็นแบบเดียวกันทุกโรงเรียนและให้มีการนิมนต์พระมาเทศน์ให้นักเรียนฟังเดือนละครั้ง โดยคำนึงถึงความเหมาะสมกับวัยของเด็ก แต่ละระดับ (สุวิมล เอกอรุ. 2528 : 50 - 51)

ต่อมาประมาณ พ.ศ.2496 - 2500 พระนิมลธรรม (อาจ อาสภเถระ) สังฆมนตรีว่าการองค์การปกครองและองค์สภานายก มหาลจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ได้เดินทางไปดูกิจการพระพุทธานุศาสน์ที่ประเทศพม่า และประเทศศรีลังกา ได้เห็นพระสงฆ์ในประเทศเหล่านั้นจัดสอนศีลธรรมให้แก่เด็กเฉพาะในวันอาทิตย์และได้ผลดีมาก ท่านจึงได้นำแนวความคิดนี้มาเผยแพร่แก่พระเจ้าหน้าทีและพระนิสิตของมหาลจุฬาลงกรณราชวิทยาลัยฟัง และในปี พ.ศ.2501 จึงมีการแต่งตั้งคณะกรรมการอบรมสอนพระพุทธานุศาสน์วันอาทิตย์ขึ้นใช้ชื่อว่า "คณะกรรมการอบรมศีลธรรมแก่เด็กและเยาวชน" คณะกรรมการได้ประชุมครั้งแรกเมื่อวันที่ 5 กรกฎาคม 2501 เมื่อพิจารณาวางแผนทางและหลักสูตรการให้การศึกษาอบรมสำหรับเด็กและเยาวชนแล้ว ที่ประชุมได้แต่งตั้งคณะอนุกรรมการขึ้นชุดหนึ่ง ทำหน้าที่ยกร่างและร่วมกันพิจารณาหลักสูตร เมื่อที่ประชุมเห็นชอบแล้ว การเปิดโรงเรียนพุทธานุศาสน์วันอาทิตย์จึงเริ่มขึ้นครั้งแรกเมื่อวันที่ 13 กรกฎาคม 2501 มีนักเรียนมาเรียน 72 คน โดยจัดสอนรวมกันไม่แยกเด็กเล็กและเด็กโต (พระมหามนตรี เทวมนตรี. 2526 : 40 - 41)

จึงนับได้ว่ามหาลจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ได้ให้กำเนิดโรงเรียนพุทธานุศาสน์วันอาทิตย์แห่งแรกของประเทศไทย ซึ่งมีสาเหตุการจัดตั้งแตกต่างจากโรงเรียนพุทธานุศาสน์วันอาทิตย์ในประเทศศรีลังกา และอาจสรุปได้ว่า การจัดตั้งโรงเรียนพุทธานุศาสน์วันอาทิตย์ในประเทศไทยนั้นสืบเนื่องมาจากสภาพสังคมที่มีความเสื่อมทางด้านศีลธรรมของเด็กและเยาวชน การจัดตั้งโรงเรียนพุทธานุศาสน์วันอาทิตย์ ได้วางวัตถุประสงค์หลักไว้ 5 ประการคือ

1. เพื่อให้เด็กและเยาวชนรู้จักพระพุทธานุศาสนาตามสมควรแก่วัยของตน
2. เพื่อปลูกฝังศีลธรรมให้แก่เด็กและเยาวชน
3. เพื่อให้เด็กและเยาวชน รู้จักดำเนินชีวิตตามหลักพระพุทธานุศาสนา
4. เพื่อให้เด็กและเยาวชนรู้จักบำเพ็ญกุศลสาธารณประโยชน์
5. เพื่อเผยแพร่พระพุทธานุศาสนา

สำหรับวิชาที่สอนและการจัดชั้นเรียนในโรงเรียนพุทธานุศาสน์วันอาทิตย์ ได้แก่

วิชาธรรม วิชาพุทธประวัติ และการอบรมกิริยามารยาท เนื่องจากปีแรกจำนวนนักเรียนและครูยังไม่ค่อยมี ได้มีการกำหนดชั้นเรียน แต่ให้นักเรียนทั้งหมดเรียนรวมกัน การดำเนินงานของโรงเรียน ได้กำหนดหลักสูตรภาษาอังกฤษภาคพระพุทธศาสนาสำหรับชั้นปลายและชั้นสูง โดยมีจุดมุ่งหมายให้นักเรียนได้รับประโยชน์จากการเรียนภาษาอังกฤษเพิ่มขึ้น ให้รู้ศัพท์ภาษาอังกฤษ สามารถอ่านหนังสือเกี่ยวกับพุทธศาสนาให้เข้าใจได้ ซึ่งในปัจจุบันโรงเรียนพุทธศาสนาแห่งอื่นก็ได้ จัดให้วิชานี้เป็นวิชาเลือกที่สำคัญวิชาหนึ่ง โดยใช้แบบเรียนของ โรงเรียนพุทธศาสนาวันอาทิตย์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ต่อมา พ.ศ. 2505 ได้ประกาศยกฐานะกิจการ ของโรงเรียนพุทธศาสนาวันอาทิตย์ขึ้นเป็น "แผนกโรงเรียนพุทธศาสนาวันอาทิตย์" โรงเรียนได้มีการปรับปรุงกิจการเพื่อความก้าวหน้าตลอดเวลา ส่วนลักษณะการเรียนการสอนนั้นพระอาจารย์ผู้สอนเป็นพระเปรียญธรรมที่จบการศึกษาจากมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย และพระนิสิตปีที่ 3 - 4 ของมหาวิทยาลัย วิธีสอนใช้ทั้งแบบบรรยาย อภิปรายซักถามปัญหา ใช้อุปกรณ์การสอน เช่น ภาพนิ่ง ภาพยนตร์ ภาพเขียน และภาพถ่าย ส่วนการสอนอบรมจิตใจนักเรียนใช้การบรรยายตามหลักสูตร ฝึกปฏิบัติศาสนพิธีกรรม รวมทั้งฝึกสมาธิด้วย ต่อมาปี พ.ศ. 2512 ได้ยกฐานะโรงเรียนเทียบเท่ากองมียะเยียบการบริหารภายในเป็นของตัวเอง และเป็นส่วนพิเศษสังกัดสำนักงานเลขานุการ มีรูปแบบการบริหารในรูปของผู้อำนวยการ รองผู้อำนวยการ และมีคณะกรรมการบริหารเป็นผู้ควบคุมกิจการและดำเนินการ โดยแบ่งออกเป็น 3 ฝ่าย คือ ฝ่ายธุรการ ฝ่ายเลขานุการ และฝ่ายวิชาการ การดำเนินงานประสบผลดีทำให้โรงเรียนพุทธศาสนาวันอาทิตย์แห่งแรกนี้ เป็นแบบอย่างของโรงเรียนพุทธศาสนาวันอาทิตย์แห่งอื่น ๆ ที่เกิดขึ้นในระยะต่อมา (ดวงเดือน นีศาลบุตร. 2510 : 6 - 8)

ศูนย์ศึกษาพุทธศาสนาวันอาทิตย์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

ศูนย์ศึกษาพุทธศาสนาวันอาทิตย์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย นับเป็นโรงเรียนพุทธศาสนาวันอาทิตย์แห่งที่สอง ใช้ชื่อว่า "ศูนย์ศึกษาพุทธศาสนาวันอาทิตย์" ทำพิธีเปิด เมื่อวันที่ 31 ธันวาคม 2504 ที่วัดบวรนิเวศ จุดมุ่งหมายในการจัดตั้งคือ ให้นักเรียนมีความรู้พระพุทธรู้หลักธรรม รู้คุณค่าของพระพุทธรู้ศาสนา มีความเคารพเชื่อฟังผู้ใหญ่ เป็นคนดีมีมารยาทตั้งามรู้จักการดำเนินชีวิตอย่างมีหลัก และให้เป็นผู้ใหญ่ที่ดีในวันหน้า มีความรู้ในธรรมพื่อที่จะสั่งสอนลูกหลานได้

และให้มีความรู้ลึกที่จะรักษาพระพุทธศาสนาให้มั่นคง ซึ่งศูนย์ศึกษาพุทธศาสนาวนอาทิตย์มหามกุฏราชวิทยาลัย มีจุดมุ่งหมายเพื่ออบรมสั่งสอนผู้เรียน ให้มีความรู้ความเข้าใจหลักธรรมทางพุทธศาสนา เช่นเดียวกับโรงเรียนพุทธศาสนาวนอาทิตย์แห่งแรกแต่จะแตกต่างกันบ้างในลักษณะการรับนักเรียน กล่าวคือ ศูนย์ศึกษาพุทธศาสนาวนอาทิตย์มหามกุฏราชวิทยาลัยรับนักเรียน ตั้งแต่ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ขึ้นไป ส่วนโรงเรียนพุทธศาสนาวนอาทิตย์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัยรับนักเรียนตั้งแต่ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ส่วนทางหลักสูตรนั้น ทางศูนย์ศึกษาพุทธศาสนาวนอาทิตย์มหามกุฏราชวิทยาลัย เน้นวิชาภาษาไทยควบคู่ไปกับวิชาพระพุทธศาสนา แต่โรงเรียนทั้งสองแห่งไม่แตกต่างกันในลักษณะการเรียนการสอนและการจัดกิจกรรม และสิ่งที่เหมือนกันก็คือ การเป็นแบบอย่างที่ดี และการให้ความช่วยเหลือในการจัดตั้งโรงเรียนพุทธศาสนาวนอาทิตย์รุ่นต่อ ๆ มา ทั้งในกรุงเทพมหานคร และต่างจังหวัด ซึ่งลักษณะของโรงเรียนแบ่งออกเป็น 3 ลักษณะใหญ่ ๆ คือ รูปแบบของศูนย์ศึกษาพุทธศาสนาวนอาทิตย์มหามกุฏราชวิทยาลัย รูปแบบโรงเรียนพุทธศาสนาวนอาทิตย์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย และรูปแบบผสมระหว่างสองรูปแบบแรก (อดุลย์ รัตตานนท์. ม.ป.ป. : 26)

3. หลักการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน

การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนนับว่าเป็นเรื่องที่มีความสำคัญมาก เพราะจะมีผลกระทบโดยตรงถึงประสิทธิภาพการเรียนการสอนทั้งของครูผู้สอนและผู้เรียน ให้บรรลุถึงวัตถุประสงค์ของหลักสูตร ซึ่งมีผู้เสนอแนะเกี่ยวกับการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนไว้หลายคน เช่น

บอร์ก (Bogue. 1974 : 150) ได้เสนอแนะไว้ว่า ในการจัดการเรียนการสอนให้ได้ผล อาจารย์ต้องคำนึงถึงความคิดรวบยอด (Concepts) 4 ประการ ซึ่งพอสรุปได้ดังนี้

1. การเรียนรู้เป็นกระบวนการที่มุ่งพัฒนาความมีเสรีภาพทางสติปัญญา (Intellectual Independence) ฉะนั้นอาจารย์จะต้องให้เสรีภาพแก่ผู้เรียนในการแสดงความคิดเห็นหรือใช้สติปัญญาของเขาเองอย่างเต็มที่

2. การเรียนรู้เป็นกระบวนการเฉพาะตัว (Idiosyncratic Process) เนื่องจากว่า ผู้เรียนแต่ละคนมีความแตกต่างกันทั้งความสนใจ และแบบแผนของการเรียนรู้

เนื่องจากว่า ผู้เรียนแต่ละคนมีความแตกต่างกันทั้งความสนใจ และแบบแผนของการเรียนรู้ (Learning Style) ฉะนั้นอาจารย์จึงจะต้องระลึกไว้เสมอว่า ไม่มีวิธีการสอนใดที่จะใช้ได้ดี สำหรับผู้เรียนทุกคน

3. การเรียนรู้นั้นเป็นกระบวนการที่มีชีวิตชีวา (Active Process) ฉะนั้น ผู้สอน จึงจำเป็นต้องช่วยให้ผู้เรียน ได้มีโอกาสปะทะสัมพันธ์กับสภาพแวดล้อมในการเรียนรู้อยู่เสมอ

4. การเรียนรู้วิธีการเรียนเป็นสิ่งสำคัญกว่าการเรียนรู้เนื้อหาวิชา ฉะนั้นผู้สอนจึงไม่ควรมุ่งสืบทอดความรู้ให้แก่ผู้เรียนอยู่ตลอดเวลา

กานเย่ (Gagne. 1968 : 93 - 114) ได้กล่าวไว้ว่า ในการสอนบทเรียนแต่ละ ครั้งอาจารย์ควรจะได้จัดเหตุการณ์ในการเรียนการสอน (Instructional Events) ต่าง ๆ ดังต่อไปนี้

1. เร้าความสนใจของผู้เรียน
2. แจ้งให้ผู้เรียนทราบถึงจุดมุ่งหมายในการเรียนการสอน
3. ทบทวนถึงสิ่งที่ผู้เรียนได้เรียนรู้ไปแล้ว
4. เสนอสิ่งเร้าในการเรียนการสอน
5. ให้แนวทางการเรียนรู้แก่ผู้เรียน
6. ให้ผู้เรียนได้แสดงพฤติกรรมที่แสดงว่าได้เกิดการเรียนรู้ขึ้นแล้วออกมา
7. แจ้งผลการแสดงพฤติกรรมกลับไปให้ผู้เรียนทราบเพื่อแก้ไข
8. ประเมินผลพฤติกรรม
9. ช่วยให้ผู้เรียนได้จดจำสิ่งที่เรียนรู้ไปแล้วสามารถถ่ายโยงไปสู่สิ่งที่จะเรียนรู้ใหม่ได้

คิบเลอร์ และคนอื่น ๆ (Kibler and others. 1981 : 32 - 45) ได้เสนอแนะ หลักการในการจัดการเรียนการสอนเอาไว้ดังนี้

1. การเตรียมตัวก่อนการเรียนรู้ ก่อนที่จะเรียนรู้สิ่งใหม่นั้นผู้เรียนควรจะได้มีความรู้ อันถือว่าเป็นพื้นฐานที่จำเป็นมาก่อนแล้ว และผู้เรียนควรจะได้รับการ "อุ่นเครื่อง" (Warm-up) เสียก่อนด้วยการที่ผู้สอนแจ้งให้รู้ว่า ความรู้เดิมอะไรบ้างที่จะเป็นประโยชน์ต่อการเรียนรู้สิ่งใหม่ และความรู้เดิมอะไรบ้างที่อาจมาขัดขวางการเรียนรู้ใหม่

2. การจูงใจ ผู้เรียนจะเรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพถ้าหากเขามีความสนใจในสิ่งที่ถูกนำมาให้เขาเรียน การเลือกเนื้อหาที่อยู่ในความสนใจของผู้เรียนและหรือการให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการวางแผนกำหนดกิจกรรมการเรียนรู้จะเพิ่มความสนใจใคร่เรียนให้แก่ผู้เรียนได้ กิจกรรมหรืองานต่าง ๆ ที่จะให้ผู้เรียนทำควรจะมีลักษณะที่ทำให้เขารู้สึกมั่นใจว่าจะกระทำให้สำเร็จลงไปได้

3. การให้ผู้เรียนได้มีโอกาสเห็นพฤติกรรมปลายทางเป็นแบบอย่าง การให้ผู้เรียนได้มีโอกาสเห็นตัวอย่างพฤติกรรมที่ถือว่าประสบผลสำเร็จ น่าพอใจจะช่วยทำให้เกิดการเรียนรู้ด้านการเลียนแบบพฤติกรรมนั้นตามไปด้วย

4. การตอบสนองอย่างมีชีวิตชีวา การกระทำกิจกรรมต่าง ๆ ในชั้นเรียนควรเป็นเรื่องของผู้เรียนเป็นหลัก เพราะผู้เรียนจะเรียนรู้จากสิ่งที่เขาได้ลงมือกระทำเองหาใช้จากสิ่งที่ผู้สอนได้กระทำไม่

5. การแนะนำ ในการแสดงพฤติกรรมที่เป็นการเรียนรู้ใหม่นั้น ผู้เรียนควรจะได้รับคำแนะนำช่วยเหลือจนกระทั่งเขาสามารถแสดงพฤติกรรมนั้นได้เอง โดยลำพัง

6. การฝึกปฏิบัติ ในการเรียนการสอนนั้น ผู้เรียนควรจะได้รับโอกาสที่จะปฏิบัติพฤติกรรมต่าง ๆ ที่เรียนรู้ใหม่น้อย ๆ ครั้ง

7. การแจ้งผลกลับไปให้ทราบ ในการแสดงพฤติกรรมที่เป็นการเรียนรู้ใหม่แต่ละครั้งนั้น ผู้เรียนควรจะได้รับทราบผลของการแสดงพฤติกรรมหรือการปฏิบัติงานของเขาโดยทันที ถ้าหากเป็นการปฏิบัติงานที่ได้ผลดี การให้รางวัลจะเป็นตัวเสริมแรงทำให้ผู้เรียนแสดงพฤติกรรมเช่นนั้นอีก

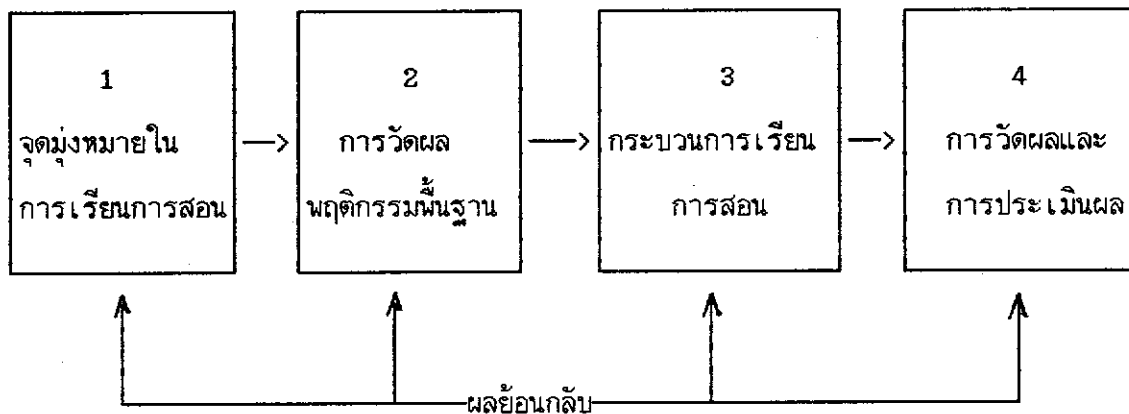
8. การจัดลำดับขั้นตอนการเรียนรู้ ในการเรียนการสอนนั้น เนื้อหาวิชาควรถูกนำมาจัดในลักษณะที่จะให้ผู้เรียนจากง่ายไปยากหรือจากสิ่งที่ใกล้ตัวไปยังสิ่งที่ไกลตัว การเรียนรู้ให้สำเร็จก็จะดำเนินไปตามนั้น หากไม่แล้วผู้เรียนจะเกิดความเบื่อหน่ายได้

9. ความแตกต่างระหว่างบุคคล เนื่องจากว่าผู้เรียนแต่ละคนนั้นมีความแตกต่างกัน ในวิธีการเรียนรู้และอัตราในการเรียนรู้ ฉะนั้นประสบการณ์การเรียนรู้ที่จะจัดให้แก่ผู้เรียน

จึงต้องจัดในลักษณะที่จะช่วยให้ผู้เรียนสามารถเรียนรู้ได้ด้วยวิธีการที่เขาถนัด และในอัตราที่เหมาะสมกับความสามารถ

10. พฤติกรรมการสอนในชั้นเรียน ผู้สอนต้องระลึกอยู่เสมอว่า ทักษะในการกระตุ้นความสนใจ การอธิบาย การให้คำแนะนำ การใช้ตัวเสริมแรง ตลอดจนการบริหารห้องเรียน ล้วนแต่มีผลทำให้การเรียนการสอนมีประสิทธิภาพแตกต่างกันออกไปทั้งสิ้น

สำหรับรูปแบบทั่วไปของการเรียนการสอน คิบเลอร์ และคนอื่น ๆ (Kibler and others. 1981 : 43) ได้เสนอว่าโดยทั่ว ๆ ไปนั้น การเรียนการสอนน่าจะมีรูปแบบดังแผนภูมิข้างล่างนี้

ภาพประกอบ 1 รูปแบบของการเรียนการสอนตามทฤษฎีของคิบเลอร์และคนอื่น ๆ
(ที่มา : Kibler and others. 1981 : 43)

รูปแบบของการเรียนการสอนของคิบเลอร์ และคนอื่น ๆ อธิบายได้ว่า

1. จุดมุ่งหมายในการเรียนการสอน ได้แก่ ผลผลิตทางการเรียนการสอนที่มุ่งหวังจะเกิดขึ้นในตัวผู้เรียน ภายหลังจากที่ได้เรียนเสร็จสิ้นไปแล้ว ซึ่งจุดมุ่งหมายนี้จะต้องเป็นจุดมุ่งหมายที่ครอบคลุมทั้งพฤติกรรมทางด้านสติปัญญา (Cognitive Domain) ด้านจิตใจ (Affective Domain) และด้านการปฏิบัติ (Psychomotor Domain)

2. การวัดผลพฤติกรรมพื้นฐาน ได้แก่ การตรวจสอบความพร้อม ความรู้พื้นฐาน และทักษะเบื้องต้นของผู้เรียนก่อนทำการเรียนการสอนจริง ๆ

3. การจัดกระบวนการเรียนการสอน ได้แก่ การจัดกิจกรรมต่าง ๆ เพื่อพัฒนาพฤติกรรมของผู้เรียน โดยเริ่มตั้งแต่พฤติกรรมที่เป็นพื้นฐานก่อน และดำเนินการต่อเนื่องจนกว่าพฤติกรรมปลายทางของการเรียนการสอนจะบรรลุผลหรือเป็นไปอย่างราบรื่น

4. การประเมินผลรวม ได้แก่ การประเมินผลเพื่อตรวจสอบดูว่า การเรียนการสอนบรรลุผลตามจุดมุ่งหมายเพียงใด จุดมุ่งหมายที่ระบุเอาไว้สูงเกินไปหรือไม่ วิธีการจัดการเรียนการสอนเหมาะสมเพียงใด

บานาธีย์ (Banathy. n.d. : 166) ได้เสนอรูปแบบของการจัดการเรียนการสอนในฐานะที่เป็นระบบ ๆ หนึ่งเอาไว้ว่า การจัดการเรียนการสอนนั้นควรจะประกอบด้วยขั้นตอนใหญ่ ๆ ดังต่อไปนี้

1. การวิเคราะห์และการกำหนดจุดมุ่งหมาย ประกอบด้วย

1.1 จุดประสงค์ของระบบ เป็นการวิเคราะห์ที่ว่า ระบบการเรียนการสอนน่าจะมีจุดประสงค์อะไรบ้าง

1.2 การระบุจุดมุ่งหมาย เช่น การระบุจุดมุ่งหมายในการเรียนการสอน

- จะให้ผู้เรียนเกิดการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมอะไรบ้าง
- พฤติกรรมที่เปลี่ยนแปลงนั้นควรอยู่ในระดับใดจึงจะเป็นที่น่าพอใจ
- จะให้พฤติกรรมนั้น ๆ เกิดขึ้นในสถานการณ์ใดบ้าง

2. การวิเคราะห์และการกำหนดประสบการณ์การเรียนรู้ ประกอบด้วย

2.1 การวิเคราะห์และการสร้างประสบการณ์การเรียนรู้

2.2 การวัดความสามารถเบื้องต้นของผู้เรียน

2.3 การระบุและกำหนดลักษณะประสบการณ์การเรียนรู้ให้เหมาะสมกับพื้นฐานของผู้เรียน

3. การวางรูปแบบของระบบการเรียนการสอน ประกอบด้วย

3.1 การวิเคราะห์หน้าที่หรือสิ่งต่าง ๆ ที่เอื้อถึงการเรียนรู้ ได้แก่

- การเลือกและการจัดเนื้อหาวิชา

- การเลือกและการจัดประสบการณ์การเรียนรู้
- การบริหารผู้เรียน

3.2 การวิเคราะห์องค์ประกอบต่าง ๆ ที่จะนำมาใช้ในการเรียนการสอน

3.3 การกำหนดหน้าที่พิเศษให้แก่องค์ประกอบเฉพาะอย่าง เพื่อความเป็นไปได้

และความเหมาะสม

3.4 การกำหนดเวลาและสถานที่ในการเรียนรู้

4. การนำไปใช้และการควบคุมคุณภาพ ประกอบด้วย

4.1 การฝึกอบรมและการทดสอบระบบเพื่อหาข้อดีข้อเสีย

4.2 การตั้งระบบ

4.3 การประเมินผลระบบ และการควบคุมคุณภาพ

4.4 การพัฒนาและการปรับปรุงระบบ

งานเย้และบริคส์ (Gagne and Briggs. 1974 : 209 - 228) ได้เสนอรูปแบบของระบบการเรียนการสอนไว้เป็นขั้นตอนดังต่อไปนี้

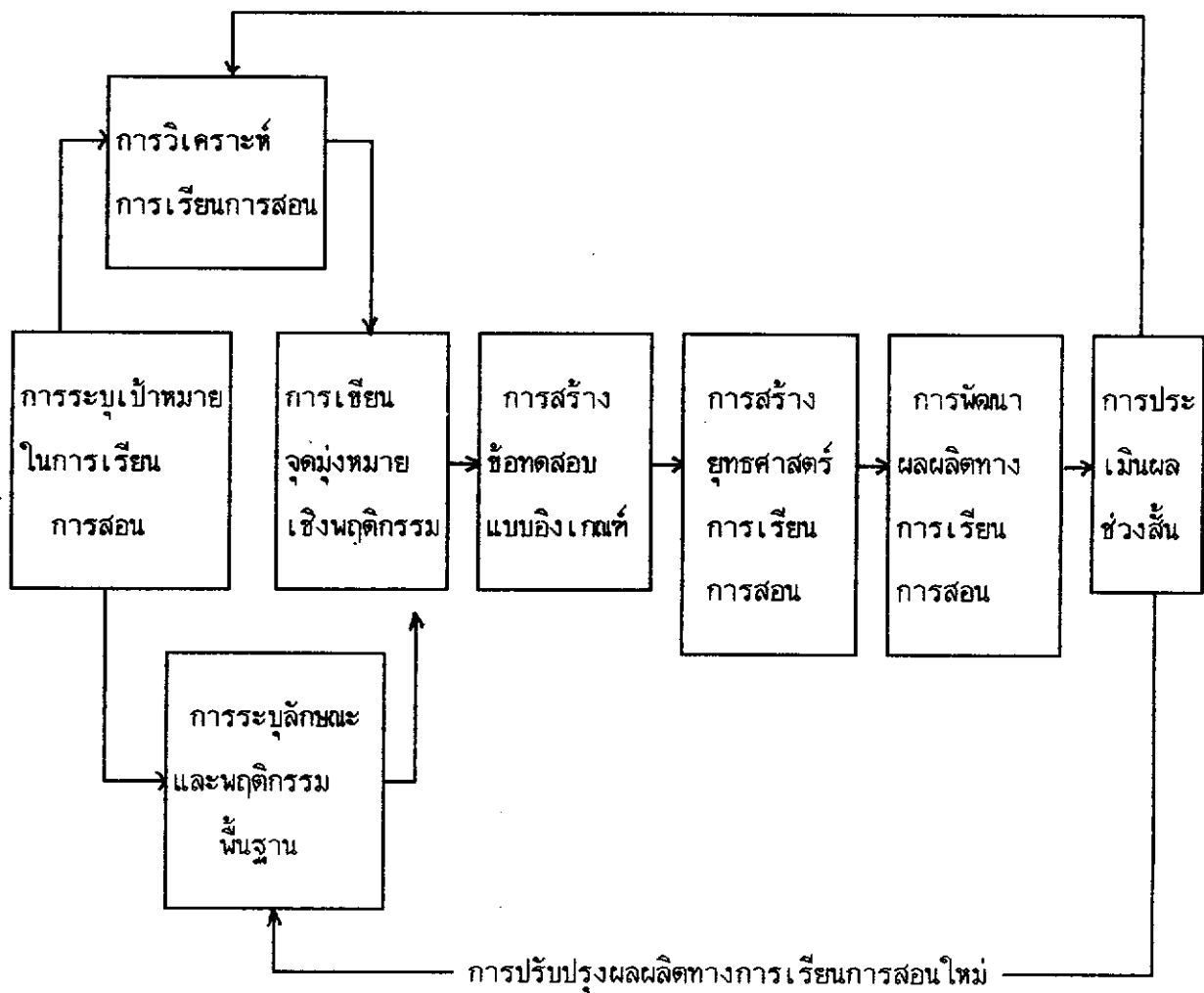
1. การวิเคราะห์และระบุความต้องการ
2. การกำหนดเป้าหมายและจุดประสงค์ในการเรียนการสอน
3. การระบุทางเลือกต่าง ๆ ที่จะนำไปสู่การตอบสนองความต้องการ
4. การวางรูปแบบส่วนประกอบต่าง ๆ ของระบบการเรียนการสอน
5. การวิเคราะห์ทรัพยากรที่จำเป็นต้องใช้ในการเรียนการสอน ทรัพยากรที่มีอยู่แล้ว

และข้อจำกัดต่าง ๆ

6. การปฏิบัติเพื่อจัดข้อจำกัดต่าง ๆ ให้หมดสิ้นไป
7. การเลือกหรือพัฒนาวัสดุอุปกรณ์ประกอบการเรียนการสอน
8. แบบการวัดผลความก้าวหน้าของผู้เรียน
9. การทดลองยุทธวิธีในการจัดการเรียนการสอนและการประเมินผลเพื่อปรับปรุง
10. การแก้ไขและปรับปรุงวิธีการจัดการเรียนการสอน และการประเมินผล
11. การประเมินผลขั้นสุดท้าย

12. การนำรูปแบบการจัดการเรียนการสอนไปใช้ปฏิบัติจริง

ดิก และคาร์เรย์ (Dick and Carey. 1977 : 55 - 63) ได้เสนอรูปแบบการจัดการเรียนการสอนที่เป็นระบบ ซึ่งสรุปเป็นแผนภูมิได้ดังนี้

ภาพประกอบ 2 ระบบการเรียนการสอนตามทฤษฎีของดิก และคาร์เรย์

(ที่มา : Dick and Carey. 1977 : 58)

ระบบการเรียนการสอนของดีคและคาร์เรย์ อธิบายได้ว่า

1. การระบุเป้าหมายในการเรียนการสอน ได้แก่ การกำหนดวัตถุประสงค์ของการเรียนการสอนว่าจะสอนเนื้อหาวิชาอะไรให้กับผู้เรียน
2. การวิเคราะห์การเรียนการสอน ได้แก่ การวิเคราะห์ถึงภารกิจการเรียนการสอนระหว่างผู้เรียนและผู้สอนว่าจะต้องปฏิบัติต่อกันอย่างไร เพื่อให้ผู้เรียนได้มีความรู้ มีพฤติกรรม ตามที่กำหนดไว้
3. การระบุลักษณะและพฤติกรรมพื้นฐาน ได้แก่ การพิจารณาถึงพฤติกรรมเบื้องต้นของผู้เรียนว่ามีพฤติกรรมพื้นฐานอย่างไร และต้องการที่จะเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมไปในทางใด
4. การเขียนจุดมุ่งหมายเชิงพฤติกรรม ได้แก่ การเขียนจุดมุ่งหมายของการเรียนการสอน เป็นการกำหนดความรู้และพฤติกรรมของผู้เรียนให้บังเกิดขึ้นหลังจากผู้เรียนได้ผ่านขั้นตอนทางการเรียนการสอนต่าง ๆ ไปแล้ว
5. การสร้างข้อทดสอบแบบอิงเกณฑ์ ได้แก่ การสร้างเกณฑ์ของแบบทดสอบ ที่จะใช้วัดผลการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมว่าเป็นไปตามที่กำหนดไว้หรือไม่
6. การสร้างยุทธศาสตร์การเรียนการสอน ได้แก่ การพัฒนายุทธศาสตร์หรือวิธีการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนให้เกิดประโยชน์ต่อการเรียนรู้ของผู้เรียนอย่างสูงสุด
7. การพัฒนาผลผลิตทางการเรียนการสอน ได้แก่ การเลือกใช้สื่อการเรียนการสอนต่าง ๆ ให้มีความเหมาะสมทั้งด้านเนื้อหาและผู้เรียนให้มากที่สุด
8. การประเมินผลช่วงสั้น ได้แก่ การประเมินผลย่อยเป็นระยะในระหว่างการเรียนการสอนในแต่ละครั้ง เพื่อดูผลการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของผู้เรียนว่าไปตามที่กำหนดหรือไม่ จะได้ปรับปรุงแก้ไขในครั้งต่อไป
9. การปรับปรุงผลผลิตทางการเรียนการสอนใหม่ ได้แก่ การศึกษาผลย้อนกลับของการเรียนการสอน เพื่อนำไปสู่การวิเคราะห์การเรียนการสอนและพิจารณาถึงพฤติกรรมพื้นฐานของผู้เรียน เพื่อปรับปรุงแก้ไขการเรียนการสอนให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น

สรุปการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน เป็นวิธีการที่จะนำนักเรียนไปสู่วัตถุประสงค์ที่ตั้งเอาไว้โดยผู้สอนเป็นผู้วางแผนสร้างสถานการณ์การเรียนการสอน และควบคุมกระบวนการเรียน

การสอนให้เป็นไปตามวัตถุประสงค์ และหลังจากผู้เรียนผ่านกระบวนการเรียนการสอนแล้วผู้เรียน จะเกิดการเรียนรู้และเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมหรือไม่เพียงใดนั้น คือผลที่ได้ออกมา ซึ่งผู้สอน จะต้องนำมาพิจารณาปรับปรุงแก้ไขต่อไป ในกระบวนการเรียนการสอนมีองค์ประกอบสำคัญ

4 องค์ประกอบคือ

1. เนื้อหาของหลักสูตร หรือเนื้อหาเรื่องที่กำหนดไว้เพื่อให้ผู้เรียนได้เรียนรู้
2. วิธีการสอนของผู้สอน เป็นการนำเนื้อหาวิชาต่าง ๆ สอนให้ผู้เรียนด้วยวิธีการต่าง ๆ
3. สื่อการสอน ซึ่งได้แก่อุปกรณ์ทั้งหลายที่ช่วยเสนอความรู้ให้แก่ผู้เรียนจนเกิดผลดี

การเรียนที่ดี

4. การประเมินผล เป็นการวัดพฤติกรรมของผู้เรียนว่าเป็นไปตามวัตถุประสงค์ที่ตั้ง เอาไว้เพียงใด เพื่อนำผลไปปรับปรุงระบบการเรียนการสอนในส่วนที่บกพร่องต่อไป

4. การจัดกิจกรรมการเรียนการสอน และหลักสูตรของศูนย์ศึกษาพระนพทศาสถาวันอาทิตย์

หลักสูตรและการเรียนการสอน ก่อนที่กรมการศาสนาจะเข้ามาจัดวางหลักสูตร เพื่อใช้ ในโรงเรียนพุทธศาสนาวันอาทิตย์ให้เป็นรูปแบบเดียวกันทั่วประเทศ ดังเช่นปัจจุบันมี 2 รูปแบบคือ หลักสูตรของมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วัดมหาธาตุ และหลักสูตรของมหามกุฏราชวิทยาลัย วัดบวรนิเวศ ซึ่งโรงเรียนพุทธศาสนาวันอาทิตย์แห่งอื่น ๆ ได้นำไปใช้ และปรับปรุงให้เข้ากับสภาพ ของวัดแต่ละท้องถิ่น ดังได้กล่าวมาแล้ว เมื่อกรมการศาสนาเข้ามาให้การอุปถัมภ์แก่โรงเรียน พุทธศาสนาวันอาทิตย์ของวัดต่าง ๆ ในปี พ.ศ. 2518 ได้กำหนดหลักการและรูปแบบ ตลอดจน ระเบียบต่าง ๆ เพื่อให้โรงเรียนประเภทนี้มีมาตรฐานเดียวกันและจากการประชุมสัมมนาผู้บริหาร โรงเรียนพุทธศาสนาวันอาทิตย์ทั่วประเทศ เมื่อ พ.ศ. 2520 ที่ประชุมมีความเห็นว่า โรงเรียน พุทธศาสนาวันอาทิตย์ทั่วประเทศควรมีหลักสูตรเดียวกัน ดังนั้นกรมการศาสนาจึงได้จัดทำหลักสูตร ฉบับกรมการศาสนาขึ้นเมื่อ พ.ศ. 2522 (กรมการศาสนา. 2524 : คำนำ) เป็นหลักสูตรกลาง เพื่อให้มีหลักการสอนแบบเดียวกัน โดยลักษณะของหลักสูตรประกอบด้วย วิชาบังคับ 3 วิชา คือ วิชาธรรม วิชาพุทธประวัติ และศาสนพิธี วิชาธรรมมีจุดมุ่งหมายให้นักเรียนศรัทธาในพระพุทศาสถา และดำรงชีวิตที่ถูกต้องให้สังคม มีความรับผิดชอบทั้งต่อตนเองและประเทศชาติ การนำหลักธรรม

ไปปฏิบัติในชีวิตประจำวัน วิชานุทธประวัตินั้น นักเรียนสามารถนำความรู้เกี่ยวกับพุทธจริยาวัตร มาใช้เป็นแนวทางในการปฏิบัติตนในฐานะพุทธมามกะที่ดี ตลอดจนปลูกฝังให้ชาวซึ่งในวัฒนธรรม ประเพณีที่ดำรงมาของชาติ ซึ่งเนื้อหาส่วนใหญ่ในวิชานี้ ประกอบด้วยรายละเอียดเกี่ยวกับพุทธประวัติ ศาสนพิธีปฏิบัติ วัฒนธรรมประเพณี ฯลฯ สำหรับวิชาศาสนาอื่น ๆ ยังไม่ได้มีการจัดทำหลักสูตร จึงใช้ หนังสือศาสนาฉบับกรมการศาสนาซึ่งได้รวบรวมเกี่ยวกับพิธีต่าง ๆ ทางพุทธศาสนาทั้งของทาง ราชการและประชาชนทั่วไป เวลาเรียนและทำการสอนเปิดการศึกษาหนึ่ง ๆ ต้องมีเวลาสอนไม่น้อยกว่า 160 ชั่วโมง หรือ 40 วันอาทิตย์ อาทิตย์ละไม่ต่ำกว่า 4 ชั่วโมง (สุวิมล เอกอรุ. 2528 : 96)

ด้านการสอนของพระอาจารย์ หรือครูผู้สอนในโรงเรียนพุทธศาสนาวันอาทิตย์นั้น มี ปัญหาอยู่บ้าง เนื่องจากผู้สอนส่วนใหญ่เป็นพระ แม้จะมีความรู้ทางด้านศาสนาเป็นอย่างดี แต่ก็ขาดความชำนาญในการสอนตามวิทยาการแผนใหม่ เมื่อกรมการศาสนาเข้ามาเกี่ยวข้อง และให้การสนับสนุนกิจกรรมประเภทนี้ จึงได้จัดให้มีการประชุมสัมมนาผู้บริหารหรือผู้สอนตั้งแต่ พ.ศ. 2520 ถึง พ.ศ. 2527 และการประชุมสัมมนาผู้บริหารระดับผู้อำนวยการโรงเรียน พุทธศาสนาวันอาทิตย์ เมื่อ พ.ศ. 2527 ได้พิจารณาแนวทางในการเรียนการสอนของโรงเรียน พุทธศาสนาวันอาทิตย์ในอนาคตดังนี้คือ (กรมการศาสนา. 2528 : 88 - 96)

1. ควรจัดให้มีการอบรมครูผู้สอนให้เข้าใจหลักการสอนและวิธีสอน
2. ครูเตรียมการสอนให้พร้อมก่อนเข้าไปสอนในห้องเรียน
3. ครูควรคำนึงถึงวุฒิภาวะ และความพร้อมของเด็ก
4. จัดสถานที่เรียนและสภาพแวดล้อมให้เหมาะสม
5. ขณะสอนครูควรใช้ภาษาง่าย ๆ ให้เหมาะสมกับสภาวะของเด็ก
6. ครูควรเป็นแบบอย่างที่ดีของนักเรียนในทุกกรณี
7. ควรจัดหารางวัลให้นักเรียนที่เรียนดีและประพฤติดี
8. การสอนครูควรมีการเล่านิทานที่มีคติสอนใจประกอบการสอน
9. ครูควรจัดการเรียนการสอนแบบแบ่งกลุ่มย่อย
10. จัดสื่อการสอนที่เหมาะสมกับบทเรียนให้แก่เด็ก

11. ควรใช้วิธีสอนแบบเล่นปนเรียน
12. ควรใช้วิธีสอนแบบสร้างบทบาทสมมติ
13. ควรมีกิจกรรมพิเศษเสริมในห้องเรียน เช่น การร้องเพลง ปาฐกถาธรรม

ตอบปัญหาแข่งขัน ฯลฯ

14. ควรให้เด็กคิดเป็น ทำเป็น แก้ปัญหาเป็น
15. จัดทัศนศึกษาเป็นบางโอกาส
16. ครูควรรักษาเวลาและหน้าที่ของตนด้วยจิตสำนึกอยู่เสมอ

การเรียนการสอนในโรงเรียนพุทธศาสนาวนอาทิตย์ แม้จะเป็นการศึกษาทางด้านหลักธรรมและศาสนาเป็นหลัก แต่ถ้ามองการเรียนการสอนเป็นไปอย่างเคร่งเครียดมุ่งเฉพาะทางด้านวิชาการอย่างเดียวย่อมไม่ได้ผล เพราะนักเรียนส่วนใหญ่ได้ศึกษาวิชาศาสนา และศีลธรรมในโรงเรียนตามปกติอยู่แล้ว ย่อมเกิดความเบื่อหน่าย ดังนั้นการให้นักเรียนได้มีการเรียนด้วยกิจกรรมต่าง ๆ ย่อมเป็นสิ่งดึงดูดใจให้นักเรียนสนใจและศึกษาวิชาศาสนา และศีลธรรมด้วยความสนุกและเกิดผลดี

ส่วนการวัดและการประเมินผล โรงเรียนพุทธศาสนาวนอาทิตย์มีระบบการสอนและการวัดผลเช่นเดียวกับโรงเรียนทั่วไป การวัดผลการศึกษาที่ปฏิบัติกันอยู่ในโรงเรียนพุทธศาสนาวนอาทิตย์มี 2 อย่างคือ การวัดความรู้ความเข้าใจ และการวัดที่แสดงออกมาทางพฤติกรรม

การวัดความรู้ความเข้าใจที่ใช้กันอยู่ทั่วไปได้แก่การใช้ข้อสอบแบบต่าง ๆ ทั้งปรนัยและอัตนัย โดยมีวัตถุประสงค์จะทราบถึงความรู้ความเข้าใจในบทเรียนและเป็นแบบที่ใช้กันมากที่สุด ในโรงเรียนพุทธศาสนาวนอาทิตย์

ส่วนการวัดผลด้านการแสดงออกทางพฤติกรรมนั้น เป็นสิ่งที่ทางโรงเรียนจะต้องติดตามพฤติกรรมของนักเรียนเมื่อเรียนวิชาทางศาสนาไปแล้วจะมีพฤติกรรมเปลี่ยนแปลงไปทางที่ดีขึ้นหรือไม่ การวัดผลทางด้านนี้จึงเป็นวัตถุประสงค์สำคัญของโรงเรียนพุทธศาสนาวนอาทิตย์ ซึ่งทางโรงเรียนได้ใช้วิธีการหลายอย่างในการจูงใจให้นักเรียนประพฤติดี เช่น การชี้ให้เห็นตัวอย่างที่ดี การทำแบบอย่างที่ดี และการยกย่องชมเชยผู้ที่มีความประพฤติดีให้ปรากฏ เหล่านี้เป็นต้น (พระมหาณรงค์ จิตฺตโสภโณ. 2523 : 49)

โดยทั่วไปโรงเรียนพุทธศาสนาวนอาทิตย์ได้จัดให้มีการสอบวัดผลปีละ 2 ครั้ง คือ

สอบวัดผลกลางปี ซึ่งขึ้นอยู่กับความเหมาะสมของแต่ละโรงเรียน และกำหนดสอบไล่วัดผลประจำปี ภายในสัปดาห์ที่ 4 ของเดือนมกราคม ส่วนข้อสอบขึ้นอยู่กับแต่ละโรงเรียน

การประเมินผลการสอบใช้ระบบร้อยละ แต่ละวิชาคะแนนเต็ม 100 คะแนน โดย
ทางการศาสนาได้กำหนดเกณฑ์การประเมินผลไว้ดังนี้คือ (กิตติวรรณ สิทธิเวชย์. 2534 : 34)

คะแนนต่ำกว่า 50 คะแนน	- ไม่ผ่าน
51 คะแนนขึ้นไป	- ผ่าน
70 - 80 คะแนน	- ดี
80 - 100 คะแนน	- ดีเยี่ยม

ต่อมากรรมการศาสนาได้ออกระเบียบว่าด้วยศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ขึ้นใหม่และ
ประกาศใช้ เมื่อวันที่ 23 พฤษภาคม พ.ศ. 2534 เพื่อใช้เป็นแนวเดียวกันทั่วประเทศมีสาระสรุปได้
ดังนี้ (กรรมการศาสนา. 2534 : 7 - 22)

1. ระเบียบนี้เรียกว่า "ระเบียบกรรมการศาสนาว่าด้วยศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์
พ.ศ. 2534"
2. การจัดตั้งศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์จะต้องมีคณะกรรมการบริหาร ประกอบด้วย
ผู้อำนวยการ ผู้ช่วยผู้อำนวยการ มีกรรมการไม่น้อยกว่า 5 คน มีเลขานุการ และผู้ช่วยเลขานุการ
อย่างละ 1 คน และต้องมีสถานที่เรียน มีครูผู้สอน มีทุนดำเนินการ และต้องยื่นขอจดทะเบียนต่อ
กรรมการศาสนา
3. การจัดชั้นเรียน แบ่งเป็น 4 ชั้น คือชั้นเตรียมเป็นนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษา 1 - 3
ชั้นต้นเป็นนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษา 4 - 6 ชั้นกลางเป็นนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษา 1 - 3
และชั้นสูงเป็นนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษา 4 - 6 และมีหลักสูตรการสอนที่เป็นวิชาบังคับ 3 วิชา
ได้แก่ วิชาธรรม วิชาประวัติพระพุทธศาสนา วิชาศาสนปฏิบัติ และมีวิชาเลือกอีก 1 วิชา ซึ่งเลือกตาม
ความเหมาะสมแต่ต้องได้รับความเห็นชอบจากกรรมการศาสนา ก่อน

4. การประเมินผล ให้สอนวิชาบังคับสัปดาห์ละไม่น้อยกว่า 3 ชั่วโมงรวมตลอดทั้งปี
ไม่น้อยกว่า 120 ชั่วโมง การประเมินผลประจำปีตัดสินเป็นรายวิชา สอบทั้งข้อเขียนและการปฏิบัติ

5. กรมการศาสนา จะเป็นผู้รับการจดทะเบียนศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ และให้การสนับสนุนการดำเนินงานในด้านต่าง ๆ แต่ทุกศูนย์จะต้องรายงานผลการดำเนินงาน ทุกสิ้นปีการศึกษา

จากระเบียบดังกล่าว เป็นผลให้มีการจัดตั้งสำนักงานบริหารการศึกษามหาวิทยาลัยวันอาทิตย์แห่งประเทศไทยขึ้น โดยมีสำนักงานตั้งอยู่ที่วัดอนงคาราม เขตคลองสาน กรุงเทพมหานคร มีพระปริยัติกิจโกศล เป็นเลขาธิการ เพื่อทำหน้าที่ประสานงานให้การดำเนินงานมีประสิทธิภาพและบรรลุผลตามวัตถุประสงค์ของทางราชการโดยมีการแบ่งหน้าที่การรับผิดชอบดังนี้ (ทงศักดิ์ พงสกุล. 2535 : 21 - 22)

1. สำนักงานเลขานุการ รับผิดชอบงานสารบรรณ งานนโยบายและแผน งานโครงการ และงบประมาณ
2. ฝ่ายวิชาการรับผิดชอบงานหลักสูตร งานตำรา งานโสตทัศนูปกรณ์
3. ฝ่ายประชาสัมพันธ์ รับผิดชอบงานเผยแพร่ข่าวสาร งานกิจกรรม งานสถิติข้อมูล
4. ฝ่ายพัสดุรับผิดชอบงานอาคารสถานที่ งานวัสดุครุภัณฑ์ งานบริการ
5. ศูนย์กลางระดับท่นรับผิดชอบงานประชาสัมพันธ์ งานวิชาการ งานกิจกรรม และจัดตั้งสำนักศูนย์กลางระดับท่น จำนวน 4 แห่งคือ

ศูนย์ท่นกลาง วัดประยุรวงศาวาส เขตธนบุรี กรุงเทพมหานคร

ศูนย์ท่นเหนือ วัดพระสิงห์วรมหาวิหาร อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่

ศูนย์ท่นตะวันออก วัดมหาวนาราม อำเภอเมือง จังหวัดอุบลราชธานี

ศูนย์ท่นใต้ วัดแจ้ง อำเภอเมือง จังหวัดนครศรีธรรมราช

และให้ฝ่ายศึกษาสงเคราะห์ กองศาสนศึกษา กรมการศาสนาดูแลรับผิดชอบสนองงานของสำนักงานบริหารการศึกษามหาวิทยาลัยวันอาทิตย์แห่งประเทศไทย ตามควรแก่กรณี และจากระเบียบดังกล่าว ฝ่ายวิชาการจึงได้จัดทำหลักสูตร ของศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ ฉบับกรมการศาสนา พ.ศ. 2535 ในระดับชั้นเตรียม ชั้นต้น ชั้นกลาง และชั้นสูงขึ้น เช่น หลักสูตรในระดับชั้นสูง ดังนี้

หลักสูตรของศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ ฉบับกรมการศาสนา พ.ศ.2535 ระดับชั้นสูง 1

วิชาธรรม เวลาเรียน จำนวน 45 คาบ/ปี (กรมการศาสนา. 2535 : 23 - 24)

วัตถุประสงค์

1. เพื่อให้เรียนรู้และเข้าใจหลักปฏิจลสัมปทาเชิงรูปธรรม พร้อมทั้งคุณธรรม การพัฒนาชีวิตและสังคมพื้นฐาน
2. เพื่อให้เรียนรู้และเข้าใจคุณธรรมเสริมความมั่นคงชีวิตรวมทั้งคุณลักษณะเด่น ๆ ของหลักการพระพุทธศาสนา
3. เพื่อให้เรียนรู้และเข้าใจศาสนาพราหมณ์ (ฮินดู) และอิทธิพลต่าง ๆ ทาง วัฒนธรรมและประเพณีไทย
4. เพื่อให้เรียนรู้และเข้าใจการฝึกสมาธิภาวนาเบื้องต้น

เนื้อหาวิชา

การศึกษาหลักปฏิจลสัมปทา และวิธีการประยุกต์อธิบาย ทั้งรูปธรรมและนามธรรม เสริมความก้าวหน้า และความมั่นคงของชีวิต รวมทั้งการศึกษาคุณลักษณะพิเศษของพระพุทธศาสนา ในเชิงวิชาการต่าง ๆ การเรียนรู้เกี่ยวกับศาสนาพราหมณ์ (ฮินดู) รวมทั้งอิทธิพลที่มีต่อ วัฒนธรรมไทย การฝึกสมาธิแบบพื้นฐานและวิธีการฝึกให้มีสติสัมปชัญญะตลอดเวลาในการทำงาน

รายละเอียด

1. หลักปฏิจลสัมปทา และการเปรียบเทียบกับกฎแห่งเหตุและผล ในทางปรัชญาและ วิทยาศาสตร์ เพื่อใช้อธิบายวัฏจักรของชีวิต (5 คาบ)
2. หลักปฏิจลสัมปทาเชิงประยุกต์เหตุการณ์ต่าง ๆ ของชีวิตเกี่ยวกับเศรษฐกิจ สังคม และอื่น ๆ ทั้งทางบวกและทางลบ (5 คาบ)
3. คุณธรรมสร้างความก้าวหน้าแก่ชีวิต (คุณธรรม 5) โดยชี้ให้เห็นรายละเอียด เชิงปฏิบัติการพร้อมด้วยตัวอย่าง (5 คาบ)
4. คุณธรรมเสริมความมั่นคงแก่ชีวิต (ต่อจากชั้นกลาง) อีก 8 ประการเชิงบวก

และเชิงลบของแต่ละข้อดังนี้ (5 คาบ)

- การไม่คบคนชั่ว
- การคบหาคนดี
- การบูชาผู้ควรบูชา
- การศึกษาเล่าเรียนมาก
- การมีวิชาชีพเฉพาะสาย
- การมีระเบียบวินัย
- การมีถ้อยวาจาดีงาม
- การทำงานเสร็จและเรียบร้อย

5. ลักษณะและความเด่นของพระพุทธศาสนา ที่ควรทราบเชิงวิชาการต่าง ๆ เช่น ปรัชญา จริยศาสตร์ สังคมศาสตร์ และอื่น ๆ (5 คาบ)

6. ความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับศาสนาพราหมณ์ (ฮินดู) เชิงประวัติและคำสอนทั่วไป รวมทั้งอิทธิพลคำสอนที่มีต่อประเทศไทยด้วย (6 คาบ)

7. หลักการฝึกสมาธิภาวนาเชิงปฏิบัติด้วยการอธิบาย ให้ความหมายจุดประสงค์ และประโยชน์ทั่วไป รวมทั้งการเดิน และการนั่งฝึกสมาธิภาวนา และมีสติสัมปชัญญะ ทุกอิริยาบถของชีวิต (12 คาบ)

8. สรุปและประเมินผล (2 คาบ)

วิชาประวัติพระพุทธศาสนา และศาสนปฏิบัติ เวลาเรียน จำนวน 45 คาบ/ปี (กรรมการศาสนา.

2535 : 17 - 18)

วัตถุประสงค์

1. เพื่อให้เรียนรู้และเข้าใจเกี่ยวกับเหตุการณ์สำคัญ และความมั่นคงของพระพุทธศาสนา ในยุคแรก ๆ รวมทั้งพระพุทธคุณและพุทธจริยะด้วย
2. เพื่อให้เรียนรู้และเข้าใจพุทธจริยะอื่น ๆ ในฐานะที่เป็นพระพุทเจ้าและเหตุการณ์เชิง ปาฏิหาริย์อื่น ๆ รวมทั้งประวัติพระสาวกที่สำคัญ

3. เพื่อให้เรียนรู้และเข้าใจขนบธรรมเนียมของท้องถิ่น รวมทั้งการจัดงานมงคลและอวมงคลที่เกี่ยวข้อง

เนื้อหาวิชา

การศึกษาวิเคราะห์พุทธประวัติตอนสำคัญ ๆ รวมทั้งบทบาทพระสงฆ์ในการเผยแผ่พระพุทธศาสนาในตอนต้นนั้นรวมทั้งพุทธปาฏิหาริย์ พุทธจริยานุวัตรอื่น ๆ และประวัติพุทธสาวกองค์สำคัญต่าง ๆ การศึกษาขนบธรรมเนียมพุทธศาสนาเกี่ยวกับภาษา สังคม และอื่น ๆ ในท้องถิ่นทั่วไป

รายละเอียด

1. พระพุทธประวัติเกี่ยวกับ

- (1) อันเดียในสมัยพุทธกาล
- (2) สังคมอันเดียวกับชีวิตเจ้าชายสิทธัตถะ
- (3) ชีวทัศน์และโลกทัศน์เจ้าชายสิทธัตถะ
- (4) การตรัสรู้ธรรมและแผนการเผยแผ่พระพุทธศาสนายุคแรก
- (5) บทบาทของพุทธศาสนต่อการเผยแผ่และการสร้างความมั่นคงแก่

พระพุทธศาสนายุคพุทธกาล (6 คาบ)

2. การศึกษาวิเคราะห์เหตุการณ์สำคัญ ๆ เช่น

- (1) เหตุการณ์วันประสูติ
- (2) แผนการออกบวช
- (3) การผจญมาร
- (4) การปราบช้างนาฬาคีรี เป็นต้น (5 คาบ)

3. พระพุทธคุณ 3 ประการ เกี่ยวกับพระปัญญาคุณ (ปัญญา) พระวิสุทธิคุณ (จิต) และพระมหากรุณาธิคุณ (พุทธจริยา) ในลักษณะที่เป็นองค์ประกอบพุทธภาวะ (6 คาบ)

4. พระพุทธจริยานุวัตรในฐานะที่ทรงเป็นบุคคลในประวัติศาสตร์ ทรงบำเพ็ญต่อ

ประชาชนทั่วไป (โลกัตตจริยา) และพระญาติทั่วไป (ญาติัตตจริยา) และในฐานะที่ทรงเป็น
บรมศาสดา (พุทธัตตจริยา) (6 คาบ)

5. การศึกษาประวัติพระสาวกองค์สำคัญ ๆ เช่น

- (1) พระสารีบุตร
- (2) พระโมคคัลลานะ
- (3) พระมหากัสสปะ เป็นต้น (6 คาบ)

6. ขนบธรรมเนียมประเพณีและวัฒนธรรมเกี่ยวกับภาษา สังคม การบวช การสมรส
และอื่น ๆ ในแต่ละท้องถิ่นที่เกี่ยวกับพระพุทธศาสนาโดยตรง (7 คาบ)

7. การศึกษาเชิงปฏิบัติเกี่ยวกับ

- (1) การแสดงความเคารพผู้เกี่ยวข้อง
- (2) การจัดงานมงคลต่าง ๆ และ
- (3) การจัดงานอวมงคลอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องตามแนวปฏิบัติชาวพุทธไทย (7 คาบ)

8. สรุปและประเมินผล (2 คาบ)

สรุปได้ว่าด้านหลักสูตรการเรียนการสอน ของศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์
ในปัจจุบัน หลังจากที่กรมการศาสนาได้เข้ามากำหนดรูปแบบ และวางหลักเกณฑ์ในด้านต่าง ๆ
เพื่อให้เกิดความเป็นเอกภาพ และได้มาตรฐานเดียวกันทั่วประเทศแล้ว ก็ได้กำหนดให้มี
กระบวนการเรียนการสอน หลักสูตร การวัดผลประเมินผลรวมถึงการจัดกิจกรรมพิเศษมี
ลักษณะเป็นแนวเดียวกันมา ตั้งแต่ พ.ศ.2522 จนถึงปัจจุบัน นอกจากที่กรมการศาสนายังได้
จัดสรรงบประมาณ ให้การสนับสนุน อำนวยความสะดวกในการดำเนินงานด้านต่าง ๆ แก่
ศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์อีกทางหนึ่งด้วย ทำให้การดำเนินงานของศูนย์ศึกษา
พระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ได้รับการพัฒนารูปแบบการให้การศึกษาแก่เด็กและเยาวชน ได้อย่างมี
ประสิทธิภาพและกว้างขวางยิ่งขึ้น

5. แนวทางการบริหารศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์

ประวัติความเป็นมา

กรมการศาสนา (2535 : 1 - 2) ได้กล่าวถึงประวัติความเป็นมาของศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ไว้ดังนี้ ศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ เป็นสถานศึกษาที่จัดตั้งขึ้นโดยคณะสงฆ์มีจุดมุ่งหมายเพื่อที่จะเผยแผ่พระพุทธศาสนาไปสู่หมู่เด็กและเยาวชน เริ่มตั้งขึ้นครั้งแรกในประเทศศรีลังกา จากนั้นได้ขยายไปยังประเทศอื่น ๆ ที่มีพระภิกษุชาวลังกาไปตั้งวัด เช่น สิงคโปร์ สำหรับประเทศไทย เกิดขึ้นเมื่อ พ.ศ. 2501 เริ่มสอนขึ้นที่วัดมหาธาตุยุวราชรังสฤษฎิ์ กรุงเทพมหานคร จากนั้นได้ขยายออกไปยังวัดอื่น ๆ ทั่วประเทศ โดยเฉพาะทางภาคเหนือเปิดสอนมากที่สุด

ทางราชการได้พิจารณาเห็นว่า สภาพสังคมไทยกำลังเปลี่ยนแปลงไปจากสังคมเกษตรกรรม เป็นสังคมอุตสาหกรรม ประชาชนส่วนใหญ่ต่างก็มุ่งแต่ที่จะประกอบภารกิจ จนเห็นห่างจากการศึกษาปฏิบัติตามคำสอนทางพระพุทธศาสนา หากทางราชการสนับสนุนให้วัดต่าง ๆ จัดตั้งศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ขึ้น โดยเน้นให้พระสงฆ์เป็นผู้อบรมสั่งสอน ก็จะทำให้เด็กและเยาวชนได้ใกล้ชิดพระสงฆ์ และได้ศึกษาหาความรู้เกี่ยวกับพระพุทธศาสนามากยิ่งขึ้น จะทำให้บ้าน วัด และโรงเรียน มีความสัมพันธ์ใกล้ชิดกันซึ่งเป็นลักษณะของสังคมไทยตลอดไป

ด้วยเหตุผลดังกล่าว กรมการศาสนาจึงได้เสนอโครงการส่งเสริมการศึกษาศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ ตั้งแต่ปี 2520 เป็นต้นมา

วัตถุประสงค์

1. เพื่อให้นักเรียนศรัทธาในพระพุทธศาสนา
2. เพื่อให้นักเรียนดำรงตนอยู่ในสังคมโดยถูกต้อง
3. เพื่อให้นักเรียนรู้จักสภาพชีวิตในสังคม
4. เพื่อให้นักเรียนรู้จักรับผิดชอบตนเอง สังคม และสาธารณสมบัติ
5. เพื่อให้นักเรียนรู้จักประเพณีอันดีงามของชาติ

วัตถุประสงค์ดังกล่าวนี้ เป็นวัตถุประสงค์สำหรับเด็กเล็ก ๆ ระหว่างระดับ
ชั้นอนุบาล - ป.3 เนื้อหา การสอนจึงมุ่งให้รู้ถึง ชีวิตในบ้าน ชีวิตเกี่ยวข้องกับธรรมชาติ
ชีวิตในโรงเรียน และความดีงามของพระพุทธศาสนา

ส่วนวัตถุประสงค์และเนื้อหาการสอนในระดับชั้นอื่น ๆ จะปรากฏรายละเอียด
ในหนังสือหลักสูตรที่ฝ่ายการศึกษาสงเคราะห์ ดำเนินการจัดทำขึ้น โดยมีคณะกรรมการจัดทำ
หลักสูตร

การจัดชั้นเรียน และหลักสูตรการสอน

การจัดชั้นเรียน ได้แบ่งเป็น 4 ชั้น คือ

1. ชั้นเตรียม เป็นนักเรียนระดับประถมศึกษาปีที่ 1-2-3 ชั้นนี้มีนักเรียน
จำนวนน้อย เนื่องจากยังอ่านไม่ออกเขียนไม่ได้
2. ชั้นต้น เป็นนักเรียนระดับประถมศึกษาปีที่ 4-5-6 ชั้นนี้มีนักเรียนเป็น
จำนวนมาก
3. ชั้นกลาง เป็นนักเรียนระดับมัธยมศึกษาปีที่ 1-2-3 ชั้นนี้มีนักเรียน
จำนวนปานกลาง
4. ชั้นสูง เป็นนักเรียนระดับมัธยมศึกษาปีที่ 4-5-6 ชั้นนี้มีนักเรียนจำนวนน้อย
จะมาเรียนเฉพาะที่สนใจจริง ๆ เท่านั้น

หลักสูตรการสอน จำแนกเป็น

- ก. วิชาบังคับ มี 3 วิชาคือ
 1. วิชาธรรม
 2. วิชาประวัติพุทธศาสนา
 3. วิชาศาสนปฏิบัติ และประเพณีวัฒนธรรมไทย
- ข. วิชาเลือก มี 1 วิชา ตามความเหมาะสม เช่น วิชาวิทยาศาสตร์ คณิตศาสตร์
ภาษาอังกฤษ นาฏศิลป์ วาดศิลป์ เป็นต้น

เวลาทำการสอน วิชาบังคับสัปดาห์ละไม่น้อยกว่า 3 ชั่วโมง รวมเวลาตลอดปีไม่น้อยกว่า

120 ชั่วโมง การเปิดทำการสอน จะเริ่มเปิดประมาณเดือนพฤษภาคม หรือมิถุนายน จนถึงเดือนมกราคม ของทุกปี

ฉะนั้น หนังสือหลักสูตร จึงเป็นหนังสือที่ได้ประมวลเนื้อหาสาระโดยสังเขปเกี่ยวกับวิชาธรรม ประวัติพระพุทธศาสนา และศาสนปฏิบัติ โดยได้จัดหลักสูตรแบ่งออกเป็น 2 ระดับ คือ ระดับประถมศึกษา และระดับมัธยมศึกษา

รูปแบบการบริหารศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์

วัดที่ประสงค์จะจัดตั้งศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ อันดับแรกจะต้องดำเนินการจัดหา ครูผู้สอน อาคารสถานที่พอเหมาะกับจำนวนนักเรียน และกรรมการอุปถัมภ์อย่างน้อย 5 คน

แต่เดิมนั้น เมื่อเปิดดำเนินการแล้วถึง 3 ปี จึงจะขอจดทะเบียนอยู่ในความอุปถัมภ์ของ กรมการศาสนาได้ เมื่อกรมการศาสนาได้รับจดทะเบียนไว้แล้ว จะพิจารณาจัดสรรเงินอุดหนุน แต่การดำเนินการเช่นนี้เท่ากับเป็นการปิดกั้นระหว่างบ้าน วัด และโรงเรียนไม่สามารถที่จะเผยแพร่ พระพุทธศาสนาไปสู่เด็กและเยาวชน ให้รวดเร็วและมีประสิทธิภาพเท่าที่ควรได้

การดำเนินงานก็ขึ้นอยู่กับเจ้าอาวาส หรือครูผู้สอน ผู้เดียว ศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนา วันอาทิตย์แห่งใด มีพระภิกษุสามเณรที่มีความรู้ มีการเสียสละ ก็รวบรวมเด็กและเยาวชน เข้ามารับการอบรมสั่งสอนไปตามยถากรรม ขาดหลักเกณฑ์ ขาดอุปกรณ์ แม้กระทั่งตำราต่าง ๆ

สำหรับศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ที่มีความสามารถ คือ มีอาคารสถานที่พร้อม มีครูอาจารย์ ที่มีความสามารถ มีทุนหรืองบประมาณสนับสนุน ก็สามารถดำเนินการสอนได้ผลดีเป็นที่ เชื่อถือของผู้ปกครองนักเรียน เช่น ศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ของ มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย สภาการศึกษามหามกุฏราชวิทยาลัย วัดอนงคาราม วัดประยุรวงศาวาส หรือวัดพระสิงห์ จังหวัดเชียงใหม่ เป็นต้น

ดังนั้น ศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ ตั้งแต่ปี 2520 - 2531 มีจำนวน 395 แห่ง ปี 2532 มี 531 แห่ง ปี 2533 มี 686 แห่ง พอถึงปี 2534 มีจำนวนถึง 745 แห่ง

นับตั้งแต่ปี 2531 เป็นต้นมา ได้เปลี่ยนรูปแบบการจัดตั้งและการดำเนินงานของศูนย์ การศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์เสียใหม่ โดยได้ดำเนินการดังนี้

การจัดตั้งศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์แห่งใดที่ได้เปิดดำเนินการแล้ว แต่ยังไม่ได้รับ

การจดทะเบียนไว้ที่กรมศาสนา สามารถยื่นคำขอจดทะเบียนได้โดยไม่ต้องรอให้ครบ 3 ปีเหมือนแต่ก่อน เมื่อกรมการศาสนาได้รับจดทะเบียนไว้แล้ว จะได้ให้การสนับสนุนการดำเนินงานด้วยการพิจารณาจัดสรรเงินอุดหนุนต่อไป

สำหรับศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ ที่เปิดดำเนินการใหม่ ให้ยื่นคำขอจดทะเบียนผ่านพระสังฆาธิการระดับเจ้าคณะตำบล และอำเภอ โดยผ่านสำนักงานศึกษาธิการอำเภอ ส่งไปยังกรมศาสนา

การดำเนินงาน

ทรงศักดิ์ ทงสกุล (2535 : 3 - 4) ได้กล่าวถึงการดำเนินงานว่า ต้องดำเนินงานในรูปของคณะกรรมการบริหาร โดยมี ผู้อำนวยการ รองผู้อำนวยการ เลขานุการและผู้ช่วยเลขานุการ เป็นกรรมการโดยตำแหน่ง และมีกรรมการโดยแต่งตั้งไม่น้อยกว่า 5 คน ประกอบกันเป็นคณะทำงาน จะมีความคล่องตัวมาก หากเจ้าอาวาสไม่สามารถจะร่วมงานได้อาจแต่งตั้งพระภิกษุรูปหนึ่งรูปใดเป็นผู้อำนวยความสะดวก ซึ่งคณะกรรมการบริหารมีหน้าที่ให้คำปรึกษาแนะนำ และควบคุมดูแลการดำเนินงานของศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ด้านต่าง ๆ คือ

- นโยบาย และแผนงาน
- การบริหารงาน
- บุคลากร
- การเงิน

การจัดตั้งศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ แต่เดิมนั้นเน้นเฉพาะจะต้องจัดตั้งขึ้นในวัดเท่านั้น แต่ปัจจุบันกรมการศาสนาได้ขอความร่วมมือไปยังจังหวัดทหารบกทุกจังหวัด ขอให้ศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ขึ้น ขณะนี้ได้มีจังหวัดทหารบกหลายจังหวัดรายงานขอจดทะเบียนศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ต่อกรมการศาสนา เช่น จังหวัดสงขลา ลพบุรี ราชบุรี และจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ เป็นต้น

นอกจากจังหวัดทหารบกได้เปิดศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ขึ้นมาแล้ว ยังมีโรงเรียนต่าง ๆ ทั้งระดับประถมศึกษา และมัธยมศึกษา สังกัดส่วนราชการกรมและสำนักงานต่าง ๆ หลายแห่ง ได้เปิดศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ขึ้น โดยได้อาราธนาพระภิกษุสงฆ์เข้าไปช่วยสอน

นับว่าเป็นประโยชน์อย่างยิ่ง

ฉะนั้นการเปิดสอน หรือการจัดตั้งศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ ไม่จำเป็นที่จะต้องตั้งอยู่ในวัด อาจตั้งขึ้นในโรงเรียน มูลนิธิ สมาคม หรือจะเป็นหน่วยงานของรัฐก็ได้ เมื่อตั้งขึ้นแล้วให้ยื่นคำขอจดทะเบียนไว้ในอนุภาคม้าของกรมการศาสนา ตามแบบคำขอจดทะเบียน

6. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ในประเทศไทย มีผู้ศึกษาไว้ไม่มากนัก และเชื่อว่าศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ ตามระเบียบกรมการศาสนาก็น่าจะประกาศใช้ ดังนั้นงานวิจัยที่มีผู้ทำการวิจัยและนำมาใช้อ้างอิงในครั้งนี้ ในต่อไปนี้จะเหลือโรงเรียนพุทธศาสนาวันอาทิตย์ ดังมีรายละเอียดต่อไปนี้

พัฒนา ชูเชื้อ (2508 : 83 - 87) ได้ทำการศึกษาเรื่องการอบรมพระพุทธศาสนา และความคิดเห็นของเขที่มีต่อพุทธศาสนา ในโรงเรียนพุทธศาสนาวันอาทิตย์จังหวัดนครราชสีมา โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา วิธีการอบรมพุทธศาสนาวันอาทิตย์ของโรงเรียนพุทธศาสนาวันอาทิตย์ว่ามีโมทัศน์ (Concept) ที่ถูกต้องต่อพุทธศาสนาหรือไม่ ศึกษาจากกลุ่มตัวอย่าง ที่เป็นนักเรียนในโรงเรียนพุทธศาสนาวันอาทิตย์ 3 แห่ง ซึ่งเป็นนักเรียนชั้นปลายและชั้นสูง จำนวน 500 คน ผลจากการวิจัยพบว่า วิธีการสอนและกิจกรรมที่ผู้สอนใช้ คือ การบรรยายธรรมและยกตัวอย่างในนิทานชาดกบุคคลสำคัญในประวัติศาสตร์ เหตุการณ์ปัจจุบันและปัญหาสังคมมาประยุกต์ใช้กับเนื้อหาวิชาที่สอน ผู้สอนไม่ค่อยได้ใช้อุปกรณ์การสอน แต่ใช้ประสบการณ์จากสิ่งแวดล้อมมาเป็นอุปกรณ์การวัดผลส่วนใหญ่วัดผลแบบทดสอบข้อเขียน ดูความประพฤตินและทัศนคติของนักเรียนประกอบด้วยนักเรียนเกือบทั้งหมด เห็นว่าพระพุทธศาสนาเป็นศาสนาที่สอนตามหลักวิทยาศาสตร์และเป็นประชาธิปไตย สำหรับในด้านอารมณ์และความประพฤตินั้น พบว่าอยู่ในเกณฑ์ดีมาก เป็นคนเรียบร้อยมีเมตตา กรุณา เอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ ไม่เห็นแก่ตัว ไม่โกรธง่าย และมีอารมณ์ขัน

ประทุม ชุ่มเพ็งพันธ์ (2509 : 193 - 204) ได้ทำการศึกษาบทบาทของโรงเรียนพุทธศาสนาวันอาทิตย์ที่มีต่อเยาวชนโดยวิธีการสัมภาษณ์ การสังเกต ศึกษาเอกสารและใช้แบบสอบถาม สอบถามจากพระอาจารย์ ครูอาจารย์ ผู้ปกครอง นักเรียน โดยใช้กลุ่มตัวอย่างจาก

โรงเรียนพุทธศาสนาวัดอาทิตย์ทั้งในพระนคร ธนบุรี และต่างจังหวัด แยกออกได้ดังนี้ แบบสอบถาม พระอาจารย์ ครูอาจารย์ 203 ฉบับ แบบสอบถามผู้ปกครอง 268 ฉบับ และแบบสอบถามนักเรียน 1,260 ฉบับ ผลการวิจัยพบว่า พระอาจารย์ ครูอาจารย์ มีความรู้ทางธรรมสูง วิสัชนส่วนใหญ่ใช้ การอธิบายและวิธีที่ทำให้นักเรียนสามารถเข้าใจธรรมได้ลึกซึ้ง คือการให้เขียนเรียงความ เล่านิทานชาดกประกอบ อภิปราย และการวัดผลส่วนใหญ่ใช้ทดสอบข้อเขียน สังเกตความประพฤติ นักเรียนส่วนใหญ่เข้าเรียน เพราะต้องการหาความรู้เพิ่มเติมเกี่ยวกับพุทธศาสนา กิจกรรมที่ชอบมากที่สุด ได้แก่ ต้องการเรียนธรรมภาคภาษาอังกฤษ ศาสนพิธีวัฒนธรรมไทย ประเพณีไทย ปัญหาที่พบส่วนใหญ่ คือ ขาดครูอาจารย์ ผู้ปกครองส่วนใหญ่ยังไม่ให้ความร่วมมือกับทางโรงเรียนพุทธศาสนาวัดอาทิตย์ เท่าที่ควร การดำเนินงาน ยังขาดบุคลากรที่มีความรู้ความสามารถ ขาดทุนทรัพย์ ขาดอุปกรณ์ และ หลักสูตรยังไม่เหมาะสม

สมทรง สุวรรณเลิศ และคนอื่น ๆ (2516 : 1 - 22) ได้ทำการวิจัยบุคลิกภาพของ เยาวชนในโรงเรียนพุทธศาสนาวัดอาทิตย์ โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อทราบบุคลิกภาพ กิจกรรม และปัญหาของเยาวชน ในโรงเรียนพุทธศาสนาวัดอาทิตย์ในเขตกรุงเทพมหานคร กลุ่มตัวอย่าง คือ นักเรียนชั้นปลายของโรงเรียนพุทธศาสนาวัดอาทิตย์ 3 แห่ง จำนวน 145 คน ชาย 71 คน หญิง 74 คน อายุระหว่าง 12 - 18 ปี โดยใช้แบบสำรวจบุคลิกภาพ และแบบสอบถามเพื่อ สสำรวจกิจกรรม และปัญหาของเยาวชน ผลการวิจัยพบว่า เยาวชนของโรงเรียนพุทธศาสนา วัดอาทิตย์ มีบุคลิกภาพยอมรับโทษและชอบช่วยเหลือผู้อื่นเป็นลักษณะเด่น ส่วนการแสดงออก และการคบเพื่อนต่างเพศ เป็นลักษณะด้อย การเปรียบเทียบบุคลิกภาพระหว่างเยาวชนกับแพทย์ และครูพบว่าไม่แตกต่างกัน แต่พบความแตกต่างเกือบทุกลักษณะ ระหว่างเยาวชนในโรงเรียน พุทธศาสนาวัดอาทิตย์กับนักศึกษาอเมริกัน ส่วนการสำรวจกิจกรรม และปัญหาของเยาวชน ในโรงเรียนพุทธศาสนาวัดอาทิตย์พบว่าเยาวชนทั้งหญิงและชายมีปัญหาเรื่อง ไม่มีสมาธิในการเรียน และมีความวิตกกังวลในเรื่องสอบ การเรียนต่อ กิจกรรมที่ชอบทำคือ การอ่านหนังสือและคุยกับเพื่อน

กรรณิการ์ ภูประเสริฐ (2518 : 55 - 57) ได้ทำการวิจัยเรื่องอัตมโนทัศน์ของ เยาวชนในโรงเรียนพุทธศาสนาวัดอาทิตย์ โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาอัตมโนทัศน์ หรือความนึกคิด เกี่ยวกับตนเองของเยาวชน ที่ศึกษาในโรงเรียนพุทธศาสนาวัดอาทิตย์เปรียบเทียบกับอัตมโนทัศน์

ของเยาวชนที่ไม่ได้ศึกษาในโรงเรียนพุทธศาสนาวัดอาทิตย์ เปรีียบเทียบระหว่างเพศ สภา
เศรษฐกิจ - สังคม กลุ่มตัวอย่าง คือ นักเรียนที่ศึกษาในโรงเรียนพุทธศาสนาวัดอาทิตย์ และ
เยาวชนที่ไม่ได้ศึกษาในโรงเรียนพุทธศาสนาวัดอาทิตย์ ในเขตกรุงเทพมหานคร ที่มีอายุระหว่าง
13 - 18 ปี เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษา คือ แบบสอบถามความนึกคิดเกี่ยวกับตนเองซึ่งแสดง
ลักษณะต่าง ๆ เกี่ยวกับตนเองไว้ 7 ลักษณะ คือ ลักษณะที่เป็นส่วนรวม ความวิตกกังวล
ความเป็นคนน่านิยมความสุขและความพอใจ ด้านพฤติกรรม ด้านรูปร่างภายนอก และบุคลิกลักษณะ
ด้านสติปัญญาและสถานภาพในโรงเรียน ผลการวิจัยพบว่า เยาวชนที่ศึกษาในโรงเรียนพุทธศาสนา
วัดอาทิตย์ มีอัตมโนทัศน์ต่ำกว่า และแตกต่างจากอัตมโนทัศน์ของเยาวชนที่ไม่ได้ศึกษาในโรงเรียน
พุทธศาสนาวัดอาทิตย์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ เยาวชนที่เป็นเพศหญิงมีอัตมโนทัศน์ค่อนข้างสูงกว่า
เพศชายเกือบทุกด้าน แต่ไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ยกเว้นด้านรูปร่างลักษณะ และ
บุคลิกลักษณะภายนอกเท่านั้น พบว่ามีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ เยาวชนที่มาจาก
สภาเศรษฐกิจ - สังคมระดับกลางมีอัตมโนทัศน์ค่อนข้างสูงกว่าเยาวชนที่มาจากสภาเศรษฐกิจ -
สังคมระดับต่ำและมีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติในองค์ประกอบด้านส่วนรวม
ด้านสติปัญญาและสถานภาพในโรงเรียนด้านรูปร่างภายนอกและบุคลิกลักษณะ และด้านความเป็น
คนน่านิยม ส่วนด้านพฤติกรรม ด้านความวิตกกังวลและด้านความสุขและความพอใจเท่านั้นไม่พบว่า
มีความแตกต่างกัน

จิรพันธ์ นิกษ์ (2524 : 45) ได้ทำการศึกษาเปรียบเทียบจริยธรรมของนักเรียน
ชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นที่เคยเรียนและไม่เคยเรียนในโรงเรียนพุทธศาสนาวัดอาทิตย์ และ
ศึกษาถึงความสัมพันธ์ระหว่างจริยธรรมกับจำนวนปีที่เรียนในโรงเรียนพุทธศาสนาวัดอาทิตย์
กลุ่มตัวอย่างเป็นนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น โรงเรียนบ้านนาสาร อำเภอนาสาร จังหวัด
สุราษฎร์ธานี ที่เคยเรียนในโรงเรียนพุทธศาสนาวัดอาทิตย์ จำนวน 100 คน และไม่เคยเรียน
ในโรงเรียนพุทธศาสนาวัดอาทิตย์ จำนวน 300 คน โดยใช้แบบสอบถาม ผลจากการศึกษา
พบว่า นักเรียนที่เรียนในโรงเรียนพุทธศาสนาวัดอาทิตย์มีจริยธรรมสูงกว่านักเรียนที่ไม่เคย
เรียนในโรงเรียนพุทธศาสนาวัดอาทิตย์โดยมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 แต่ไม่มีความสัมพันธ์กัน
ระหว่างจริยธรรมกับจำนวนปีที่เรียนในโรงเรียนพุทธศาสนาวัดอาทิตย์

สุมิล เอกอรุ (2529 : 173 : 176) ได้ทำการศึกษาสภาพและปัญหาของ โรงเรียนพุทธศาสนาวัดอาทิตย์ในเขตกรุงเทพมหานคร โดยมีวัตถุประสงค์ เพื่อศึกษาสภาพ และปัญหาของ โรงเรียนพุทธศาสนาวัดอาทิตย์ในเขตกรุงเทพมหานคร ตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน ตามทัศนะของครูและนักเรียน กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ครู 290 คน นักเรียน 360 คน ผลจากการ ศึกษาพบว่า ในการบริหารงานและการดำเนินงานมีขั้นตอนกำหนดไว้ชัดเจน ได้รับความร่วมมือดี จากบุคลากรทุกฝ่าย งบประมาณได้รับจากผู้มีจิตศรัทธาบริจาคและ ได้รับความจากกรมการศาสนา การใช้จ่ายของ โรงเรียนส่วนใหญ่ใช้ไปในด้านอุปกรณ์การสอนและการจัดงานแจกประกาศนียบัตร อาคารเรียนเพียงพอแต่อุปกรณ์การสอนยังมีน้อย ด้านหลักสูตรมีความเหมาะสมดีแล้ว วิชาที่ นักเรียนสนใจมากที่สุดคือวิชาประวัติศาสตร์ เพราะเห็นว่ามีประโยชน์และสามารถนำไปใช้ ในชีวิตประจำวันได้ ส่วนศาสนพิธีที่นักเรียนปฏิบัติเป็นประจำคือ การสวดมนต์และแผ่เมตตา ทัศนคติและนิสัยที่ดีที่นักเรียน ได้รับจากโรงเรียนพุทธศาสนาวัดอาทิตย์ คือ ความรับผิดชอบ ความมีเมตตากรุณาและความกตัญญูตเวทิตา ด้านกิจกรรมมีความร่วมมือกันระหว่างนักเรียน และครูผู้สอนเป็นอย่างดี และกิจกรรมที่นักเรียนให้ความสนใจเป็นอย่างดีได้แก่ กิจกรรมวันสำคัญ ทางศาสนา กิจกรรมวันสำคัญทางราชการ ส่วนในด้านปัญหา และความต้องการของโรงเรียน พุทธศาสนาวัดอาทิตย์ พบว่า ยังขาดแคลนเงินทุนในการดำเนินการ ไม่สามารถติดตามผลนักเรียน ในการเอาความรู้ไปใช้ในชีวิตประจำวันได้ ขาดอุปกรณ์เครื่องมือเครื่องใช้ในการจัดกิจกรรม ประชาชนทั่วไปยังมองไม่เห็นความสำคัญ หน่วยราชการที่เกี่ยวข้องยังไม่ให้ความช่วยเหลือ อย่างจริงจัง และสิ่งที่ทางโรงเรียนต้องการความช่วยเหลือมากที่สุดได้แก่ ทุนในการดำเนินงาน ด้านวิชาการ ด้านการประชาสัมพันธ์และด้านค่าปรึกษาแนะนำ

จากการศึกษางานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวัดอาทิตย์ ปรากฏว่า ทุกเรื่องมีผลต่อการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของเยาวชนไปในทางที่ดีงามตามหลักธรรมคำสอน ของพระพุทธศาสนาทั้งสิ้น ซึ่งพบผล โดยสรุปดังนี้ ผู้เรียนมีความประพฤติและมีจริยธรรมสูงขึ้น ได้แก่ มีความเมตตาเอื้อเฟื้อสูงขึ้น มีความเห็นแก่ตัวน้อยลง ซอมช่วยเหลือผู้อื่น รู้จักการยอมรับผิด มีความกตัญญูตเวทิตา มีอารมณ์ดี ไม่โกรธง่าย รู้จักการให้อภัย สำหรับกิจกรรมที่ผู้เรียน

สนใจมากเป็นพิเศษได้แก่ กิจกรรมเกี่ยวกับศาสนพิธี วัฒนธรรม ประเพณีไทย การโต้วาที และ ธรรมภาษณาอังกฤษ

สมมติฐานของการศึกษาค้นคว้า

1. ผู้เรียนที่มีเพศแตกต่างกัน มีความคิดเห็นเกี่ยวกับการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนแตกต่างกัน
2. ผู้เรียนที่มีระดับการศึกษาในระบบโรงเรียนแตกต่างกัน มีความคิดเห็นเกี่ยวกับการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนแตกต่างกัน
3. ผู้เรียนที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนในระบบโรงเรียนปีการศึกษาที่ผ่านมาแตกต่างกัน มีความคิดเห็นเกี่ยวกับการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนแตกต่างกัน
4. ผู้เรียนที่มีสาเหตุของการเข้าเรียนในหลักสูตรของศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์แตกต่างกัน มีความคิดเห็นเกี่ยวกับการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนแตกต่างกัน
5. ผู้เรียนที่ผู้ปกครองมีสถานภาพแตกต่างกัน มีความคิดเห็นเกี่ยวกับการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนแตกต่างกัน
6. ผู้เรียนที่ผู้ปกครองมีระดับการศึกษาแตกต่างกัน มีความคิดเห็นเกี่ยวกับการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนแตกต่างกัน
7. ผู้เรียนที่ผู้ปกครองประกอบอาชีพแตกต่างกัน มีความคิดเห็นเกี่ยวกับการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนแตกต่างกัน
8. ผู้เรียนที่มีฐานะทางเศรษฐกิจของครอบครัวแตกต่างกัน มีความคิดเห็นเกี่ยวกับการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนแตกต่างกัน

บทที่ 3

วิธีดำเนินการวิจัย

ในการศึกษาค้างนี้ ผู้วิจัยได้กำหนดขั้นตอนดำเนินการศึกษาค้างว่าเกี่ยวกับประชากรวิธีสร้างเครื่องมือ เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล การวิเคราะห์ข้อมูลและสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ดังต่อไปนี้

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการศึกษาค้างนี้ได้แก่ ผู้เรียนหลักสูตรระดับชั้นสูงของศูนย์ศึกษาพระพุทธานุสาวันอาทิตย์ เขตกรุงเทพมหานคร ปีการศึกษา 2535 จำนวน 10 แห่ง คือ วัดเบญจมบพิตร วัดสะพานสูง วัดอนงคาราม มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย สภาการศึกษา มหามกุฏราชวิทยาลัย วัดศรีบุญเรือง วัดนาครปรก วัดโสมนัสวิหาร วัดสุวรรณาราม และวัดพระเชตุพน รวมประชากรทั้งหมด 152 คน ซึ่งแบ่งเป็นกลุ่มทดสอบเครื่องมือ จำนวน 22 คน จากวัดพระเชตุพน และเป็นกลุ่มตัวอย่างจำนวน 130 คน ดังแสดงในตาราง 1

ตาราง 1 จำนวนกลุ่มตัวอย่างผู้เรียนหลักสูตรระดับชั้นสูง ของศูนย์ศึกษาพระพุทธานุสาวันอาทิตย์ เขตกรุงเทพมหานคร ปีการศึกษา 2535

เขตการปกครอง	ศูนย์ศึกษาพระพุทธานุสาวันอาทิตย์	จำนวนผู้เรียน
ดุสิต	วัดเบญจมบพิตร	8
ดุสิต	วัดสะพานสูง	6
คลองสาน	วัดอนงคาราม	20
พระนคร	มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย	40
พระนคร	สภาการศึกษามหามกุฏราชวิทยาลัย	6

ตาราง 1 (ต่อ)

เขตการปกครอง	ศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์	จำนวนผู้เรียน
บางกะปิ	วัดศรีบุญเรือง	17
ภาษีเจริญ	วัดนาคปรก	12
ป้อมปราบ	วัดโสมนัสวิหาร	17
บางกอกน้อย	วัดสุวรรณาราม	4
รวม	9	130

วิธีสร้างเครื่องมือ

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยได้สร้างขึ้นตามลำดับขั้นดังนี้

1. ศึกษาตำรา เอกสาร งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง หลักสตรการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน
ของศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ เพื่อนำมาใช้เป็นแนวทางในการสร้างแบบสอบถาม

2. ศึกษาวิธีการสร้างแบบสอบถามชนิดเลือกคำตอบ แบบมาตราส่วนประมาณค่าของ
ลิเคิร์ท (Likert) และชนิดเติมข้อความ

3. สร้างแบบสอบถามเพื่อใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล โดยแบ่งเป็น 3 ตอน
ตอนที่หนึ่ง เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับสภาพส่วนตัวของผู้เรียน ตอนที่สอง เป็นแบบสอบถาม
ความคิดเห็นเกี่ยวกับการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน และตอนที่สาม เป็นแบบสอบถามปลายเปิด
ให้ผู้เรียนได้แสดงความคิดเห็น

4. นำแบบสอบถามที่สร้างแล้ว เสนอให้ประธาน และกรรมการควบคุมปฏิญาณพันธ์
ได้ตรวจแก้ไข แล้วจึงนำไปให้ผู้เชี่ยวชาญอีกสองท่าน คือ

ดร.พระมหาวิเชาว์ ปญฺญาวชิโร (ผู้อำนวยการสถาบันวิจัยพุทธศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์) พระปริยัติกิจโกศล (เลขาธิการสำนักงานบริหารการศึกษาวรรพชาวาสานวณอาทิตยแห่งประเทศไทย) ได้ตรวจสอบความถูกต้องของเนื้อหาในแบบสอบถาม แล้วจึงนำมาปรับปรุงแก้ไขอีกครั้งหนึ่ง เพื่อดำเนินการขั้นต่อไป

5. นำแบบสอบถามที่แก้ไขปรับปรุงแล้วไปทดลอง (Try out) กับผู้เรียนหลักสูตรระดับชั้นสูงของศูนย์ศึกษาวรรพชาวาสานวณอาทิตยวัดพระเชตุพน จำนวน 22 คน

6. นำแบบสอบถามที่ทดลองมาวิเคราะห์หาค่าความเชื่อมั่น โดยวิธีการหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (Alpha Coefficient) ของครอนบาค (Cronbach. 1970 : 161) ได้ค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามทั้งหมด .87

7. นำแบบสอบถามมาปรับปรุงแก้ไข และจัดพิมพ์ใช้เก็บรวบรวมข้อมูล

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลเป็นแบบสอบถามความคิดเห็นของผู้เรียนหลักสูตรระดับชั้นสูง ของศูนย์ศึกษาวรรพชาวาสานวณอาทิตย เขตกรุงเทพมหานคร แบ่งเป็น 3 ตอนดังนี้

ตอนที่ 1 แบบสอบถามเกี่ยวกับสภาพส่วนตัวของผู้เรียนในด้าน เพศ ระดับการศึกษาในระบบโรงเรียนของผู้เรียน ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนในระบบโรงเรียนปีการศึกษาที่ผ่านมา สาเหตุของการเข้าเรียนในหลักสูตรของศูนย์ฯ สภาพภาพของผู้ปกครอง ระดับการศึกษาของผู้ปกครอง อาชีพของผู้ปกครอง และฐานะทางเศรษฐกิจของครอบครัว มีลักษณะเป็นข้อคำถามแบบเลือกตอบตามข้อความที่กำหนดให้

ตอนที่ 2 แบบสอบถามความคิดเห็นเกี่ยวกับการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนของผู้เรียนหลักสูตรระดับชั้นสูง ของศูนย์ศึกษาวรรพชาวาสานวณอาทิตย 4 ด้าน คือ ด้านเนื้อหา ของหลักสูตร จำนวน 7 ข้อ ด้านวิธีสอน จำนวน 13 ข้อ ด้านอุปกรณ์การสอน จำนวน 11 ข้อ และด้านการประเมินผล จำนวน 11 ข้อ รวมทั้งหมดจำนวน 42 ข้อ มีค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับเท่ากับ .87 ข้อคำถามมีลักษณะเลือกตอบแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale)

5 ระดับดังนี้

เห็นด้วยมากที่สุด	มีค่าน้ำหนักคะแนนเท่ากับ 5
เห็นด้วยมาก	มีค่าน้ำหนักคะแนนเท่ากับ 4
เห็นด้วยปานกลาง	มีค่าน้ำหนักคะแนนเท่ากับ 3
เห็นด้วยน้อย	มีค่าน้ำหนักคะแนนเท่ากับ 2
เห็นด้วยน้อยที่สุด	มีค่าน้ำหนักคะแนนเท่ากับ 1

ตอนที่ 3 แบบสอบถามปลายเปิดให้ผู้เรียนแสดงความคิดเห็นและข้อเสนอแนะ

เกี่ยวกับการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนตามหลักสูตร และข้อเสนอแนะทั่วไป จำนวน 6 ข้อ คือ เนื้อหาของหลักสูตร วิธีสอน อุปกรณ์การสอน การประเมินผล ประโยชน์ที่ได้รับจากการเข้าเรียนตามหลักสูตรและข้อเสนอแนะอื่น ๆ ข้อคำถามมีลักษณะเป็นแบบเติมข้อความ

การเก็บรวบรวมข้อมูล

1. ขอหนังสือจากบัณฑิตวิทยาลัย ถึงผู้อำนวยการศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ เพื่อขอความอนุเคราะห์อำนวยความสะดวกในการตอบแบบสอบถาม จำนวน 9 ฉบับ
2. ผู้วิจัยได้นำแบบสอบถามและหนังสือขอความอนุเคราะห์ดังกล่าว ไปส่งให้พระเลขาการของศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ทั้ง 9 แห่ง ให้ช่วยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล
3. ผู้วิจัยได้ชี้แจงขั้นตอนและรายละเอียดของการตอบแบบสอบถามจนเป็นที่เข้าใจตรงกัน พร้อมทั้งกำหนดเวลาในการตอบแบบสอบถามให้ผู้เรียนแต่ละคนด้วย
4. ผู้วิจัยรับแบบสอบถามทั้งหมดคืนกลับมา สำหรับแบบสอบถามที่ยังได้มาไม่ครบตามจำนวน ผู้วิจัยได้ไปติดตามและรับแบบสอบถามคืนมาจนครบตามจำนวนเป็นที่เรียบร้อยแล้ว คือ จำนวน 130 ฉบับ คิดเป็นร้อยละ 100

การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยได้ดำเนินการตามขั้นตอน ดังนี้

1. ตรวจสอบแบบสอบถามว่าครบถ้วนสมบูรณ์หรือไม่ซึ่งปรากฏว่าครบถ้วนสมบูรณ์ทั้ง 130 ฉบับ
2. นำแบบสอบถามมาตรวจให้คะแนนตามเกณฑ์ที่ตั้งไว้
3. จัดเตรียมข้อมูลเพื่อนำเข้าเครื่องคอมพิวเตอร์ และวิเคราะห์โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป SPSS (Statistical Package for the Social Science)

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

1. สถิติที่ใช้หาค่าความเชื่อมั่น (Reliability) ของแบบสอบถามใช้สูตรสัมประสิทธิ์ แอลฟา (Alpha Coefficient) ของครอนบัค (Cronbach. 1970 : 161)

$$\alpha = \frac{n}{n-1} \left[1 - \frac{\sum s_i^2}{s_t^2} \right]$$

เมื่อ α แทน ค่าสัมประสิทธิ์ความเชื่อมั่น

n แทน จำนวนข้อสอบเครื่องมือวัด

$\sum s_i^2$ แทน ผลรวมของค่าคะแนนความแปรปรวนเป็นรายข้อ

s_t^2 แทน คะแนนความแปรปรวนของเครื่องมือทั้งฉบับ

2. สถิติที่ใช้หาค่าคะแนนเฉลี่ย (Arithmetic Mean) โดยใช้สูตร (ล้วน สายยศ และอังคณา สายยศ. 2531 : 60)

$$\bar{X} = \frac{\sum X}{N}$$

เมื่อ $\bar{X}$ แทน ค่าคะแนนเฉลี่ย

$\sum X$ แทน ผลรวมของคะแนน

N แทน จำนวนประชากรทั้งหมด

3. สถิติที่ใช้หาค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) โดยใช้สูตร
(ล้วน สายยศ และอังคณา สายยศ. 2531 : 64)

$$S.D. = \sqrt{\frac{N (\sum X^2) - (\sum X)^2}{N(N - 1)}}$$

เมื่อ $S.D.$ แทน ความเบี่ยงเบนมาตรฐานของคะแนน

$\sum X^2$ แทน ผลรวมของคะแนนแต่ละตัวยกกำลังสอง

$(\sum X)^2$ แทน ผลรวมของคะแนนทั้งหมดยกกำลังสอง

N แทน จำนวนประชากรทั้งหมด

4. สถิติที่ใช้ทดสอบความแตกต่างระหว่างค่าเฉลี่ย ของกลุ่มตัวอย่างสองกลุ่ม
ใช้ (t - test) โดยใช้สูตร (ล้วน สายยศ และอังคณา สายยศ. 2531 : 86)

$$t = \frac{\bar{X}_1 - \bar{X}_2}{\sqrt{\frac{S_1^2}{n_1} + \frac{S_2^2}{n_2}}}$$

เมื่อ t แทน ค่าสถิติแสดงความแตกต่างระหว่างค่าเฉลี่ยสองกลุ่ม

$\bar{X}_1$ แทน ค่าคะแนนเฉลี่ยกลุ่มที่ 1

$\bar{X}_2$ แทน ค่าคะแนนเฉลี่ยกลุ่มที่ 2

S_1^2 แทน ความแปรปรวนกลุ่มที่ 1

S_2^2 แทน ความแปรปรวนกลุ่มที่ 2

n_1 แทน ขนาดกลุ่มตัวอย่างกลุ่ม 1

n_2 แทน ขนาดกลุ่มตัวอย่างกลุ่ม 2

5. สถิติที่ใช้วิเคราะห์ความแปรปรวนตัวประกอบทางเดียว (One - way Analysis of Variance) ทดสอบความแตกต่างระหว่างค่าเฉลี่ยของกลุ่มตัวอย่างมากกว่าสองกลุ่ม โดยใช้ (F - test) (ล้วน สายยศ และอังคณา สายยศ. 2531 : 113)

$$F = \frac{MS_b}{MS_w}$$

เมื่อ F แทน ความแตกต่างระหว่างค่าเฉลี่ยที่มากกว่าสองกลุ่ม

MS_b แทน ความแปรปรวนระหว่างกลุ่ม

MS_w แทน ความแปรปรวนภายในกลุ่ม

6. สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ความแปรปรวนแล้วพบว่า มีนัยสำคัญทางสถิติจะทดสอบความแตกต่างของคะแนนเฉลี่ยเป็นรายคู่โดยวิธีของ Newman - Keuls Test (ล้วน สายยศ และอังคณา สายยศ. 2531 : 113)

$$W = q(\alpha; r, df) \sqrt{\frac{MS_{\text{error}}}{N}}$$

เมื่อ W แทน ค่าวิกฤตของ Newman - Keuls

q แทน ค่าที่เปิดได้จากตาราง

MS_{u} แทน ค่าความคลาดเคลื่อนของความแปรปรวน ที่ได้จาก

ตารางวิเคราะห์ความแปรปรวน

N แทน Harmonic Mean คำนวณได้จากสูตร

$$N = \frac{k}{N_1 + N_2 \dots N_k}$$

เมื่อ k แทน จำนวนเต็ม

$N_1, N_2 \dots N_k$ แทน จำนวนคนในแต่ละกลุ่ม

บทที่ 4

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

การนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลของการวิจัยเรื่อง การศึกษาความคิดเห็นเกี่ยวกับการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนของผู้เรียนหลักสูตรระดับชั้นสูง ของศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนา วันอาทิตย์ เขตกรุงเทพมหานครในครั้งนี้แบ่งขั้นตอนออกเป็น 5 ขั้นตอน ตามลำดับดังนี้ คือ

ตอนที่ 1 สัญลักษณ์ที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

ตอนที่ 2 ข้อมูลพื้นฐานของประชากร

ตอนที่ 3 ความคิดเห็นเกี่ยวกับการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนของผู้เรียนหลักสูตรระดับชั้นสูง

ตอนที่ 4 เปรียบเทียบความคิดเห็นเกี่ยวกับการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนของผู้เรียนหลักสูตรระดับชั้นสูง

ตอนที่ 5 ความคิดเห็นและข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนตามหลักสูตร

ส่วนในการวิเคราะห์ค่าเฉลี่ยเพื่อแปลความหมาย ผู้วิจัยได้กำหนดช่วงคะแนน (Class interval) ดังนี้

1.00 - 1.80	หมายถึง	เห็นด้วยน้อยที่สุด
1.81 - 2.60	หมายถึง	เห็นด้วยน้อย
2.61 - 3.40	หมายถึง	เห็นด้วยปานกลาง
3.41 - 4.20	หมายถึง	เห็นด้วยมาก
4.21 - 5.00	หมายถึง	เห็นด้วยมากที่สุด

ตอนที่ 1 สัญลักษณ์ที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

ในการนำเสนอผลของการวิเคราะห์ข้อมูลในครั้งนี้ เพื่อให้สามารถสื่อความหมายได้เข้าใจตรงกัน ผู้วิจัยได้นำสัญลักษณ์มาใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลดังต่อไปนี้

N	แทน	จำนวนประชากร
$\bar{X}$	แทน	ค่าคะแนนเฉลี่ย
S.D.	แทน	ค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐานของคะแนน
t	แทน	ค่าที่ใช้พิจารณาใน t - distribution
F	แทน	ค่าที่ใช้พิจารณาใน F - distribution
SS	แทน	ผลบวกกำลังสองของคะแนน (Sum of Squares)
MS	แทน	ค่าเฉลี่ยของผลบวกกำลังสองของคะแนน (Mean Squares)
df	แทน	ขั้นแห่งความเป็นอิสระ (degree of freedom)
*	แทน	มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05
**	แทน	มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

ตอนที่ 2 ข้อมูลพื้นฐานของประชากร

การศึกษาครั้งนี้ มีกลุ่มตัวอย่างเป็นผู้เรียนหลักสูตรระดับชั้นสูงของศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ เขตกรุงเทพมหานคร จำนวนทั้งสิ้น 130 คน ดังรายละเอียดของข้อมูลพื้นฐานแสดงในตาราง 2 ต่อไปนี้

ตาราง 2 ข้อมูลพื้นฐานของประชากร

ข้อมูลพื้นฐาน	จำนวน	ร้อยละ
1. เพศ		
1.1 ชาย	55	42.30
1.2 หญิง	75	57.69
2. ระดับการศึกษาในระบบโรงเรียน		
2.1 มัธยมศึกษาปีที่ 4	69	53.07
2.2 มัธยมศึกษาปีที่ 5	20	15.38
2.3 มัธยมศึกษาปีที่ 6	41	31.53
3. ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนในระบบโรงเรียน ปีการศึกษาที่ผ่านมา		
3.1 ได้คะแนนเฉลี่ยระดับ 1.00 - 1.99	14	10.76
3.2 ได้คะแนนเฉลี่ยระดับ 2.00 - 2.99	62	47.69
3.3 ได้คะแนนเฉลี่ยระดับ 3.00 - 4.00	54	41.53
4. สาเหตุของการมาเข้าเรียนในหลักสูตรของศูนย์ฯ		
4.1 สมัครใจมาเรียนเอง	79	60.76
4.2 เพื่อนชวนมาเรียน	9	6.92
4.3 ผู้ปกครองแนะนำให้มาเรียน	42	32.30
5. สถานภาพของผู้ปกครอง		
5.1 บิดา	58	44.61
5.2 มารดา	49	37.69
5.3 ญาติพี่น้อง	23	17.69

ตาราง 2 (ต่อ)

ข้อมูลพื้นฐาน	จำนวน	ร้อยละ
6. ระดับการศึกษาของผู้ปกครอง		
6.1 ระดับต่ำ	49	37.69
6.2 ระดับกลาง	31	23.84
6.3 ระดับสูง	50	38.46
7. อาชีพของผู้ปกครอง		
7.1 อาชีพที่เป็นวิชาชีพ	36	27.69
7.2 อาชีพค้าขาย	51	39.23
7.3 อาชีพบริการ	17	13.07
7.4 อาชีพผู้ใช้แรงงานชั้นสูง	9	6.92
7.5 อาชีพผู้ใช้แรงงานชั้นต่ำ	17	13.07
8. ฐานะทางเศรษฐกิจของครอบครัว		
8.1 ระดับต่ำ	21	16.15
8.2 ระดับปานกลาง	76	58.46
8.3 ระดับสูง	33	25.38

จากตาราง 2 แสดงว่า จากกลุ่มผู้เรียนหลักสูตรระดับชั้นสูงของศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนา
วันอาทิตย์ เขตกรุงเทพมหานคร ทั้งหมด 130 คน แบ่งเป็นเพศชาย 55 คน คิดเป็นร้อยละ
42.30 เป็นเพศหญิง 75 คน คิดเป็นร้อยละ 57.69 ผู้เรียนส่วนใหญ่มีการศึกษาในระบบโรงเรียน
ระดับมัธยมศึกษาปีที่ 4 คือมีจำนวน 69 คน คิดเป็นร้อยละ 53.07 รองลงมาเป็นผู้เรียนที่มี
การศึกษาในระบบโรงเรียนระดับมัธยมศึกษาปีที่ 6 และปีที่ 5 คือมีจำนวน 41 คน และ 20 คน

คิดเป็นร้อยละ 31.53 และ 15.38 ตามลำดับ ผู้เรียนส่วนใหญ่มีคะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนในระบบโรงเรียนปีการศึกษาที่ผ่านมามีคะแนนเฉลี่ยอยู่ในระดับ 2.00 - 2.99 คือมีจำนวน 62 คน คิดเป็นร้อยละ 47.69 รองลงมาคือ คะแนนเฉลี่ยในระดับ 3.00 - 4.00 คือมีจำนวน 54 คน และระดับ 1.00 - 1.99 มีจำนวน 14 คน คิดเป็นร้อยละ 41.53 และ 10.76 ตามลำดับ ผู้เรียนส่วนใหญ่สมัครใจเข้าเรียนในหลักสูตรของตนเอง คือมีอยู่ 79 คน คิดเป็นร้อยละ 60.76 รองลงมาคือผู้ปกครองแนะนำให้มาเรียนมีจำนวน 42 คน และเพื่อนชวนมาเรียน มีจำนวน 9 คน คิดเป็นร้อยละ 32.30 และ 6.92 ตามลำดับ

ในส่วนของผู้ปกครองของผู้เรียน พบว่าส่วนใหญ่เป็นบิดา ซึ่งมีจำนวน 58 คน คิดเป็นร้อยละ 44.61 รองลงมาเป็นมารดา ซึ่งมีจำนวน 49 คน และญาติพี่น้อง มีจำนวน 23 คน คิดเป็นร้อยละ 37.69 และ 17.69 ตามลำดับ ผู้ปกครองของผู้เรียนส่วนใหญ่มีการศึกษาระดับสูง (สูงกว่าชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 ขึ้นไป) ซึ่งมีจำนวน 50 คน คิดเป็นร้อยละ 38.46 รองลงมามีการศึกษาระดับต่ำ (ไม่สูงกว่าชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 หรือเทียบเท่า) ซึ่งมีจำนวน 49 คน และระดับกลาง (สูงกว่าชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 แต่ไม่สูงกว่ามัธยมศึกษาปีที่ 6) มีจำนวน 31 คน คิดเป็นร้อยละ 37.69 และ 23.84 ตามลำดับ ผู้ปกครองของผู้เรียนส่วนใหญ่ประกอบอาชีพค้าขาย ซึ่งมีจำนวน 51 คน คิดเป็นร้อยละ 39.23 รองลงมาเป็นผู้ปกครองที่ประกอบอาชีพที่เป็นวิชาชีพ ซึ่งมีจำนวน 36 คน ประกอบอาชีพผู้ใช้แรงงานชั้นต่ำ, ประกอบอาชีพบริหาร มีจำนวนอย่างละ 17 คน และอาชีพผู้ใช้แรงงานชั้นสูง มีจำนวน 9 คน คิดเป็นร้อยละ 27.69 ; 13.07 และ 6.92 ตามลำดับ ผู้เรียนส่วนใหญ่มีฐานะทางเศรษฐกิจของครอบครัวในระดับปานกลาง (4,000 - 9,999 บาท) ซึ่งมีจำนวน 76 คน คิดเป็นร้อยละ 58.46 รองลงมาเป็นผู้เรียนที่มีฐานะทางเศรษฐกิจในระดับสูง (มากกว่า 10,000 บาทขึ้นไป) ซึ่งมีจำนวน 33 คน และผู้เรียนที่มีฐานะทางเศรษฐกิจในระดับต่ำ (น้อยกว่า 4,000 บาท) มีจำนวน 21 คน คิดเป็นร้อยละ 25.38 และ 16.15 ตามลำดับ

ตอนที่ 3 ความคิดเห็นเกี่ยวกับการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนของผู้เรียนหลักสูตรระดับชั้นสูง

การศึกษาความคิดเห็นเกี่ยวกับการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนของผู้เรียนหลักสูตร

ระดับชั้นสูง ผู้วิจัยได้พิจารณาค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ของคะแนนความคิดเห็นเป็นรายด้าน และคะแนนความคิดเห็นของแต่ละด้านเป็นรายข้อ ซึ่งปรากฏผลดังตาราง 3 - 7 ต่อไปนี้

ตาราง 3 ค่าเฉลี่ยและค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐานของคะแนนความคิดเห็นเกี่ยวกับการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนของผู้เรียนหลักสูตรระดับชั้นสูง เป็นรายด้าน

ความคิดเห็นเกี่ยวกับการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน	$\bar{X}$	S.D.
1. ด้านเนื้อหาของหลักสูตร	3.77	0.51
2. ด้านวิธีสอน	3.26	0.56
3. ด้านอุปกรณ์การสอน	2.62	0.70
4. ด้านการประเมินผล	3.62	0.62
รวม	3.27	0.46

จากตาราง 3 แสดงว่า ผู้เรียนหลักสูตรระดับชั้นสูงมีคะแนนความคิดเห็นเกี่ยวกับการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนโดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 3.27$, S.D. = 0.46) เมื่อพิจารณาความคิดเห็นเป็นรายด้านพบว่า ความคิดเห็นเกี่ยวกับการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนด้านเนื้อหาของหลักสูตร มีคะแนนเฉลี่ยสูงที่สุด ($\bar{X} = 3.77$, S.D. = 0.51) รองลงมาเป็นความคิดเห็นด้านการประเมินผลและด้านวิธีสอน ($\bar{X} = 3.62$, S.D. = 0.62 และ $\bar{X} = 3.26$, S.D. = 0.56 ตามลำดับ) โดยที่ความคิดเห็นด้านอุปกรณ์การสอนมีคะแนนเฉลี่ยต่ำที่สุด ($\bar{X} = 2.62$, S.D. = 0.70)

ตาราง 4 ค่าเฉลี่ยและค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐานของคะแนนความคิดเห็นเกี่ยวกับการจัด
กิจกรรมการเรียนการสอนของผู้เรียนหลักสูตรระดับชั้นสูง ด้านเนื้อหาของหลักสูตร เป็นรายชื่อ

ด้านเนื้อหาของหลักสูตร	$\bar{X}$	S.D.
1. การศึกษาหลักปรัชญาสุมปบาทและการเปรียบเทียบกับกฎแห่งเหตุ และผลในทางปรัชญาและวิทยาศาสตร์ ทำให้เข้าใจความ เปลี่ยนแปลงและ ไม่ยั่งยืนของชีวิต	3.58	0.82
2. เนื้อหาเรื่องคุณธรรมเสริมความมั่นคงแก่ชีวิต สามารถนำมา ประยุกต์ใช้ในการดำรงชีวิตประจำวันให้มีความสุขได้	4.07	0.73
3. ลักษณะและความเด่นของพระพุทธศาสนาทำให้เกิดความซาบซึ้ง ศรัทธาในการนับถือพุทธศาสนามากขึ้น	3.90	0.81
4. การศึกษาในเรื่องศาสนาพราหมณ์ (ฮินดู) ทำให้ทราบประวัติ ความเป็นมาของการมีอิทธิพลต่อประเทศไทย	3.42	0.96
5. เนื้อหาวิชาธรรมเกี่ยวกับการฝึกสมาธิขั้นพื้นฐาน มีความเหมาะสม กับผู้เรียนและสภาพแวดล้อมในปัจจุบัน	3.88	0.90
6. เนื้อหาวิชาพุทธประวัติและประวัติพระสาวกช่วยให้เข้าใจ ความเป็นมาของพระพุทธศาสนามากขึ้น	3.96	0.84
7. เนื้อหาที่กำหนดไว้ในหลักสูตรระดับชั้นสูงปีที่ 1 โดยสรุปมี ความเหมาะสมกับระดับสติปัญญาและวัยของผู้เรียน	3.58	0.80
รวม	3.77	0.51

จากตาราง 4 แสดงว่า ผู้เรียนหลักสูตรระดับชั้นสูงมีคะแนนความคิดเห็นเกี่ยวกับการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนด้านเนื้อหาของหลักสูตรโดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.77$, S.D. = 0.51) และเมื่อพิจารณาความคิดเห็นด้านเนื้อหาของหลักสูตรเป็นรายข้อ พบว่าความคิดเห็นในข้อ "เนื้อหาเรื่องคุณธรรมเสริมความมั่นคงแก่ชีวิต สามารถนำมาประยุกต์ใช้ในการดำรงชีวิตประจำวันให้มีความสุขได้" มีคะแนนเฉลี่ยสูงสุด ($\bar{X} = 4.07$; S.D. = 0.73) รองลงมาคือความคิดเห็นในข้อ "เนื้อหาวิชาพุทธประวัติและประวัติพระสาวกช่วยให้เข้าใจความเป็นมาของพระพุทธศาสนามากขึ้น" ($\bar{X} = 3.96$, S.D. = 0.84) โดยที่ความคิดเห็นในข้อ "การศึกษาในเรื่องศาสนาพราหมณ์ (ฮินดู) ทำให้ทราบประวัติความเป็นมาของการมีอิทธิพลต่อประเทศไทย" มีคะแนนเฉลี่ยต่ำสุด ($\bar{X} = 3.42$, S.D. = 0.96)

ตาราง 5 ค่าเฉลี่ยและค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐานของคะแนนความคิดเห็นเกี่ยวกับการจัด
กิจกรรมการเรียนการสอนของผู้เรียนหลักสูตรระดับชั้นสูง ด้านวิธีสอน เป็นรายชื่อ

ด้านวิธีสอน	$\bar{X}$	S.D.
1. ผู้สอนอธิบายเค้าโครงการเรียนการสอนในด้านเนื้อหาและ จำนวนเวลา ให้ผู้เรียนรับทราบอย่างละเอียดตั้งแต่เริ่มต้น	3.48	0.91
2. ผู้สอนชี้แจงวัตถุประสงค์ของการเรียนการสอนรายวิชาให้ ผู้เรียนเข้าใจอย่างแจ่มแจ้ง	3.60	0.89
3. ผู้สอนมีการชี้แจงขอบข่ายเนื้อหาวิชาก่อนทำการสอนเสมอ	3.24	0.86
4. ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการวางแผนการเรียนการสอน	2.75	1.13
5. ผู้สอนกระตุ้นให้ผู้เรียนได้ใช้ความคิดโดยการถามคำถามแล้วให้ ผู้เรียนตอบอย่างมีเหตุผล	3.53	0.92
6. ผู้สอนมักให้คำแนะนำและชี้แนวทางที่ถูกต้องในการปฏิบัติงาน ของผู้เรียน	3.79	0.80
7. ผู้สอนสอนหรือชักชวนผู้เรียนทันทีที่พบเห็นหรือทราบว่าผู้เรียน ประพฤติไม่ถูกต้อง	3.82	0.98
8. ผู้เรียนได้มีโอกาสฝึกแก้ปัญหา และสรุปผลอย่างมีหลักการ อยู่เสมอ	3.32	1.02
9. การสอนส่วนใหญ่เป็นไปในรูปของการให้ผู้เรียนได้อภิปราย เป็นกลุ่มใหญ่บ้าง กลุ่มย่อยบ้าง	2.67	1.07
10. กิจกรรมการเรียนการสอนมีการยกสถานการณ์จริงมาศึกษา	3.28	1.01
11. มีการเชิญวิทยากรภายนอกมาให้ความรู้อยู่เสมอ	2.36	1.09

ตาราง 5 (ต่อ)

ด้านวิธีสอน	$\bar{X}$	S.D.
12. ผู้สอนมักพาผู้เรียนไปชมสถานที่สำคัญ ๆ ทางพุทธศาสนา	2.68	1.16
13. ผู้สอนมีการสรุปเนื้อหาให้จดลงในสมุด	3.82	0.90
รวม	3.26	0.56

จากตาราง 5 แสดงว่า ผู้เรียนหลักสูตรระดับชั้นสูงมีคะแนนความคิดเห็นเกี่ยวกับการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนด้านวิธีสอน โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 3.26$, S.D. = 0.56) และเมื่อพิจารณาความคิดเห็นด้านวิธีสอนเป็นรายข้อ พบว่า ความคิดเห็นในข้อ "ผู้สอนมีการสรุปเนื้อหาให้จดลงในสมุด" และในข้อ "ผู้สอนสอนหรือตักเตือนผู้เรียนทันทีที่พบเห็นหรือทราบว่าผู้เรียนประพฤติไม่ถูกต้อง" มีคะแนนเฉลี่ยสูงสุด ($\bar{X} = 3.82$, S.D. 0.90 และ $\bar{X} = 3.82$, S.D. = 0.98) ตามลำดับ รองลงมาคือ ความคิดเห็นในข้อ "ผู้สอนมักให้คำแนะนำและชี้แนวทางที่ถูกต้องในการปฏิบัติตนของผู้เรียน" ($\bar{X} = 3.79$, S.D. = 0.80) โดยที่ความคิดเห็นในข้อ "มีการเชิญวิทยากรภายนอกมาให้ความรู้อยู่เสมอ" มีคะแนนเฉลี่ยต่ำสุด ($\bar{X} = 2.36$, S.D. = 1.09)

ตาราง 6 ค่าเฉลี่ยและค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐานของคะแนนความคิดเห็นเกี่ยวกับการจัด
กิจกรรมการเรียนการสอนของผู้เรียนหลักสูตรระดับชั้นสูง ด้านอุปกรณ์การสอน เป็นรายชื่อ

ด้านอุปกรณ์การสอน	$\bar{X}$	S.D.
1. อุปกรณ์การสอนที่ผู้สอนนำมาใช้ประกอบการสอนบ่อย ๆ ได้แก่		
1.1 รูปภาพ/แผ่นภาพ	2.68	1.09
1.2 ภาพยนตร์	1.81	1.00
1.3 เทปบันทึกเสียง	2.03	1.04
1.4 นิตยสาร วารสาร หนังสือพิมพ์	2.42	1.11
1.5 ตำราและนิทานพื้นเมือง	2.80	1.20
1.6 หนังสือที่ระลึก หนังสืออนุสรณ์	2.40	1.09
1.7 หนังสือมารยาทสังคม	2.48	1.10
1.8 หนังสือเกี่ยวกับขนบธรรมเนียมประเพณีไทย	2.78	1.11
2. ผู้สอนใช้อุปกรณ์การสอนประกอบการให้ความรู้เสมอ	2.88	1.08
3. อุปกรณ์การสอนที่นำมาใช้มีความเหมาะสมและสอดคล้องกับเนื้อหาวิชาที่สอน	3.28	0.96
4. อุปกรณ์การสอนที่ใช้ประกอบการสอน ทำให้ประหยัดเวลาในการเรียนการสอน	3.32	1.03
รวม	2.62	0.70

จากตาราง 6 แสดงว่า ผู้เรียนหลักสูตรระดับชั้นสูงมีคะแนนความคิดเห็นเกี่ยวกับการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนด้านอุปกรณ์การสอน โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 2.62$, S.D. = 0.70) และเมื่อพิจารณาความคิดเห็นด้านอุปกรณ์การสอนเป็นรายข้อ พบว่า ความคิดเห็นในข้อ "อุปกรณ์การสอนที่ใช้ประกอบการสอน ทำให้ประหยัดเวลาในการเรียนการสอน" มีคะแนนเฉลี่ยสูงสุด ($\bar{X} = 3.32$, S.D. = 1.03) รองลงมาคือ ความคิดเห็นในข้อ "อุปกรณ์การสอนที่นำมาใช้มีความเหมาะสมและสอดคล้องกับเนื้อหาวิชาที่สอน" ($\bar{X} = 3.28$, S.D. = 0.96) โดยที่ความคิดเห็นในข้อ "อุปกรณ์การสอนที่ผู้สอนนำมาใช้ประกอบการสอนบ่อย ๆ ได้แก่ ภาพยนตร์" มีคะแนนเฉลี่ยต่ำสุด ($\bar{X} = 1.81$, S.D. = 1.00)

ตาราง 7 ค่าเฉลี่ยและค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐานของคะแนนความคิดเห็นเกี่ยวกับการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนของผู้เรียนหลักสูตรระดับชั้นสูง ด้านการประเมินผล เป็นรายชื่อ

ด้านการประเมินผล	$\bar{X}$	S.D.
1. ผู้สอนแจ้งให้ทราบอย่างละเอียดถึงวัตถุประสงค์และวิธีการในการประเมินผล	3.32	0.94
2. การประเมินผลสอดคล้องกับเนื้อหา และกิจกรรมการเรียน	3.57	0.83
3. กิจกรรมการประเมินผลควรมีทั้งการทดสอบความรู้พื้นฐานของวิชาก่อนเรียน และทดสอบภายหลังจากเรียนจบแล้ว เพื่อเปรียบเทียบความก้าวหน้าของผู้เรียน	3.76	0.90
4. กิจกรรมการประเมินผลควรมีทั้งการทดสอบและร่วมกับวิธีอื่น เช่น การทำรายงาน การทำข้อสอบย่อยเพื่อเก็บคะแนน	3.40	1.03
5. ควรประเมินผลการเรียนโดยการเก็บคะแนนเป็นระยะ ะหว่างภาคเรียน	3.55	1.02
6. ควรประเมินผลผู้เรียนจากความกระตือรือร้นในการร่วมกิจกรรมโดยสม่ำเสมอ	3.58	0.97
7. ควรประเมินผลความก้าวหน้าของผู้เรียนโดยเน้นการรู้จักนำความรู้ที่ได้จากการเรียนมาปรับปรุงใช้ในชีวิตประจำวัน	3.89	0.79
8. ผู้สอนควรแจ้งผลการเรียนหรือผลการทดสอบให้ผู้เรียนทราบทุกครั้ง	3.95	0.89
9. ควรเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้อภิปรายเกี่ยวกับการจัดกิจกรรมของครูผู้สอน	3.50	1.09

ตาราง 7 (ต่อ)

ด้านการประเมินผล	$\bar{X}$	S.D.
10. ผู้สอนควรจัดทำบันทึกผลการประเมินแต่ละวิชาไว้ในระเบียบ สะสมให้ครบถ้วน	3.66	0.97
11. ผู้สอนควรมีการสอบถามเสริมความรู้ของนักเรียนที่ไม่ผ่าน การประเมินผลการเรียน	3.65	1.14
รวม	3.62	0.62

จากตาราง 7 แสดงว่า ผู้เรียนหลักสูตรระดับชั้นสูงมีคะแนนความคิดเห็นเกี่ยวกับการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนด้านการประเมินผล โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.62$, S.D. = 0.62) และเมื่อพิจารณาความคิดเห็นด้านการประเมินผลเป็นรายข้อ พบว่าความคิดเห็นในข้อ "ผู้สอนควรแจ้งผลการเรียนหรือผลการทดสอบให้ผู้เรียนทราบทุกครั้ง" มีคะแนนเฉลี่ยสูงสุด ($\bar{X} = 3.95$, S.D. = 0.89) รองลงมาคือ ความคิดเห็นในข้อ "ควรประเมินผลความก้าวหน้าของผู้เรียนโดยเน้นการรู้จักนำความรู้ที่ได้จากการเรียนมาปรับปรุงใช้ในชีวิตประจำวัน" ($\bar{X} = 3.89$, S.D. = 0.79) โดยที่ความคิดเห็นในข้อ "ผู้สอนแจ้งให้ทราบอย่างละเอียดถึงวัตถุประสงค์และวิธีการในการประเมินผล" มีคะแนนเฉลี่ยต่ำสุด ($\bar{X} = 3.32$, S.D. = 0.94)

ตอนที่ 4 เปรียบเทียบความคิดเห็นเกี่ยวกับการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนของผู้เรียน

หลักสูตรระดับชั้นสูง

การเปรียบเทียบความคิดเห็นเกี่ยวกับการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนของผู้เรียน
หลักสูตรระดับชั้นสูง ผู้วิจัยแบ่งการนำเสนอผลการเปรียบเทียบออกเป็น 8 ข้อ ดังตาราง
8 - 21

ตาราง 8 เปรียบเทียบคะแนนความคิดเห็นเกี่ยวกับการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนของ
ผู้เรียนหลักสูตรระดับชั้นสูง ที่มีเพศแตกต่างกัน เพื่อทดสอบสมมติฐานที่ว่า "ผู้เรียนที่มี
เพศแตกต่างกัน มีความคิดเห็นเกี่ยวกับการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนแตกต่างกัน"

ความคิดเห็นเกี่ยวกับการจัดกิจกรรม การเรียนการสอน	ชาย		หญิง		t
	$\bar{X}$	S.D.	$\bar{X}$	S.D.	
1. ด้านเนื้อหาของหลักสูตร	3.78	0.62	3.76	0.42	0.21
2. ด้านวิธีสอน	3.31	0.62	3.22	0.51	0.87
3. ด้านอุปกรณ์การสอน	2.60	0.72	2.64	0.70	0.29
4. ด้านการประเมินผล	3.63	0.59	3.62	0.63	0.10
รวม	3.28	0.49	3.26	0.44	0.29

จากตาราง 8 แสดงว่า ผู้เรียนหลักสูตรระดับชั้นสูงเพศชายและเพศหญิงมีคะแนน
ความคิดเห็นเกี่ยวกับการจัดกิจกรรมการเรียนรู้การสอนโดยรวม แตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญ
ทางสถิติ และเมื่อพิจารณาความคิดเห็นเป็นรายด้าน พบว่า ผู้เรียนหลักสูตรระดับชั้นสูง เพศชาย
และเพศหญิง มีคะแนนความคิดเห็นเกี่ยวกับการจัดกิจกรรมการเรียนรู้การสอนแต่ละด้าน
แตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติเช่นเดียวกัน

ตาราง 9 วิเคราะห์ความแปรปรวนคะแนนความคิดเห็นเกี่ยวกับการจัดกิจกรรมการเรียนรู้
การสอนของผู้เรียนหลักสูตรระดับชั้นสูง ที่มีระดับการศึกษาในระบบโรงเรียนแตกต่างกัน
เพื่อทดสอบสมมติฐานที่ว่า "ผู้เรียนที่มีระดับการศึกษาในระบบโรงเรียนแตกต่างกัน มีความคิดเห็น
เกี่ยวกับการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนแตกต่างกัน"

ความคิดเห็นเกี่ยวกับการจัด กิจกรรมการเรียนการสอน	แหล่งความแปรปรวน	df	SS	MS	F
ด้านเนื้อหาของหลักสูตร	ระหว่างกลุ่ม	2	0.33	0.16	0.62
	ภายในกลุ่ม	127	33.53	0.26	
	รวม	129	33.86		
ด้านวิธีสอน	ระหว่างกลุ่ม	2	2.71	1.35	4.53*
	ภายในกลุ่ม	127	37.96	0.30	
	รวม	129	40.67		
ด้านอุปกรณ์การสอน	ระหว่างกลุ่ม	2	1.35	0.68	1.37
	ภายในกลุ่ม	127	62.74	0.49	

ตาราง 9 (ต่อ)

ความคิดเห็นเกี่ยวกับการจัด กิจกรรมการเรียนการสอน	แหล่งความแปรปรวน	df	SS	MS	F
ด้านการประเมินผล	ระหว่างกลุ่ม	2	0.26	0.13	0.34
	ภายในกลุ่ม	127	48.60	0.38	
	รวม	129	48.86		
รวม	ระหว่างกลุ่ม	2	0.10	0.05	0.24
	ภายในกลุ่ม	127	27.51	0.22	
	รวม	129	27.61		

*มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตาราง 9 แสดงว่า ผู้เรียนหลักสูตรระดับชั้นสูง ที่มีระดับการศึกษาในระบบโรงเรียนแตกต่างกัน มีคะแนนความคิดเห็นเกี่ยวกับการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนโดยรวมแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ และเมื่อพิจารณาความคิดเห็นเป็นรายด้าน พบว่า ผู้เรียนหลักสูตรระดับชั้นสูงที่มีระดับการศึกษาในระบบโรงเรียนแตกต่างกัน มีคะแนนความคิดเห็นเกี่ยวกับการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนด้านวิธีสอน แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ส่วนคะแนนความคิดเห็นเกี่ยวกับการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนด้านอื่น ๆ พบว่า แตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ

สำหรับความคิดเห็นที่มีคะแนนความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ได้นำไปทดสอบความแตกต่างกันของคะแนนเป็นรายคู่ ด้วยวิธีการของนิวแมนคูลส์ (Newman Keuls) พบผลดังตาราง 10 ดังต่อไปนี้

ตาราง 10 เปรียบเทียบความแตกต่างของคะแนนความคิดเห็นเกี่ยวกับการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนด้านวิธีสอนของผู้เรียนหลักสูตรระดับชั้นสูง ที่มีระดับการศึกษาในระบบโรงเรียนแตกต่างกัน เป็นรายคู่

ระดับการศึกษา	มัธยมศึกษาปีที่ 5 มัธยมศึกษาปีที่ 6 มัธยมศึกษาปีที่ 4		
	$\bar{X}$	2.94	3.24 3.36
มัธยมศึกษาปีที่ 5	2.94		0.30* 0.42*
มัธยมศึกษาปีที่ 6	3.24		0.12
มัธยมศึกษาปีที่ 4	3.36		

*มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตาราง 10 แสดงว่า ผู้เรียนหลักสูตรระดับชั้นสูง ที่มีการศึกษาในระบบโรงเรียนระดับมัธยมศึกษาปีที่ 4 และมัธยมศึกษาปีที่ 6 มีคะแนนความคิดเห็นเกี่ยวกับการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน ด้านวิธีสอน สูงกว่าผู้เรียนหลักสูตรระดับชั้นสูง ที่มีการศึกษาในระบบโรงเรียนระดับมัธยมศึกษาปีที่ 5 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ตาราง 11 วิเคราะห์ความแปรปรวนคะแนนความคิดเห็นเกี่ยวกับการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนของผู้เรียนหลักสูตรระดับชั้นสูง ที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนในระบบโรงเรียนปีการศึกษาที่ผ่านมาแตกต่างกัน เพื่อทดสอบสมมติฐานที่ว่า "ผู้เรียนที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนในระบบโรงเรียนปีการศึกษาที่ผ่านมาแตกต่างกัน มีความคิดเห็นเกี่ยวกับการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนแตกต่างกัน"

ความคิดเห็นเกี่ยวกับการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน	แหล่งความแปรปรวน	df	SS	MS	F
ด้านเนื้อหาของหลักสูตร	ระหว่างกลุ่ม	2	0.29	0.15	0.56
	ภายในกลุ่ม	127	33.56	0.26	
	รวม	129	33.86		
ด้านวิธีสอน	ระหว่างกลุ่ม	2	0.12	0.06	0.18
	ภายในกลุ่ม	127	40.55	0.32	
	รวม	129	40.67		
ด้านอุปกรณ์การสอน	ระหว่างกลุ่ม	2	0.09	0.04	0.09
	ภายในกลุ่ม	127	64.00	0.50	
	รวม	129	64.09		

ตาราง 11 (ต่อ)

ความคิดเห็นเกี่ยวกับการจัด กิจกรรมการเรียนการสอน	แหล่งความแปรปรวน	df	SS	MS	F
ด้านการประเมินผล	ระหว่างกลุ่ม	2	1.02	0.51	1.35
	ภายในกลุ่ม	127	47.84	0.38	
	รวม	129	48.86		
รวม	ระหว่างกลุ่ม	2	0.04	0.02	0.08
	ภายในกลุ่ม	127	27.58	0.22	
	รวม	129	27.61		

จากตาราง 11 แสดงว่า ผู้เรียนหลักสูตรระดับชั้นสูง ที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนในระบบโรงเรียนปีการศึกษาที่ผ่านมาแตกต่างกัน มีคะแนนความคิดเห็นเกี่ยวกับการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนโดยรวม แตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ และเมื่อพิจารณาความคิดเห็นเป็นรายด้าน พบว่า ผู้เรียนหลักสูตรระดับชั้นสูงที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนในระบบโรงเรียนปีการศึกษาที่ผ่านมาแตกต่างกัน มีคะแนนความคิดเห็นเกี่ยวกับการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนแต่ละด้าน แตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ เช่นเดียวกัน

ตาราง 12 วิเคราะห์ความแปรปรวนคะแนนความคิดเห็นเกี่ยวกับการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ การสอนของผู้เรียนหลักสูตรระดับชั้นสูง ที่มีสาเหตุของการเข้าเรียนในหลักสูตรของศูนย์ฯ แตกต่างกัน เพื่อทดสอบสมมติฐานที่ว่า "ผู้เรียนที่มีสาเหตุของการเข้าเรียนในหลักสูตรของ ศูนย์ฯ แตกต่างกัน มีความคิดเห็นเกี่ยวกับการจัดกิจกรรมการเรียนรู้การสอนแตกต่างกัน"

ความคิดเห็นเกี่ยวกับการจัด กิจกรรมการเรียนรู้การสอน	แหล่งความแปรปรวน	df	SS	MS	F
ด้านเนื้อหาของหลักสูตร	ระหว่างกลุ่ม	2	1.48	0.74	2.91
	ภายในกลุ่ม	127	32.37	0.25	
	รวม	129	33.86		
ด้านวิธีสอน	ระหว่างกลุ่ม	2	0.43	0.21	0.68
	ภายในกลุ่ม	127	40.24	0.32	
	รวม	129	40.67		
ด้านอุปกรณ์การสอน	ระหว่างกลุ่ม	2	0.40	0.20	0.40
	ภายในกลุ่ม	127	63.69	0.50	
	รวม	129	64.09		

ตาราง 12 (ต่อ)

ความคิดเห็นเกี่ยวกับการจัด กิจกรรมการเรียนการสอน	แหล่งความแปรปรวน	df	SS	MS	F
ด้านการประเมินผล	ระหว่างกลุ่ม	2	1.29	0.64	1.72
	ภายในกลุ่ม	127	47.57	0.37	
	รวม	129	48.86		
รวม	ระหว่างกลุ่ม	2	0.50	0.25	1.17
	ภายในกลุ่ม	127	27.11	0.21	
	รวม	129	27.61		

จากตาราง 12 แสดงว่า ผู้เรียนหลักสูตรระดับชั้นสูง ที่มีสาเหตุของการเข้าเรียน
ในหลักสูตรของศูนย์แตกต่างกัน มีคะแนนความคิดเห็นเกี่ยวกับการจัดกิจกรรมการเรียน
การสอนโดยรวม แตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ และเมื่อพิจารณาความคิดเห็นเป็นรายด้าน
พบว่า ผู้เรียนหลักสูตรระดับชั้นสูงที่มีสาเหตุของการเข้าเรียนในหลักสูตรของศูนย์แตกต่างกัน มี
คะแนนความคิดเห็นเกี่ยวกับการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนแต่ละด้าน แตกต่างกันอย่างไม่มี
นัยสำคัญทางสถิติ เช่นเดียวกัน

ตาราง 13 วิเคราะห์ความแปรปรวนคะแนนความคิดเห็นเกี่ยวกับการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนของผู้เรียนหลักสูตรระดับชั้นสูง ที่ผู้ปกครองมีสถานภาพแตกต่างกัน เพื่อทดสอบสมมติฐานที่ว่า "ผู้เรียนที่ผู้ปกครองมีสถานภาพแตกต่างกัน มีความคิดเห็นเกี่ยวกับการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนแตกต่างกัน"

ความคิดเห็นเกี่ยวกับการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน	แหล่งความแปรปรวน	df	SS	MS	F
ด้านเนื้อหาของหลักสูตร	ระหว่างกลุ่ม	2	0.03	0.17	0.06
	ภายในกลุ่ม	127	33.82	0.27	
	รวม	129	33.86		
ด้านวิธีสอน	ระหว่างกลุ่ม	2	0.40	0.20	0.63
	ภายในกลุ่ม	127	40.27	0.32	
	รวม	129	40.67		
ด้านอุปกรณ์การสอน	ระหว่างกลุ่ม	2	1.01	0.50	1.01
	ภายในกลุ่ม	127	63.08	0.50	
	รวม	129	64.09		

ตาราง 13 (ต่อ)

ความคิดเห็นเกี่ยวกับการจัด กิจกรรมการเรียนรู้การสอน	แหล่งความแปรปรวน	df	SS	MS	F
ด้านการประเมินผล	ระหว่างกลุ่ม	2	2.65	1.33	3.65*
	ภายในกลุ่ม	127	46.20	0.36	
	รวม	129	48.86		
รวม	ระหว่างกลุ่ม	2	0.59	0.29	1.38
	ภายในกลุ่ม	127	27.03	0.21	
	รวม	129	27.61		

*มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตาราง 13 แสดงว่า ผู้เรียนหลักสูตรระดับชั้นสูง ที่ผู้ปกครองมีสถานภาพแตกต่างกัน มีคะแนนความคิดเห็นเกี่ยวกับการจัดกิจกรรมการเรียนรู้การสอนโดยรวม แตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ และเมื่อพิจารณาความคิดเห็นเป็นรายด้าน พบว่า ผู้เรียนหลักสูตรระดับชั้นสูงที่ผู้ปกครองมีสถานภาพแตกต่างกัน มีคะแนนความคิดเห็นเกี่ยวกับการจัดกิจกรรมการเรียนรู้การสอนด้านการประเมินผล แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ส่วนคะแนนความคิดเห็นเกี่ยวกับการจัดกิจกรรมการเรียนรู้การสอนด้านอื่น ๆ พบว่า แตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ

สำหรับความคิดเห็นที่มีคะแนนความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ได้นำไปทดสอบความแตกต่างของคะแนนเป็นรายคู่ ด้วยวิธีการของนิวแมน-คูลส์ (Newmen Keuls) พบผลดังตาราง 14 ดังต่อไปนี้

ตาราง 14 เปรียบเทียบความแตกต่างของคะแนนความคิดเห็นเกี่ยวกับการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนด้านการประเมินผลของผู้เรียนหลักสูตรระดับชั้นสูง ที่ผู้ปกครองมีสถานภาพแตกต่างกันเป็นรายคู่

	ญาติพี่น้อง	มารดา	บิดา
สถานภาพของผู้ปกครอง	$\bar{X}$ 3.32	3.65	3.72
ญาติพี่น้อง	3.32	0.33*	0.40*
มารดา	3.65	-	0.07
บิดา	3.72		

*มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตาราง 14 แสดงว่า ผู้เรียนหลักสูตรระดับชั้นสูงที่ผู้ปกครองมีสถานภาพเป็นบิดา และเป็นมารดา มีคะแนนความคิดเห็นเกี่ยวกับการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนด้านการประเมินผลสูงกว่าผู้เรียนหลักสูตรระดับชั้นสูง ที่ผู้ปกครองมีสถานภาพเป็นญาติพี่น้อง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ตาราง 15 วิเคราะห์ความแปรปรวนคะแนนความคิดเห็นเกี่ยวกับการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนของผู้เรียนหลักสูตรระดับชั้นสูง ที่ผู้ปกครองมีระดับการศึกษาแตกต่างกัน เพื่อทดสอบสมมติฐานที่ว่า "ผู้เรียนที่ผู้ปกครองมีระดับการศึกษาแตกต่างกัน มีความคิดเห็นเกี่ยวกับการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนแตกต่างกัน"

ความคิดเห็นเกี่ยวกับการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน	แหล่งความแปรปรวน	df	SS	MS	F
ด้านเนื้อหาของหลักสูตร	ระหว่างกลุ่ม	2	1.02	0.51	1.97
	ภายในกลุ่ม	127	32.84	0.26	
	รวม	129	33.86		
ด้านวิธีสอน	ระหว่างกลุ่ม	2	0.32	0.16	0.51
	ภายในกลุ่ม	127	40.4	0.31	
	รวม	129	40.67		
ด้านอุปกรณ์การสอน	ระหว่างกลุ่ม	2	1.59	0.79	1.61
	ภายในกลุ่ม	127	62.50	0.49	
	รวม	129	64.09		

ตาราง 15 (ต่อ)

ความคิดเห็นเกี่ยวกับการจัด กิจกรรมการเรียนการสอน	แหล่งความแปรปรวน	df	SS	MS	F
ด้านการประเมินผล	ระหว่างกลุ่ม	2	0.92	0.46	1.22
	ภายในกลุ่ม	127	47.93	0.38	
	รวม	129	48.86		
รวม	ระหว่างกลุ่ม	2	0.67	0.33	1.57
	ภายในกลุ่ม	127	26.95	0.21	
	รวม	129	27.61		

จากตาราง 15 แสดงว่า ผู้เรียนหลักสูตรระดับชั้นสูง ที่ผู้ปกครองมีระดับการศึกษาแตกต่างกัน มีคะแนนความคิดเห็นเกี่ยวกับการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนโดยรวม แตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ และเมื่อพิจารณาความคิดเห็นเป็นรายด้าน พบว่า ผู้เรียนหลักสูตรระดับชั้นสูงที่ผู้ปกครองมีระดับการศึกษาแตกต่างกัน มีคะแนนความคิดเห็นเกี่ยวกับการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนแต่ละด้าน แตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติเช่นเดียวกัน

ตาราง 16 วิเคราะห์ความแปรปรวนคะแนนความคิดเห็นเกี่ยวกับการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ การสอนของผู้เรียนหลักสูตรระดับชั้นสูง ที่ผู้ปกครองประกอบอาชีพแตกต่างกัน เพื่อ ทดสอบ สมมติฐานที่ว่า "ผู้เรียนที่ผู้ปกครองประกอบอาชีพแตกต่างกัน มีความคิดเห็นเกี่ยวกับการจัดกิจกรรมการเรียนรู้การสอนแตกต่างกัน"

ความคิดเห็นเกี่ยวกับการจัด กิจกรรมการเรียนรู้การสอน	แหล่งความแปรปรวน	df	SS	MS	F
ด้านเนื้อหาของหลักสูตร	ระหว่างกลุ่ม	4	3.60	0.90	3.72**
	ภายในกลุ่ม	125	30.25	0.24	
	รวม	129	33.86		
ด้านวิธีสอน	ระหว่างกลุ่ม	4	3.83	0.95	3.25*
	ภายในกลุ่ม	125	36.83	0.29	
	รวม	129	40.67		
ด้านอุปกรณ์การสอน	ระหว่างกลุ่ม	4	1.80	0.45	0.90
	ภายในกลุ่ม	125	62.29	0.50	
	รวม	129	64.09		

ตาราง 16 (ต่อ)

ความคิดเห็นเกี่ยวกับการจัด กิจกรรมการเรียนการสอน	แหล่งความแปรปรวน	df	SS	MS	F
ด้านการประเมินผล	ระหว่างกลุ่ม	4	2.61	0.65	1.76
	ภายในกลุ่ม	125	46.25	0.37	
	รวม	129	48.86		
รวม	ระหว่างกลุ่ม	4	2.67	0.67	3.55*
	ภายในกลุ่ม	125	24.94	0.20	
	รวม	129	27.61		

*มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

**มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

จากตาราง 16 แสดงว่า ผู้เรียนหลักสูตรระดับชั้นสูง ที่ผู้ปกครองประกอบอาชีพแตกต่างกัน มีคะแนนความคิดเห็นเกี่ยวกับการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนโดยรวม แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 เมื่อพิจารณาความคิดเห็นเป็นรายด้าน พบว่า ผู้เรียนหลักสูตรระดับชั้นสูงมีคะแนนความคิดเห็นเกี่ยวกับการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนด้านเนื้อหาของหลักสูตร และด้านวิธีสอน แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และ .05 ตามลำดับ ส่วนคะแนนความคิดเห็นเกี่ยวกับการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนด้านอุปกรณ์การสอน และด้านการประเมินผล พบว่าแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ

สำหรับความคิดเห็นที่มีคะแนนความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ผู้วิจัยได้นำไปทดสอบความแตกต่างของคะแนนเป็นรายคู่ด้วยวิธีการของนิวแมน-เคุลส์ (Newman Keuls) พบผลดังตาราง 17 - 19 ดังต่อไปนี้

ตาราง 17 เปรียบเทียบความแตกต่างของคะแนนความคิดเห็นเกี่ยวกับการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนด้านเนื้อหาของหลักสูตร ของผู้เรียนหลักสูตรระดับชั้นสูงที่ผู้ปกครองประกอบอาชีพแตกต่างกันเป็นรายคู่

	ผู้ใช้แรงงาน ชั้นสูง	ผู้ใช้แรงงาน ชั้นต่ำ	บริการ	ค้าขาย	อาชีพที่เป็น วิชาชีพ	
อาชีพของผู้ปกครอง	$\bar{X}$	3.22	3.68	3.77	3.80	3.91
ผู้ใช้แรงงานชั้นสูง	3.22	-	0.46*	0.55*	0.58*	0.69*
ผู้ใช้แรงงานชั้นต่ำ	3.68		-	0.09	0.12	0.23
บริการ	3.77			-	0.30	0.14
ค้าขาย	3.80				-	0.11
อาชีพที่เป็นวิชาชีพ	3.91					-

*มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตาราง 17 แสดงว่า ผู้เรียนหลักสูตรระดับชั้นสูง ที่ผู้ปกครองประกอบอาชีพที่เป็นวิชาชีพ, ค้าขาย, บริการ และผู้ใช้แรงงานชั้นต่ำ มีคะแนนความคิดเห็นเกี่ยวกับการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนด้านเนื้อหาของหลักสูตรสูงกว่าผู้เรียนหลักสูตรระดับชั้นสูงที่ผู้ปกครองประกอบอาชีพผู้ใช้แรงงานชั้นสูง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ตาราง 19 เปรียบเทียบความแตกต่างของคะแนนความคิดเห็นเกี่ยวกับการจัดกิจกรรม
การเรียนการสอนโดยรวมของผู้เรียนหลักสูตรระดับชั้นสูง ที่ผู้ปกครองประกอบอาชีพแตกต่างกัน เป็นรายคู่

อาชีพของผู้ปกครอง	ผู้ใช้แรงงาน		ค้าขาย	บริการ	อาชีพที่เป็นวิชาชีพ	
	ชั้นสูง	ชั้นต่ำ				
	$\bar{X}$	2.78	3.25	3.27	3.31	3.39
ผู้ใช้แรงงานชั้นสูง	2.78	-	0.47*	0.49*	0.53*	0.61*
ผู้ใช้แรงงานชั้นต่ำ	3.25		-	0.02	0.06	0.14
ค้าขาย	3.27			-	0.04	0.12
บริการ	3.31					0.08
อาชีพที่เป็นวิชาชีพ	3.39					

*มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตาราง 19 แสดงว่า ผู้เรียนหลักสูตรระดับชั้นสูงที่ผู้ปกครองประกอบอาชีพที่เป็นวิชาชีพ, บริการ, ค้าขาย และผู้ใช้แรงงานชั้นต่ำ มีคะแนนความคิดเห็นเกี่ยวกับการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนโดยรวมสูงกว่าผู้เรียนหลักสูตรระดับชั้นสูง ที่ผู้ปกครองประกอบอาชีพผู้ใช้แรงงานชั้นสูง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ตาราง 20 วิเคราะห์ความแปรปรวนคะแนนความคิดเห็นเกี่ยวกับการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนของผู้เรียนหลักสูตรระดับชั้นสูง ที่มีฐานะทางเศรษฐกิจของครอบครัวแตกต่างกัน เพื่อทดสอบสมมติฐานที่ว่า "ผู้เรียนที่มีฐานะทางเศรษฐกิจของครอบครัวแตกต่างกัน มีความคิดเห็นเกี่ยวกับการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนแตกต่างกัน"

ความคิดเห็นเกี่ยวกับการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน	แหล่งความแปรปรวน	df	SS	MS	F
ด้านเนื้อหาของหลักสูตร	ระหว่างกลุ่ม	2	0.05	0.02	0.09
	ภายในกลุ่ม	127	33.81	0.27	
	รวม	129	33.86		
ด้านวิธีสอน	ระหว่างกลุ่ม	2	0.25	0.13	0.39
	ภายในกลุ่ม	127	40.42	0.32	
	รวม	129	40.67		
ด้านอุปกรณ์การสอน	ระหว่างกลุ่ม	2	1.64	0.82	1.67
	ภายในกลุ่ม	127	62.44	0.49	
	รวม	129	64.09		

ตาราง 20 (ต่อ)

ความคิดเห็นเกี่ยวกับการจัด กิจกรรมการเรียนการสอน	แหล่งความแปรปรวน	df	SS	MS	F
ด้านการประเมินผล	ระหว่างกลุ่ม	2	2.63	1.32	3.62*
	ภายในกลุ่ม	127	46.22	0.36	
	รวม	129	48.86		
รวม	ระหว่างกลุ่ม	2	0.77	0.39	1.83
	ภายในกลุ่ม	127	26.84	0.21	
	รวม	129	27.61		

*มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตาราง 20 แสดงว่า ผู้เรียนหลักสูตรระดับชั้นสูง ที่มีฐานะทางเศรษฐกิจของครอบครัวแตกต่างกัน มีคะแนนความคิดเห็นเกี่ยวกับการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนโดยรวมแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ และเมื่อพิจารณาความคิดเห็นเป็นรายด้าน พบว่า ผู้เรียนหลักสูตรระดับชั้นสูงมีคะแนนความคิดเห็นเกี่ยวกับการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนด้านการประเมินผลแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ส่วนคะแนนความคิดเห็นเกี่ยวกับการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนด้านอื่น ๆ พบว่า แตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ

สำหรับความคิดเห็นที่มีคะแนนความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ได้นำไปทดสอบความแตกต่างของคะแนนเป็นรายคู่ ด้วยวิธีการของนิวแมนคูลส์ (Newman Keuls) พบผลดังตาราง 21 ดังต่อไปนี้

ตาราง 21 เปรียบเทียบความแตกต่างของคะแนนความคิดเห็นเกี่ยวกับการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนด้านการประเมินผลของผู้เรียนหลักสูตรระดับชั้นสูง ที่มีฐานะทางเศรษฐกิจของครอบครัวแตกต่างกัน เป็นรายคู่

	ต่ำ	ปานกลาง	สูง
ฐานะทางเศรษฐกิจของครอบครัว	$\bar{X}$ 3.44	3.57	3.85
ต่ำ	3.44	0.13	0.47*
ปานกลาง	3.57	-	0.28
สูง	3.85	-	-

*มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตาราง 21 แสดงว่า ผู้เรียนหลักสูตรระดับชั้นสูงที่มีฐานะทางเศรษฐกิจของครอบครัวระดับสูงมีคะแนนความคิดเห็นเกี่ยวกับการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนด้านการประเมินผลสูงกว่าผู้เรียนหลักสูตรระดับชั้นสูง ที่มีฐานะทางเศรษฐกิจของครอบครัวระดับต่ำอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ตอนที่ 5 ความคิดเห็นและข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการจัดกิจกรรมการเรียนรู้การสอนตามหลักสูตร

ความคิดเห็นและข้อเสนอแนะของผู้เรียนหลักสูตรระดับชั้นสูงของศูนย์ศึกษา

พระพุทธศาสนาวชิราวุธ เขตกรุงเทพมหานคร เกี่ยวกับการจัดกิจกรรมการเรียนรู้การสอน

6 ด้านคือ ด้านเนื้อหาของหลักสูตร ด้านวิธีสอน ด้านอุปกรณ์การสอน ด้านการประเมินผล

ด้านประโยชน์ที่ได้รับจากการเรียนตามหลักสูตรของศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวชิราวุธ และ

ข้อเสนอแนะอื่น ๆ นำเสนอแสดงในตาราง 22 และในตาราง 23 ดังต่อไปนี้

ตาราง 22 ความคิดเห็นเกี่ยวกับการจัดกิจกรรมการเรียนรู้การสอน ของผู้เรียนหลักสูตรระดับ

ชั้นสูงของศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวชิราวุธ เขตกรุงเทพมหานคร

ความคิดเห็น	จำนวนคำตอบ	ร้อยละ
<u>ด้านเนื้อหาของหลักสูตร</u>		
1. มีความเหมาะสมกับระดับสติปัญญาของเด็กในแต่ละระดับชั้น	49	37.69
2. มีหลักสูตรคำสั่งสอน สามารถนำไปใช้ในชีวิตรประจำวันได้	11	8.46
<u>ด้านวิธีสอน</u>		
1. สอนดีสวดแทรกความรู้รอบตัวและคติธรรมต่าง ๆ	44	33.84
2. สร้างบรรยากาศในการเรียนด้วยกิจกรรม และผู้สอนมีความเมตตาเอื้อเฟื้อช่วยเหลือดี	12	9.23
3. การสอนใช้การบรรยายเป็นส่วนใหญ่	10	7.69

ตาราง 22 (ต่อ)

ความคิดเห็น	จำนวนคำตอบ	ร้อยละ
<u>ด้านอุปกรณ์การสอน</u>		
1. มีน้อยหรือเกือบไม่มีเลย	58	44.61
2. อุปกรณ์การสอนเก่าและไม่ค่อยทันสมัย	5	3.84
<u>ด้านการประเมินผล</u>		
1. การประเมินผลมีวิธีการอยู่ในเกณฑ์ดี	40	30.76
2. การประเมินผลภาคปฏิบัติมีน้อย	12	9.23
3. การสอบบางครั้ง ไม่มีในเนื้อหาวิชาที่สอน	5	3.84
4. วันสอบใกล้เคียงกับการสอบในโรงเรียนที่เรียน	3	2.30
<u>ประโยชน์ที่ได้รับจากการเข้าเรียน</u>		
1. มีความรู้หลักธรรมคำสั่งสอนของพระพุทธศาสนา และสามารถนำไปปฏิบัติในชีวิตประจำวัน	67	51.53
2. มีความรู้เรื่องประวัติพระพุทธเจ้า และความเป็นมา ของพระพุทธศาสนา	23	17.69
3. ช่วยทำให้เรียนวิชาพุทธศาสนาในโรงเรียนได้ เข้าใจมากขึ้น	10	7.69
4. มีความรู้เรื่องขนบธรรมเนียมประเพณีและ ศาสนพิธีต่าง ๆ	8	6.15
5. มีความรู้เรื่องการรักษาจิตใจให้มีความสงบและ มีความเลื่อมใสศรัทธาในพระพุทธศาสนา	88	6.15

จากตาราง 22 แสดงว่า ผู้เรียนหลักสูตรระดับชั้นสูงของศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ เขตกรุงเทพมหานคร โดยผู้เรียนส่วนใหญ่มีความคิดเห็นเกี่ยวกับด้านเนื้อหาของหลักสูตรว่ามีความเหมาะสมกับระดับสติปัญญาของเด็กในแต่ละระดับชั้น ซึ่งมีจำนวน 49 คน คิดเป็นร้อยละ 37.69 รองลงมาเห็นว่า มีหลักสูตรรณรงค์สอนสามารถนำไปใช้ในชีวิตรประจำวันได้มีจำนวน 11 คน คิดเป็นร้อยละ 8.46 ด้านวิธีสอน ผู้เรียนส่วนใหญ่เห็นว่า สอนดีสอดคล้องความรู้รอบตัวและคตินิยมต่าง ๆ ซึ่งมีจำนวน 44 คน คิดเป็นร้อยละ 33.84 รองลงมาเห็นว่าสร้างบรรยากาศในการเรียนด้วยกิจกรรมและผู้สอนมีความเมตตาเอื้อเฟื้อช่วยเหลือดี มีจำนวน 12 คน และการสอนใช้การบรรยายเป็นส่วนใหญ่ มีจำนวน 10 คน คิดเป็นร้อยละ 9.23 และ 7.69 ตามลำดับ ด้านอุปกรณ์การสอน ผู้เรียนส่วนใหญ่เห็นว่ามีน้อยหรือเกือบไม่มีเลย ซึ่งมีจำนวน 58 คน คิดเป็นร้อยละ 44.61 รองลงมาเห็นว่าอุปกรณ์การสอนเก่าและไม่ค่อยทันสมัย มีจำนวน 5 คน คิดเป็นร้อยละ 3.84 และด้านการประเมินผล ผู้เรียนส่วนใหญ่เห็นว่า การประเมินผลมีวิธีการอยู่ในเกณฑ์ดี ซึ่งมีจำนวน 40 คน คิดเป็นร้อยละ 30.76 รองลงมาเห็นว่า การประเมินผลภาคปฏิบัติมีน้อย มีจำนวน 12 คน การสอบบางครั้งไม่มีในเนื้อหาวิชาที่สอน มีจำนวน 5 คน และวันสอบใกล้เคียงกับการสอบในโรงเรียนมีจำนวน 3 คน คิดเป็นร้อยละ 9.23, 3.84 และ 2.30 ตามลำดับ

สำหรับประโยชน์ที่ได้รับจากการเข้าเรียน โดยผู้เรียนส่วนใหญ่เห็นว่ามีความรู้หลักสูตรรณรงค์สอนของพระพุทธศาสนาและสามารถนำไปปฏิบัติในชีวิตประจำวันได้ ซึ่งมีจำนวน 67 คน คิดเป็นร้อยละ 51.53 รองลงมาเห็นว่า มีความรู้เรื่องประวัติของพระพุทธเจ้าและความเป็นมาของพระพุทธศาสนา มีจำนวน 23 คน ช่วยทำให้เรียนวิชาพระพุทธศาสนาในโรงเรียนได้เข้าใจมากขึ้น มีจำนวน 10 คน มีความรู้เรื่องขนบธรรมเนียมประเพณี และศาสนพิธีต่าง ๆ มีจำนวน 8 คน และมีความรู้เรื่องการรักษาจิตใจให้มีความสงบ และมีความเลื่อมใสศรัทธาในพระพุทธศาสนามีจำนวน 8 คน คิดเป็นร้อยละ 17.69, 7.69 และ 6.15 ตามลำดับ

ตาราง 23 ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการจัดกิจกรรมการเรียนรู้การสอน ของผู้เรียนหลักสูตรระดับชั้นสูง
ของศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ เขตกรุงเทพมหานคร

ข้อเสนอแนะ	จำนวนคำตอบ	ร้อยละ
<u>ด้านเนื้อหาของหลักสูตร</u>		
1. ควรเน้นเนื้อหาวิชาที่เกี่ยวกับการปฏิบัติตนในทางที่ดีให้มาก	6	4.61
2. ควรเพิ่มคติธรรมสอนใจและนิทานชาดกให้มาก	5	3.84
3. ควรให้เนื้อหาสอดคล้องกับที่เรียนในโรงเรียน	4	3.07
4. ควรเพิ่มเวลาเรียน	3	2.30
5. เนื้อหาไม่ควรซ้ำกัน เช่น เรื่องประวัติพระพุทธเจ้า	2	1.53
<u>ด้านวิธีสอน</u>		
1. ไม่ควรพูดทวนหรือสอนซ้ำ ๆ เรื่องเดิม	11	8.46
2. ควรปรับปรุงเรื่องเสียงให้มีเสียงดังขึ้น	8	6.15
3. ควรใช้อุปกรณ์การสอนที่ทันสมัย	6	4.61
4. ควรเป็นแบบอย่างที่ดีได้ เช่น การไม่สูบบุหรี่ขณะที่ทำการสอน	2	1.53
<u>ด้านอุปกรณ์การสอน</u>		
1. ควรใช้อุปกรณ์การสอนให้มากกว่านี้และปรับปรุงให้ทันสมัย	54	41.53
2. ควรใช้อุปกรณ์ให้เหมาะสมกับวิชาที่สอน	5	3.84

ตาราง 23 (ต่อ)

ข้อเสนอแนะ	จำนวนคำตอบ	ร้อยละ
<u>ด้านการประเมินผล</u>		
1. ควรมีการเก็บคะแนนการปฏิบัติแทนการสอบวัดผล ภาคปฏิบัติ	13	10.00
2. ควรวัดผลเป็นเกรตคะแนนเฉลี่ยและวัดผลให้ สม่ำเสมอ	10	7.69
3. ควรวัดผลให้ตรงกับเนื้อหาวิชาที่สอนและควรวัดผล หลังจากการสอบของ โรงเรียนที่เรียน	8	6.15
<u>ข้อเสนอแนะอื่น ๆ</u>		
1. รัฐบาลควรให้การสนับสนุนในเรื่องงบประมาณ และ การขยายโรงเรียนพุทธศาสนาวินาศให้มากขึ้น	8	6.15
2. ควรให้มีการเทียบโอนหน่วยกิตวิชาเรียน	7	5.38
3. ควรนำหลักธรรมคำสั่งสอนของพระพุทธเจ้าไปปฏิบัติ จริงให้มาก จะเป็นประโยชน์ต่อตนเองและสังคม	5	3.84
4. ควรมีการประชาสัมพันธ์กิจกรรมของ โรงเรียน พุทธศาสนาวินาศให้มากขึ้น เพื่อให้เด็กและเยาวชน หันมาสนใจ	4	3.07

จากตาราง 23 แสดงว่า ผู้เรียนหลักสูตรระดับชั้นสูงของศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ เขตกรุงเทพมหานคร โดยผู้เรียนส่วนใหญ่มีข้อเสนอแนะด้านเนื้อหาของหลักสูตร คือ ควรเน้นเนื้อหาวิชาที่เกี่ยวกับการปฏิบัติตนในทางที่ดีให้มาก มีจำนวน 6 คน คิดเป็นร้อยละ 4.61 รองลงมา มีข้อเสนอแนะว่าควรเพิ่มคติธรรมสอนใจและนิทานชาดกให้มาก มีจำนวน 5 คน ควรให้เนื้อหาสอดคล้องกับที่เรียนในโรงเรียน มีจำนวน 4 คน ควรเพิ่มเวลาเรียน มีจำนวน 3 คน และเนื้อหาไม่ควรซ้ำกัน เช่น เรื่องประวัติพระพุทธเจ้า มีจำนวน 2 คน คิดเป็นร้อยละ 3.84, 3.07, 2.30 และ 1.53 ตามลำดับ ด้านวิธีสอน ผู้เรียนส่วนใหญ่มีข้อเสนอแนะว่า ไม่ควรพูดทวนหรือสอนซ้ำ เรื่องเดิม มีจำนวน 11 คน คิดเป็นร้อยละ 8.46 รองลงมา มีข้อเสนอแนะว่า ควรปรับปรุงเรื่องเสียงให้มีเสียงดังขึ้น มีจำนวน 8 คน ควรใช้อุปกรณ์การสอนที่ทันสมัย มีจำนวน 6 คน และควรเป็นแบบอย่างที่ดีได้ เช่น การไม่สับสนหรือขณะที่ทำการสอน มีจำนวน 2 คน คิดเป็นร้อยละ 6.15, 4.61 และ 1.53 ตามลำดับ ด้านอุปกรณ์การสอน ผู้เรียนส่วนใหญ่มีข้อเสนอแนะว่า ควรใช้อุปกรณ์การสอนให้มากกว่านี้และปรับปรุงให้ทันสมัย มีจำนวน 54 คน คิดเป็นร้อยละ 41.53 และรองลงมา มีข้อเสนอแนะว่า ควรใช้อุปกรณ์ให้เหมาะสมกับวิชาที่สอน มีจำนวน 5 คน คิดเป็นร้อยละ 3.84 ด้านการประเมินผล ผู้เรียนส่วนใหญ่มีข้อเสนอแนะว่า ควรมีการเก็บคะแนนการปฏิบัติแทนการสอบ วัดผลภาคปฏิบัติ มีจำนวน 13 คน คิดเป็นร้อยละ 10.00 รองลงมา มีข้อเสนอแนะว่า ควรวัดผลเป็นเกรดคะแนนเฉลี่ยและวัดผลให้สม่ำเสมอ มีจำนวน 10 คน และ ควรวัดผลให้ตรงกับเนื้อหาวิชาที่สอนและควรวัดผลหลังจากการสอบของโรงเรียนที่เรียน มีจำนวน 8 คน คิดเป็นร้อยละ 7.69 และ 6.15 ตามลำดับ

สำหรับข้อเสนอแนะอื่น ๆ ผู้เรียนส่วนใหญ่มีข้อเสนอแนะว่า รัฐบาลควรให้การสนับสนุนในเรื่องงบประมาณ และการขยายโรงเรียนพุทธศาสนาวันอาทิตย์ให้มากขึ้น มีจำนวน 8 คน คิดเป็นร้อยละ 6.15 รองลงมา มีข้อเสนอแนะว่า ควรให้มีการเทียบโอนหน่วยกิตวิชาเรียน มีจำนวน 7 คน ควรนำหลักธรรมคำสั่งสอนของพระพุทธเจ้าไปปฏิบัติจริงให้มากจะเป็นประโยชน์ต่อตนเองและสังคม มีจำนวน 5 คน และควรมีการประชาสัมพันธ์กิจกรรมของโรงเรียนพุทธศาสนาวันอาทิตย์ให้มาก เพื่อให้เด็กและเยาวชนหันมาสนใจ มีจำนวน 4 คน คิดเป็นร้อยละ 5.38, 3.84 และ 3.07 ตามลำดับ

สรุปผล อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

ความมุ่งหมายของการศึกษาค้นคว้า

1. เพื่อศึกษาความคิดเห็นเกี่ยวกับการจัดกิจกรรมการเรียนรู้การสอนของผู้เรียนหลักสูตรระดับชั้นสูง ของศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ เขตกรุงเทพมหานคร
2. เพื่อเปรียบเทียบความคิดเห็นเกี่ยวกับการจัดกิจกรรมการเรียนรู้การสอนของผู้เรียนหลักสูตรระดับชั้นสูง ของศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ เขตกรุงเทพมหานคร จำแนกตาม เพศ ระดับการศึกษาในระบบโรงเรียนของผู้เรียน ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนในระบบโรงเรียนปีการศึกษาที่ผ่านมา สาเหตุของการเข้าเรียนในหลักสูตรของศูนย์ฯ สถานภาพของผู้ปกครอง ระดับการศึกษาของผู้ปกครอง อาชีพของผู้ปกครอง และฐานะทางเศรษฐกิจของครอบครัว

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ ได้แก่ ผู้เรียนหลักสูตรระดับชั้นสูงของศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ เขตกรุงเทพมหานคร ในปีการศึกษา 2535 จำนวน 9 แห่ง ซึ่งเป็นประชากรที่ใช้ในการวิจัย จำนวน 130 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลนี้ เป็นแบบสอบถามความคิดเห็นเกี่ยวกับการจัดกิจกรรมการเรียนรู้การสอนของผู้เรียนหลักสูตรระดับชั้นสูง ของศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ เขตกรุงเทพมหานคร แบ่งเป็น 3 ตอน คือ

ตอนที่ 1 แบบสอบถามเกี่ยวกับข้อมูลส่วนตัวของผู้เรียน

ตอนที่ 2 แบบสอบถามความคิดเห็นเกี่ยวกับการจัดกิจกรรมการเรียนรู้การสอนของผู้เรียนหลักสูตรระดับชั้นสูง มีลักษณะเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) แบ่งเป็น 5 ช่วงคะแนน ตามแบบของลิเคอร์ท (Likert) โดยจำแนกความคิดเห็นเกี่ยวกับ

การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนของผู้เรียนหลักสูตรระดับชั้นสูง เป็น 4 ด้าน คือ ด้านเนื้อหา ของหลักสูตร มีจำนวน 7 ข้อ ด้านวิธีสอน มีจำนวน 13 ข้อ ด้านอุปกรณ์การสอน มีจำนวน 11 ข้อ และด้านการประเมินผลมีจำนวน 11 ข้อ รวมทั้งสิ้น จำนวน 42 ข้อ แบบสอบถาม ในแต่ละข้อมีค่าอำนาจจำแนกจากการคำนวณค่าที (t - test) ตั้งแต่ 1.75 ถึง 7.05 มีค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามทั้งฉบับเท่ากับ .87

ตอนที่ 3 แบบสอบถามความคิดเห็นและข้อเสนอแนะ เกี่ยวกับการจัดกิจกรรมการเรียน การสอน 6 ด้าน คือ ด้านเนื้อหาของหลักสูตร ด้านวิธีสอน ด้านอุปกรณ์การสอน ด้านการ ประเมินผล ด้านประโยชน์ที่ได้รับจากการเข้าเรียนตามหลักสูตรของศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนา วันอาทิตย์ และข้อคิดเห็นทั่วไป มีลักษณะเป็นแบบสอบถามปลายเปิด เพื่อให้ผู้เรียนแสดง ความคิดเห็นและข้อเสนอแนะเพิ่มเติม

วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล

การเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ติดต่อประสานงานกับพระเลขาการหรือ พระเจ้าหน้าที่ของศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ เขตกรุงเทพมหานคร ทั้ง 9 แห่ง โดยใช้ การประสานงานทางโทรศัพท์ เมื่อได้ข้อมูลเบื้องต้นเกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอนและ สถานที่ตั้งศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์แล้ว จึงขอหนังสือจากบัณฑิตวิทยาลัย มีไปถึง ผู้อำนวยการศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ เพื่อขอความอนุเคราะห์อำนวยความสะดวก ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยได้นำหนังสือแนะนำตัวพร้อมแบบสอบถามไปเรียนชี้แจง รายละเอียดเกี่ยวกับการตอบแบบสอบถามพร้อมทั้งกติกา กำหนดเวลาการทำแบบสอบถามให้ เวลาทำไม่เกิน 30 นาที ให้พระเลขาการของศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ ทั้ง 9 แห่ง ทราบเพื่อช่วยดำเนินการในการแจกและเก็บแบบสอบถามที่ผู้เรียนได้ทำเสร็จเรียบร้อยแล้ว จากนั้นผู้วิจัยได้เดินทางไปรับแบบสอบถามคืนจากพระเลขาการของศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนา วันอาทิตย์ได้ครบจำนวน 130 ฉบับ คิดเป็นร้อยละ 100 ของแบบสอบถามทั้งหมด

การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลได้ใช้วิธีการทางสถิติ ดังนี้

1. ข้อมูลที่เกี่ยวกับสถานการณ์ของประชากร คำนวณหาค่าความถี่และค่าร้อยละ
2. วิเคราะห์ค่าสถิติพื้นฐานความคิดเห็นเกี่ยวกับการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนของผู้เรียนหลักสูตรระดับชั้นสูง ของศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ เขตกรุงเทพมหานคร โดยใช้ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) เป็นรายด้านและโดยรวม
3. วิเคราะห์เปรียบเทียบค่าเฉลี่ยของความคิดเห็นเกี่ยวกับการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนของผู้เรียนหลักสูตรระดับชั้นสูง ของศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ เป็นรายด้านและโดยรวมเพื่อจำแนกตามตัวแปร เพศ โดยใช้การทดสอบค่าที (t - distribution)
4. วิเคราะห์เปรียบเทียบค่าเฉลี่ยของความคิดเห็นเกี่ยวกับการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนของผู้เรียนหลักสูตรระดับชั้นสูง ของศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ เพื่อจำแนกตามตัวแปรที่แบ่งได้ตั้งแต่ 3 กลุ่มขึ้นไป โดยใช้การวิเคราะห์ความแปรปรวนแบบทางเดียว (One - Way Analysis of Variance) และเมื่อพบความแตกต่าง จึงนำไปทดสอบความแตกต่างเป็นรายคู่ โดยวิธีของนิวแมนคูลส์ (Newman Keuls test)
5. วิเคราะห์ความคิดเห็นและข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนของผู้เรียนหลักสูตรระดับชั้นสูง ของศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ ประโยชน์ที่ได้รับจากการเรียนตามหลักสูตรของศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ และข้อคิดเห็นทั่วไปโดยการวิเคราะห์เนื้อหา

สรุปผลการวิเคราะห์ข้อมูล

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลสรุปได้ดังนี้

1. ศึกษาความคิดเห็นเกี่ยวกับการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน ของผู้เรียนหลักสูตรระดับชั้นสูงของศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ เขตกรุงเทพมหานคร ดังนี้
 - 1.1 ผู้เรียน มีความคิดเห็นเกี่ยวกับการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนโดยรวม

มีคะแนนเฉลี่ยอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 3.27$)

1.2 ผู้เรียน มีความคิดเห็นเกี่ยวกับการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนด้านเนื้อหา
ของหลักสูตร มีคะแนนเฉลี่ยอยู่ในระดับสูงสุด ($\bar{X} = 3.77$) ด้านอุปกรณ์การสอน มีคะแนนเฉลี่ย
อยู่ในระดับต่ำสุด ($\bar{X} = 2.62$)

2. เมื่อเปรียบเทียบความคิดเห็นเกี่ยวกับการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนของผู้เรียน
หลักสูตรระดับชั้นสูงของศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ เขตกรุงเทพมหานคร จำแนกตามตัวแปร
เพศ ระดับการศึกษาในระบบโรงเรียนของผู้เรียน ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนในระบบโรงเรียน
ปีการศึกษาที่ผ่านมา สาเหตุของการเข้าเรียนในหลักสูตรของศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์
สถานภาพของผู้ปกครอง ระดับการศึกษาของผู้ปกครอง อาชีพของผู้ปกครอง และฐานะทางเศรษฐกิจ
ของครอบครัว พบผล ดังนี้

2.1 ผู้เรียน เพศชายและเพศหญิง มีความคิดเห็นเกี่ยวกับการจัดกิจกรรมการเรียน
การสอนโดยรวมและรายด้าน แตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ

2.2 ผู้เรียน ที่มีระดับการศึกษาในระบบโรงเรียนแตกต่างกัน มีความคิดเห็นเกี่ยวกับ
การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนโดยรวมแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ ผลการวิเคราะห์
เป็นรายด้าน พบว่า ด้านวิธีสอน ผู้เรียนมีความคิดเห็นแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่
ระดับ .05

2.3 ผู้เรียน ที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนในระบบโรงเรียนปีการศึกษาที่ผ่านมา
แตกต่างกัน มีความคิดเห็นเกี่ยวกับการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนโดยรวมและรายด้าน
แตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ

2.4 ผู้เรียน ที่มีสาเหตุของการเข้าเรียนในหลักสูตรของศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนา
วันอาทิตย์แตกต่างกัน มีความคิดเห็นเกี่ยวกับการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนโดยรวมและรายด้าน
แตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ

2.5 ผู้เรียน ที่ผู้ปกครองมีสถานภาพแตกต่างกัน มีความคิดเห็นเกี่ยวกับการจัด
กิจกรรมการเรียนการสอนโดยรวม แตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

2.6 ผู้เรียน ที่ผู้ปกครองมีระดับการศึกษาแตกต่างกัน มีความคิดเห็นเกี่ยวกับการจัดกิจกรรมการเรียนรู้การสอนโดยรวมและรายด้าน แตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ

2.7 ผู้เรียน ที่ผู้ปกครองประกอบอาชีพแตกต่างกัน มีความคิดเห็นเกี่ยวกับการจัดกิจกรรมการเรียนรู้การสอนโดยรวม แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ผลการวิเคราะห์เป็นรายด้าน พบว่า ด้านเนื้อหาของหลักสูตรและด้านวิธีสอน ผู้เรียน มีความคิดเห็นแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และ .05 ตามลำดับ

2.8 ผู้เรียน ที่มีฐานะทางของเศรษฐกิจของครอบครัวแตกต่างกันมีความคิดเห็นเกี่ยวกับการจัดกิจกรรมการเรียนรู้การสอนโดยรวม แตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ ผลการวิเคราะห์เป็นรายด้าน พบว่า ด้านการประเมินผล ผู้เรียนมีความคิดเห็นแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

3. ความคิดเห็นเกี่ยวกับการจัดกิจกรรมการเรียนรู้การสอน และประโยชน์ที่ได้รับจากการเข้าเรียน

3.1 ผู้เรียนส่วนใหญ่เห็นว่า ด้านเนื้อหาของหลักสูตรมีความเหมาะสมสูงสุด รองลงมาคือ ด้านวิธีสอน และด้านการประเมินผล สำหรับด้านอุปกรณ์การสอน ผู้เรียนส่วนมากเห็นว่า มีน้อยหรือเกือบไม่มีเลย

3.2 ผู้เรียนส่วนใหญ่เห็นว่า ได้รับประโยชน์จากการเข้าเรียนในหลักสูตรของศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์มาก

4. ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการจัดกิจกรรมการเรียนรู้การสอน และข้อเสนอแนะอื่น ๆ

4.1 ผู้เรียนส่วนใหญ่มีข้อเสนอแนะว่า ควรใช้อุปกรณ์การสอนประกอบการเรียนรู้ให้มากกว่านี้

4.2 รัฐบาลควรให้การสนับสนุนในเรื่องงบประมาณและการขยายโรงเรียนพุทธศาสนาวันอาทิตย์ให้มากขึ้น

4.3 ควรให้มีการเทียบโอนหน่วยกิตวิชาเรียน

อภิปรายผล

ผลของการวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากการศึกษาในครั้งนี้สามารถนำมาอภิปรายได้ ดังนี้คือ

1. ผู้เรียนหลักสูตรระดับชั้นสูงของศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ มีความคิดเห็นเกี่ยวกับการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนโดยรวม มีคะแนนเฉลี่ยอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 3.27$) ถือได้ว่าศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ ได้ดำเนินงานเกี่ยวกับการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนในระดับที่น่าพอใจ ที่เป็นเช่นนี้อาจเป็นเพราะลักษณะความเชื่อถือศรัทธาของสังคมไทย ที่มีต่อหลักธรรมคำสั่งสอนของพระพุทธศาสนา ที่มุ่งสอนให้คนทำความดีละเว้นความชั่ว ทำจิตใจให้บริสุทธิ์ เบิกบาน และหลักการปฏิบัติตัวของชาวพุทธทั้ง 3 ส่วนนี้ ก็ให้ถือการปฏิบัติเป็นแนวกลาง ๆ ไม่ให้เคร่งครัดหรือหย่อนจนเกินไป ให้ถือปฏิบัติโดยไม่ให้เดือดร้อนตนเองและผู้อื่น เรียกหลักการปฏิบัตินี้ว่า "ทางสายกลาง" (มัชฌิมาปฏิปทา) หรืออริยมรรคอันหมายถึงเส้นทางดำเนินชีวิตที่สงบสุขทั้งในส่วนบุคคลและเกิดสันติสุขในส่วนสังคม ซึ่งหลักสูตรการสอนของศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ ก็อยู่ในแนวเช่นนี้ด้วยจึงสอดคล้องกับความเชื่อศรัทธาของผู้เรียนมีอยู่ นอกจากนี้แล้วผู้เรียนหลักสูตรระดับชั้นสูงของศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ ยังได้รับความอนุเคราะห์เอื้อเฟื้อจากครูหรือพระอาจารย์ผู้สอนในด้านต่าง ๆ เป็นอย่างดี จึงเกิดความสนิทสนมรักใคร่และเกิดความพอใจกับการเรียนในหลักสูตรของศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ และเมื่อพิจารณาถึงงบประมาณในการดำเนินงานซึ่งได้รับการจัดสรรจากกรมการศาสนาปีหนึ่งไม่เกิน 10,000 บาทแล้ว เมื่อผลการดำเนินงานเกี่ยวกับการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนของศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ที่สามารถดำเนินงานมาได้ในระดับนี้ จึงถือได้ว่าเป็นที่น่าพอใจ

เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ผู้เรียนหลักสูตรระดับชั้นสูงของศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ มีความคิดเห็นเกี่ยวกับการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน ด้านเนื้อหาของหลักสูตร มีคะแนนเฉลี่ยอยู่ในระดับสูงสุด ($\bar{X} = 3.77$) และมีความคิดเห็นเกี่ยวกับการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนด้านอุปกรณ์การสอนมีคะแนนเฉลี่ยอยู่ในระดับต่ำสุด ($\bar{X} = 2.62$) ทั้งนี้ อาจเป็นเพราะด้านเนื้อหาของหลักสูตรสอดคล้องกับสิ่งที่สังคมไทยเห็นคุณค่าและให้การยอมรับ และผู้เรียนหลักสูตรระดับชั้นสูงของศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ เห็นความสำคัญของเนื้อหาวิชา

ต่าง ๆ ที่ศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์จัดให้มีการเรียนการสอน ซึ่งสามารถนำความรู้จากเนื้อหาวิชาเหล่านั้นไปใช้ปฏิบัติทำให้เกิดผลดีต่อชีวิตของตนเอง ได้จริง สำหรับความคิดเห็นเกี่ยวกับการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน ด้านอุปกรณ์การสอน ที่มีคะแนนเฉลี่ยอยู่ในระดับต่ำสุดนั้น ที่เห็นเช่นนี้อาจเป็นเพราะการเรียนการสอนในหลักสูตรนี้ ไม่ให้ความสำคัญแก่ด้านกิจกรรมและอุปกรณ์การสอนมากนัก เนื้อหาวิชาที่ศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์จัดให้กับผู้เรียนส่วนใหญ่เป็นเรื่องการพัฒนาจิตใจเป็นหลัก ตามหลักธรรมคำสั่งสอนถือว่าถ้าคนเรามีจิตใจดีงาม ย่อมส่งผลให้ความประพฤติและการปฏิบัติดีงามไปด้วย การพัฒนาจิตใจเป็นเรื่องละเอียดอ่อน เป็นเรื่องภายในตัวของแต่ละบุคคล การรักษาจิตใจให้ตั้งมั่นมีความสงบและไม่ฟุ้งซ่าน จะทำให้มีสติรู้ตัวทั่วพร้อม คนมีสติรู้ตัวทั่วพร้อม จะทำกิจประการใดจะพบความสำเร็จและมีประสิทธิภาพ การสอนตามเนื้อหาวิชาในแนวนี้นี้จะต้องอาศัยการบรรยายชี้แนะอย่างใกล้ชิดด้วยการทดลอง และการปฏิบัติจริง เพื่อพัฒนาทางด้านจิตใจ

2. ผู้เรียนหลักสูตรระดับชั้นสูงของศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ มีความคิดเห็นเกี่ยวกับการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนด้านเนื้อหาของหลักสูตร มีคะแนนเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.77$) เมื่อแยกเป็นรายข้อแล้วพบว่า ผู้เรียนหลักสูตรระดับชั้นสูงของศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ มีความคิดเห็นเกี่ยวกับการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนด้านเนื้อหาของหลักสูตรอยู่ในระดับมากทุกข้อ ที่เห็นเช่นนี้อาจเป็นเพราะเนื้อหาของหลักสูตรแต่ละข้อนั้นมีประโยชน์โดยตรงที่ผู้เรียนหลักสูตรระดับชั้นสูงของศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์สามารถนำไปใช้ในชีวิตประจำวัน เช่น คุณธรรมเสริมความมั่นคงแก่ชีวิตการสร้างศรัทธาในการนับถือพุทธศาสนา ประวัติความเป็นมาของพระพุทธเจ้าและพระสาวกการฝึกสมาธิขั้นพื้นฐาน การเปลี่ยนแปลงและไม่ยั่งยืนของชีวิต เป็นต้น โดยเฉพาะคุณธรรมเสริมความมั่นคงแก่ชีวิต นับว่าเป็นเรื่องสำคัญและมีความจำเป็นมาก สามารถนำไปประยุกต์ใช้ในการดำรงชีวิตให้มีความสุขได้ ทั้งนี้เพราะสังคมมีความต้องการสมาชิกที่มีคุณธรรมดังกล่าว ดังนั้นถ้าผู้เรียนหลักสูตรระดับชั้นสูงของศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์มีคุณธรรมตามที่สังคมต้องการ ก็ย่อมเป็นที่รักที่ต้องการของสังคม มนุษย์ทั่วไปมีความต้องการความรัก และการยอมรับจากสังคมที่ตนเองอาศัยอยู่ ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดทฤษฎี

แรงจูงใจมนุษย์ (Theory of Human Motivation) ในลักษณะลำดับขั้นความต้องการขั้นที่ 3 ของมาสโลว์ (สวัณณ์ วัฒนวงศ์ 2533 : 104 - 105 ; อ้างอิงมาจาก Maslow, 1943) ด้วยเหตุนี้จึงทำให้ผู้เรียนหลักสูตรระดับขั้นสูงของศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ มีความสำคัญเกี่ยวกับการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนด้านเนื้อหาของหลักสูตร มีมากโดยเฉพาะอย่างยิ่งในข้อด้านเนื้อหาเรื่องคุณธรรมเสริมความมั่นคงแก่ชีวิต ซึ่งผู้เรียนสามารถนำมาประยุกต์ใช้ในการดำรงชีวิตประจำวันให้มีความสุขได้ ซึ่งเป็นข้อที่มีคะแนนเฉลี่ยอยู่ในระดับสูงสุด สำหรับข้อที่มีคะแนนเฉลี่ยอยู่ในระดับต่ำสุดคือ ในเรื่องการศึกษาเรื่องศาสนาพราหมณ์ (ฮินดู) ทำให้ทราบประวัติความเป็นมาของการมีอิทธิพลต่อประเทศไทย ที่เป็นเช่นนี้อาจเป็นเพราะเรื่องนี้เป็นเนื้อหาวิชาเป็นเรื่องความรู้ทั่ว ๆ ไป ไม่ได้มีผลกระทบโดยตรงกับชีวิตความเป็นอยู่ของผู้เรียนเท่าใดนัก

3. ผู้เรียนหลักสูตรระดับขั้นสูงของศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ มีความคิดเห็นเกี่ยวกับการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนด้านวิธีสอน มีคะแนนเฉลี่ยอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 3.26$) และเมื่อแยกเป็นรายข้อแล้วพบว่า ผู้เรียนหลักสูตรระดับขั้นสูงของศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ มีความคิดเห็นเกี่ยวกับการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนด้านวิธีสอนอยู่ในระดับปานกลางถึงมาก ที่เป็นเช่นนี้อาจเป็นเพราะ เนื้อหาของหลักสูตรส่วนใหญ่กล่าวถึงพุทธประวัติแนวทางปฏิบัติต่าง ๆ ซึ่งต้องใช้วิธีสอนการบรรยายและวิธีซักถามก็เป็นวิธีสอนทั่ว ๆ ไปที่ใช้ในการเรียนการสอน แม้ว่าผู้สอนได้พยายามที่จะเปลี่ยนแปลงบทบาทการสอนจากเดิมที่ใช้ตัวผู้สอนเป็นศูนย์กลางด้วยการบรรยายหรืออธิบายเป็นส่วนใหญ่เป็นแบบอื่น ซึ่งเมื่อ พ.ศ. 2527 มีการประชุมพิจารณาแนวทางในการเรียนการสอนร่วมกันระหว่างผู้บริหารศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ และผู้สอนเริ่มใช้เทคนิคในการถ่ายทอดความรู้แบบใหม่ บทบาทของผู้สอนจึงเปลี่ยนไปจากเดิม เช่น ส่งเสริมและสนับสนุนให้ผู้เรียนรับผิดชอบในการเรียน แนะนำวิธีที่ดีที่สุดให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมมือให้มาก เป็นวิทยากรแนะนำเกี่ยวกับเนื้อหาวิชาในการเรียน ช่วยเชื่อมโยงความรู้ที่ได้เรียนไปแล้วกับเนื้อหาวิชาที่จะเรียนใหม่ แต่อย่างไรก็ตามถึงบทบาทของผู้สอนจะเปลี่ยนไป แต่การสอนก็ยังคงใช้การบรรยายการอธิบายความเป็นส่วนใหญ่ ด้วยเหตุนี้อาจทำให้ผู้เรียนหลักสูตรระดับขั้นสูงของศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์จึงมีความคิดเห็นเกี่ยวกับการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน

ด้านวิธีสอนอยู่ในระดับปานกลาง

4. ผู้เรียนหลักสูตรระดับชั้นสูงของศูนย์ศึกษาพระพุทธรูปศาสนาวันอาทิตย์ มีความคิดเห็นเกี่ยวกับการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน ด้านอุปกรณ์การสอน มีคะแนนเฉลี่ยอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 2.62$) เมื่อแยกเป็นรายข้อแล้วพบว่า ผู้เรียนหลักสูตรระดับชั้นสูงของศูนย์ศึกษาพระพุทธรูปศาสนาวันอาทิตย์ มีความคิดเห็นเกี่ยวกับการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนด้านอุปกรณ์การสอนอยู่ในระดับปานกลางถึงน้อย ที่เป็นเช่นนี้อาจเป็นเพราะ อุปกรณ์การสอนสมัยใหม่ที่เกิดจากความก้าวหน้าทางด้านเทคโนโลยีและวิทยาศาสตร์ หรือเครื่องมือทางด้านโสตทัศนูปกรณ์ที่มีความก้าวหน้า มีราคาแพง ทางศูนย์ศึกษาพระพุทธรูปศาสนาวันอาทิตย์ ขาดงบประมาณเพื่อดำเนินการในเรื่องนี้ ประกอบกับผู้เรียนหลักสูตรระดับชั้นสูงของศูนย์ศึกษาพระพุทธรูปศาสนาวันอาทิตย์ มีจำนวนน้อย ผู้สอนสามารถดูแลให้คำแนะนำได้อย่างทั่วถึง และเนื้อหาวิชาส่วนใหญ่เป็นเรื่องเกี่ยวกับชีวิตความเป็นอยู่ของผู้เรียนที่พบเห็นหรือมีประสบการณ์ทางตรงอยู่แล้วจึงอาจไม่ต้องใช้อุปกรณ์การสอนสมัยใหม่ดังกล่าวมากนัก จึงทำให้ผู้เรียนหลักสูตรระดับชั้นสูงของศูนย์ศึกษาพระพุทธรูปศาสนาวันอาทิตย์ ให้คะแนนกิจกรรมการเรียนการสอนด้านอุปกรณ์การสอนอยู่ในระดับปานกลางค่อนข้างต่ำ

5. ผู้เรียนหลักสูตรระดับชั้นสูงของศูนย์ศึกษาพระพุทธรูปศาสนาวันอาทิตย์มีความคิดเห็นเกี่ยวกับการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน ด้านการประเมินผล มีคะแนนเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.62$) เมื่อแยกเป็นรายข้อแล้ว พบว่า ผู้เรียนหลักสูตรระดับชั้นสูงของศูนย์ศึกษาพระพุทธรูปศาสนาวันอาทิตย์ มีความคิดเห็นเกี่ยวกับการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน ด้านการประเมินผลอยู่ในระดับมากถึงปานกลาง ที่เป็นเช่นนี้อาจเป็นเพราะ ผู้เรียนต้องการทราบความก้าวหน้าทางการเรียนรู้ว่าจะประสบผลสำเร็จหรือล้มเหลวเพียงไร ควรจะปรับปรุงแก้ไขอย่างไร และต้องการเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนกับสมาชิกในกลุ่ม เพื่อความภาคภูมิใจและเป็นที่ยอมรับของกลุ่ม สอดคล้องกับแนวความคิดของ พยอมน วงศ์สารศรี (2526 : 120) ในเรื่องแรงจูงใจทางการเรียนรู้ ซึ่งผู้เรียนที่มีโอกาสทราบถึงความก้าวหน้าทางการเรียนการทำงานหรือการทำกิจกรรมใด ๆ ของตนจะเกิดแรงจูงใจ ทำให้มีกำลังใจในการเรียน

การทำงานและการทำกิจกรรมต่าง ๆ ของตนด้วยเหตุนี้อาจทำให้ผู้เรียนหลักสูตรระดับชั้นสูง ของ ศูนย์ศึกษาพระพุทธรศาสนาวันอาทิตย์ ให้ความสำคัญแก่การจัดกิจกรรมการเรียนการสอน ด้านการ ประเมินผลอยู่ในระดับสูง

6. เมื่อเปรียบเทียบความคิดเห็นเกี่ยวกับการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน ของผู้เรียน หลักสูตรระดับชั้นสูงของศูนย์ศึกษาพระพุทธรศาสนาวันอาทิตย์ที่มีเพศแตกต่างกัน เพศชาย และเพศหญิง พบว่า มีความคิดเห็นเกี่ยวกับการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน โดยรวมและรายด้านไม่แตกต่างกัน ซึ่งไม่เป็นไปตามสมมติฐานการวิจัยที่ตั้งไว้ ที่เป็นเช่นนี้อาจเป็นเพราะ สังคมไทยในปัจจุบันมี การส่งเสริมให้ทั้งเพศชาย และเพศหญิงได้มีโอกาสศึกษาเล่าเรียนเท่าเทียมกันอีกทั้งการศึกษา ทั้ง 2 เพศ ก็อยู่ในระดับเดียวกัน เพราะฉะนั้นความคิดเห็นเกี่ยวกับการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน จึงไม่แตกต่างกัน ซึ่งผลการวิจัยครั้งนี้สอดคล้องกับงานวิจัยของ วันชัย มีกลาง (2530 : 130) ที่พบว่า นิสิตชายปฏิบัติตามหลักธรรมคำสอนในพุทธศาสนาไม่แตกต่างจากนิสิตหญิง และงานวิจัยของ สันทัต สินธุทรัพย์ประทุม (2523 : 75) ที่พบว่า นักเรียนที่มีเพศต่างกันเมื่อมีความรู้ความเชื่อ ในทางพุทธศาสนาแล้ว จะปฏิบัติตามหลักธรรมของพุทธศาสนาเหมือนกัน แม้ว่าผลการวิจัยครั้งนี้ จะไม่สอดคล้องกับงานวิจัยของ กิตติวรรณ สิทธิเวทย์ (2534 : 126) ที่พบว่า นักเรียนหญิงมี การปฏิบัติตนทางพุทธศาสนาสูงกว่านักเรียนชาย งานวิจัยของ เกษม เกษมนุกิจกุล (2534 : 92) ที่พบว่า นักเรียนชายมีค่านิยมจุดหมายปลายทางและค่านิยมวิถีปฏิบัติที่เป็นส่วนสังคม สูงกว่า นักเรียนหญิง งานวิจัยของ มธุรส ชำนาญทัศน์ (2532 : 108) ที่พบว่าบุตรวัยรุ่นเพศหญิงมี ความตั้งใจจะปฏิบัติตนตามหลักปฏิบัติธรรมสูงกว่าวัยรุ่นเพศชาย และงานวิจัยของ ดวงเดือน พันธมนาวิน และเพ็ญแข ประจณปัจจนิก (2520 : 96) พบว่า เพศหญิงมีคะแนน จริยธรรมสูงกว่าเพศชาย

7. เปรียบเทียบความคิดเห็นเกี่ยวกับการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนของผู้เรียน หลักสูตรระดับชั้นสูง ของศูนย์ศึกษาพระพุทธรศาสนาวันอาทิตย์ ที่มีระดับการศึกษาในระบบโรงเรียน แตกต่างกัน พบว่า ผู้เรียนหลักสูตรระดับชั้นสูงของศูนย์ศึกษาพระพุทธรศาสนาวันอาทิตย์ ที่มีระดับ การศึกษาชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 และชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 มีความคิดเห็น

เกี่ยวกับการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนโดยรวมไม่แตกต่างกัน ซึ่งไม่เป็นไปตามสมมติฐานการวิจัยที่ตั้งไว้ ที่เป็นเช่นนี้อาจเป็นเพราะ มาตรฐานการศึกษาในระบบโรงเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายมีมาตรฐานใกล้เคียงกัน โดยเฉพาะหลักสูตรมัธยมศึกษาตอนปลาย พุทธศักราช 2524 (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2533) ซึ่งได้เน้นการเรียนการสอนโดยใช้วิธีผสมผสาน การให้ความรู้กับการปฏิบัติจริงเข้าด้วยกัน เน้นกระบวนการเรียนรู้และเน้นทุกชั้นของมัธยมปลายด้วย นอกจากนี้แล้วผู้เรียนทั้งหมดยังอาศัยอยู่ในเขตกรุงเทพมหานคร ซึ่งมีสภาพสิ่งแวดล้อมทางด้านสังคมและการดำเนินชีวิต มีความใกล้เคียงกัน ก็อาจเป็นสาเหตุทำให้มีความคิดเห็นเกี่ยวกับการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนไม่แตกต่างกัน ซึ่งผลการวิจัยครั้งนี้สอดคล้องกับงานวิจัยของ กิตติวราณ สิทธิเวช (2534 : 129) ที่พบว่า นักเรียนที่มีระดับการศึกษาแตกต่างกัน มีการปฏิบัติตนทางพุทธศาสนาไม่แตกต่างกัน และงานวิจัยของ ดารารัตน์ เชื้อมณี (2526 : 40) ที่พบว่า พุทธศาสนิกชนที่ได้รับการศึกษาสูงขึ้น ไม่ได้มีการปฏิบัติตามหลักพุทธศาสนาสูงขึ้น แม้ว่าผลการวิจัยครั้งนี้จะไม่สอดคล้องกับงานวิจัยของ มธุรส ชำนาญทัศน์ (2532 : 108) ที่พบว่า บุตรวัยรุ่นที่มีการศึกษาในระดับมัธยมศึกษาปีที่ 1 และระดับมัธยมศึกษาปีที่ 5 มีความตั้งใจจะปฏิบัติตามหลักสัปปริสธรรมสูงกว่า บุตรวัยรุ่นที่มีการศึกษาในระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ก็ตาม

สำหรับผลการวิจัยเป็นรายด้านและรายคู่ พบว่า ผู้เรียนหลักสูตรระดับชั้นสูงของศูนย์ศึกษาพระพุทธรูปศาสนาวันอาทิตย์ ที่มีระดับการศึกษาชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 และชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 มีความคิดเห็นเกี่ยวกับการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนด้านวิธีสอนแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และเมื่อพิจารณาเป็นรายคู่ พบว่า ผู้เรียนหลักสูตรระดับชั้นสูงของศูนย์ศึกษาพระพุทธรูปศาสนาวันอาทิตย์ ที่มีระดับการศึกษาชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 และชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 มีคะแนนความคิดเห็นเกี่ยวกับการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน ด้านวิธีสอนสูงกว่าผู้เรียนที่มีระดับการศึกษาชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 ที่เป็นเช่นนี้อาจเป็นเพราะ ผู้เรียนที่มีระดับการศึกษาชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 และชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 เป็นผู้เรียนหลักสูตรระดับชั้นสูงของศูนย์ศึกษาพระพุทธรูปศาสนาวันอาทิตย์ เทียบได้กับระดับชั้นสูง 1 และชั้นสูง 3 ถือได้ว่าทั้ง 2 ระดับนี้ มีความสำคัญมาก เพราะระดับชั้นสูง 1 เป็นปีแรกของหลักสูตรระดับชั้นสูง ซึ่งแต่ละปีมีผู้สมัคร

เข้าเรียนไม่มากนักเมื่อมีผู้สมัครเข้ามาเรียน จึงเป็นที่คาดหวังของผู้สอนที่จะให้ผู้เรียนได้เรียนจนครบหลักสูตร 3 ปี เพื่อให้เป็นตัวอย่างที่ดีของผู้เรียนในหลักสูตรระดับขั้นต้นและชั้นกลาง สำหรับผู้เรียนหลักสูตรระดับชั้นสูง 3 เป็นการเรียนปีสุดท้ายของหลักสูตร จึงได้รับการคาดหวังจากผู้สอนที่ต้องการจะให้ผู้เรียนได้เรียนจบหลักสูตรอย่างสมบูรณ์แบบ คือได้รับทั้งความรู้ความเข้าใจในเนื้อหาวิชา มีความประพฤติกฎปฏิบัติตัวดี ตลอดจนมีค่านิยม ความรู้สึกลึกซึ้งที่ฝังามด้วย เพื่อที่จะได้นำความรู้ที่ได้รับไปใช้ให้เกิดประโยชน์ต่อตนเองและสังคมต่อไป จึงอาจเป็นสาเหตุทำให้ผู้เรียนที่มีระดับการศึกษาชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 และชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 มีคะแนนความคิดเห็นเกี่ยวกับการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนด้านวิธีสอนสูงกว่าผู้เรียนที่มีการศึกษาระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5

8. เมื่อเปรียบเทียบความคิดเห็นเกี่ยวกับการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน ของผู้เรียนหลักสูตรระดับชั้นสูงของศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ ที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนในระบบโรงเรียนปีการศึกษาที่แล้วแตกต่างกัน พบว่า ผู้เรียนหลักสูตรระดับชั้นสูงของศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ ที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนคะแนนเฉลี่ย 1.00 - 1.99, 2.00 - 2.99 และ 3.00 - 4.00 มีความคิดเห็นเกี่ยวกับการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนโดยรวมและรายด้านไม่แตกต่างกัน ซึ่งไม่เป็นไปตามสมมติฐานการวิจัยที่ได้ตั้งไว้ ที่เป็นเช่นนี้อาจเป็นเพราะ ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนในระบบโรงเรียน มีหลักสูตรที่เน้นความรู้ ความจำ และความเก่ง ตามความเจริญทางด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีตามเหตุการณ์ของโลกในปัจจุบัน แต่หลักสูตรของศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ เน้นการพัฒนาทางความคิดจิตใจ และความประพฤติและการปฏิบัติตนให้เป็นคนดีตามแนวทางแห่งคำสอนของพุทธศาสนา เพื่อให้สามารถปรับความคิดจิตใจและพฤติกรรมให้สามารถมีความสุขได้ในสังคมที่กำลังเปลี่ยนแปลงไป ความเชื่อถือ ความศรัทธาเป็นความรู้สึกลึกซึ้งที่เกิดขึ้นภายในจิตใจ และผู้เรียนส่วนใหญ่ที่สมัครเข้าเรียนในหลักสูตรของศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ ก็มีแนวความคิดในทางเดียวกันที่ต้องการจะเป็นคนดี ประพฤติและปฏิบัติดีตามที่สังคมยอมรับ จึงอาจเป็นสาเหตุทำให้ความคิดเห็นเกี่ยวกับการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนทั้ง โดยรวมและรายด้านไม่แตกต่างกัน ซึ่งผลการวิจัยครั้งนี้สอดคล้องกับงานวิจัยของ สันทัด สันฐานันท์ประทุม

(2523 : 75) ที่พบว่า นักเรียนที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนแตกต่างกัน เมื่อมีความรู้ความเข้าใจในทางพุทธศาสนาแล้วจะปฏิบัติตามหลักธรรมของพุทธศาสนาเหมือนกัน

9. เมื่อเปรียบเทียบความคิดเห็นเกี่ยวกับการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน ของผู้เรียนหลักสูตรระดับชั้นสูงของศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ ที่มีสาเหตุของการมาเข้าเรียนแตกต่างกัน พบว่า ผู้เรียนหลักสูตรระดับชั้นสูงของศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ ที่สมัครใจมาเรียนเอง เพื่อนชวนมาเรียน และผู้ปกครองแนะนำให้มาเรียน มีความคิดเห็นเกี่ยวกับการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนโดยรวมและรายด้านไม่แตกต่างกัน ซึ่งไม่เป็นไปตามสมมติฐานการวิจัยที่ตั้งไว้ ที่เป็นเช่นนี้อาจเป็นเพราะ พื้นฐานความต้องการที่จะเป็นคณบดีของผู้เรียน ซึ่งสมัครใจมาเรียนเองถึงร้อยละ 60.76 ประกอบกับผู้ปกครองเล็งเห็นความจำเป็นของการที่จะให้บุตรหลานของตนเป็นคณบดีตามหลักคำสอนของศาสนาจึงแนะนำให้บุตรหลานมาเรียนถึงร้อยละ 32.30 ผู้เรียนที่มาเข้าเรียนในหลักสูตรของศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ทั้ง 2 กลุ่มนี้ ถือว่าเป็นกลุ่มใหญ่ และมีแนวคิดคล้ายคลึงกันเมื่อได้เข้ามาเรียนภายใต้สภาพบรรยากาศสิ่งแวดล้อมอย่างเดียวกัน อาจเป็นสาเหตุทำให้ความคิดเห็นเกี่ยวกับการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนทั้ง โดยรวมและรายด้านไม่แตกต่างกัน

10. เมื่อเปรียบเทียบความคิดเห็นเกี่ยวกับการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน ของผู้เรียนหลักสูตรระดับชั้นสูงของศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ ที่ผู้ปกครองมีสถานภาพแตกต่างกัน ผลการวิจัยพบว่า ผู้เรียนหลักสูตรระดับชั้นสูงของศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ ที่ผู้ปกครองเป็น บิดา มารดา และญาติพี่น้อง มีความคิดเห็นเกี่ยวกับการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนโดยรวมไม่แตกต่างกัน ซึ่งไม่เป็นไปตามสมมติฐานการวิจัยที่ตั้งไว้ ที่เป็นเช่นนี้อาจเป็นเพราะ พื้นฐานทางสังคมของครอบครัวไทย ความรักความผูกพันระหว่างเครือญาติมีมาก พ่อแม่และญาติพี่น้อง จะเลี้ยงดูบุตรหลานของตนด้วยความใกล้ชิด พร้อมทั้งให้การศึกษาอบรมให้มีพฤติกรรมสอดคล้องกับบรรทัดฐานของสังคม โดยพ่อแม่ญาติพี่น้อง ได้รับการถ่ายทอดมาจากสังคมที่อาศัย แล้วถ่ายทอดให้บุตรหลาน ถือเป็นหน้าที่อันสำคัญที่จะถ่ายทอดสิ่งดีงามจากบรรพบุรุษมาสู่ลูกหลาน โดยเฉพาะขนบธรรมเนียมประเพณีอันดีงามจากแนวทางพุทธศาสนา ตลอดถึงการประเพณีและ

ปฏิบัติตนให้สอดคล้องกับหลักธรรมคำสั่งสอนของพระพุทธเจ้า ซึ่งผู้เรียนที่เป็นชาวพุทธต่างก็ได้รับการปลูกฝังแนวความคิดมาจากพ่อแม่ญาติพี่น้องในแนวทางเดียวกัน จึงอาจเป็นสาเหตุที่ทำให้มีความคิดเห็นเกี่ยวกับการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนโดยรวมไม่แตกต่างกัน

สำหรับผลการวิจัยเป็นรายด้านและรายคู่ พบว่า ผู้เรียนหลักสูตรระดับชั้นสูงของศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ ที่ผู้ปกครองเป็นบิดา มารดา และญาติพี่น้อง มีความคิดเห็นเกี่ยวกับการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนด้านการประเมินผลแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และเมื่อพิจารณาเป็นรายคู่ พบว่า ผู้เรียนหลักสูตรระดับชั้นสูงของศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ ที่ผู้ปกครองเป็นบิดา มารดา มีความคิดเห็นเกี่ยวกับการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน ด้านการประเมินผล สูงกว่าผู้เรียนที่ผู้ปกครองเป็นญาติพี่น้อง ที่เป็นเช่นนี้อาจเป็นเพราะความสนใจดูแลเอาใจใส่การเรียนต่อบุตรธิดาของผู้ปกครองที่เป็นพ่อแม่ย่อมมีมากกว่าผู้ปกครองที่เป็นญาติพี่น้อง เพราะพ่อแม่จะเข้มงวดกวดขันการเรียนของบุตรธิดามากกว่าผู้อื่น จึงอาจเป็นสาเหตุที่ทำให้มีความคิดเห็นเกี่ยวกับการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนด้านการประเมินผล สูงกว่ากันดังกล่าว

11. เมื่อเปรียบเทียบความคิดเห็นเกี่ยวกับการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน ของผู้เรียนหลักสูตรระดับชั้นสูงของศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ ที่ผู้ปกครองมีระดับการศึกษาแตกต่างกัน ผลการวิจัยพบว่า ผู้เรียนหลักสูตรระดับชั้นสูงของศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ ที่ผู้ปกครองมีระดับการศึกษา ระดับต่ำ ระดับกลาง และระดับสูง มีความคิดเห็นเกี่ยวกับการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนโดยรวมและรายด้านไม่แตกต่างกัน ซึ่งไม่เป็นไปตามสมมติฐานการวิจัยที่ตั้งไว้ที่เป็นเช่นนี้อาจเป็นเพราะ สภาพของสังคมในปัจจุบันมีความเจริญทางด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีอย่างมากเป็นสาเหตุหนึ่งที่ทำให้สมาชิกในสังคมต้องทำงานแข่งกับเวลา มีการต่อสู้ แข่งขันกันในทุกๆระดับ มีความขัดแย้งและความเครียดสูง การให้อภัยกันมีน้อย ดังนั้น ผู้มีส่วนที่รับผิดชอบต่อสังคมในหลายหน่วยงานเริ่มตระหนักถึงการเปลี่ยนแปลงนี้ จึงเริ่มหันมาสนใจที่จะศึกษาแนวทางที่จะทำให้คนในสังคมมีความปกติสุขมากขึ้น และได้ศึกษาการดำรงชีวิตตามแนวทางแห่งคำสั่งสอนของพระพุทธศาสนา (ประเวศ วะสี. 2535 : 25) เพื่อให้สมาชิกของสังคมได้ปรับตัวในทางที่ถูกต้อง

กับการเปลี่ยนแปลงของสังคมในปัจจุบัน และรัฐบาลก็ได้เห็นความสำคัญเกี่ยวกับการปลูกฝังจริยธรรม
 คุณธรรมให้แก่เด็กและเยาวชน เพื่อให้เป็นประชากรที่มีคุณภาพในอนาคต ให้มีจริยธรรมในอนาคต
 ให้มีจริยธรรมคุณธรรมที่ดี สามารถอยู่ร่วมกันในสังคมเดียวกันและเห็นถึงความจำเป็นที่ต้องมี
 การเตรียมตัวบุตรหลานให้มีจริยธรรมคุณธรรมตามแนวทางพุทธศาสนาดังกล่าว นักเรียนทั้งหมด
 จึงได้รับการปลูกฝังแบบเดียวกันจึงอาจเป็นสาเหตุทำให้ผู้เรียนมีความคิดเห็นเกี่ยวกับการจัด
 กิจกรรมการเรียนการสอนทั้งโดยรวมและรายด้านไม่แตกต่างกัน ซึ่งผลการวิจัยครั้งนี้สอดคล้องกับ
 งานวิจัยของ กิตติวรรณ ลิทธิเวช (2534 : 130) ที่พบว่า นักเรียนที่บิดามารดามีระดับ
 การศึกษาแตกต่างกัน มีการปฏิบัติทางพุทธศาสนาไม่แตกต่างกัน งานวิจัยของ มธุรส ชำนาญทัศน์
 (2532 : 177) ที่พบว่า บุตรวัยรุ่นที่มารดามีระดับการศึกษาแตกต่างกัน มีความตั้งใจจะปฏิบัติตาม
 ตามหลักสัปปริยธรรมไม่แตกต่างกันและงานวิจัยของ วันชัย มีกลาง (2530 : 132) ที่พบว่า
 กลุ่มนิสิตที่บิดาหรือมารดามีระดับการศึกษาต่างกัน มีเจตคติ ความรู้ความเข้าใจ และการปฏิบัติตาม
 หลักคำสอนในพุทธศาสนาไม่แตกต่างกัน แม้ว่าผลการวิจัยครั้งนี้จะไม่สอดคล้องกับงานวิจัยของ
 ลัดดาวัลย์ พรศรีสมุทร และวิลาสลักษณ์ ชั่ววลี (2524 : 149) ที่พบว่า นักเรียนที่บิดาหรือมารดา
 มีระดับการศึกษาสูง จะได้รับการถ่ายทอดทางพุทธศาสนา ด้านการยึดบาปบุญหรือด้านอื่น ๆ ได้แก่
 ความซื่อสัตย์การมีสัมมาคารวะ ความกตัญญูตเวที ความเอื้อเฟื้อมากกว่านักเรียนที่บิดาหรือมารดา
 การศึกษาต่ำ และงานวิจัยของ สwana พรพัฒน์กุล (2520 : 62) ที่พบว่า นักเรียนที่มีบิดามารดา
 หรือผู้ปกครองมีการศึกษาสูง เป็นผู้ที่มีความสำนึกทางด้านคุณธรรมต่ำกว่านักเรียนที่บิดามารดา
 หรือผู้ปกครองมีการศึกษาต่ำก็ตาม

12. เมื่อเปรียบเทียบความคิดเห็นเกี่ยวกับการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนของ
 ผู้เรียนหลักสูตรระดับชั้นสูงของศูนย์ศึกษาพระพทธศาสนาวันอาทิตย์ ที่ผู้ปกครองประกอบอาชีพ
 แตกต่างกัน ผลการวิจัยพบว่า ผู้เรียนหลักสูตรระดับชั้นสูงของศูนย์ศึกษาพระพทธศาสนาวันอาทิตย์
 ที่ผู้ปกครองประกอบอาชีพ อาชีพที่เป็นวิชาชีพ อาชีพค้าขาย อาชีพบริการ อาชีพผู้ใช้แรงงานชั้นสูง
 และอาชีพผู้ใช้แรงงานชั้นต่ำ มีความคิดเห็นเกี่ยวกับการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนโดยรวม
 แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานการวิจัยข้อที่ได้ตั้งไว้

ที่เป็นเช่นนี้อาจเป็นเพราะอาชีพที่ผู้ปกครองปฏิบัตินั้น มีผลโดยตรงต่อการดำรงชีวิตของสมาชิกทุกคน ในครอบครัวเพราะอาชีพผูกพันกับรายได้ รายได้ของครอบครัวมีผลต่อสภาพความเป็นอยู่ ความคิดเห็น ค่านิยม การปฏิบัติตนในสังคม การเข้าสังคม การยอมรับของสังคมและอื่น ๆ จึงอาจเป็นสาเหตุที่ทำให้มีความคิดเห็นเกี่ยวกับการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนโดยรวมแตกต่างกัน ซึ่งผลการวิจัยครั้งนี้สอดคล้องกับงานวิจัยของ วันชัย มีกลาง (2530 : 133) ที่พบว่า นิสิตที่มารดามีอาชีพผู้ใช้แรงงานขั้นต่ำ ปฏิบัติตามหลักคำสอนในพุทธศาสนาสูงกว่านิสิตที่มารดามีอาชีพค้าขายหรือเป็นแม่บ้าน งานวิจัยของ พงษ์เทพ มนต์ตรง (2527 : 127) ที่พบว่า บิดามารดาที่มีอาชีพต่างกัน มีบทบาทในการปลูกฝังค่านิยมแต่ละด้านให้แก่เด็กแตกต่างกัน และงานวิจัยของ วรณงาม โอบนธีร์ (2526 : 151) ที่พบว่า อาชีพรับราชการมีแนวโน้มของความรู้ความเข้าใจทางจริยธรรมเกี่ยวกับพฤติกรรมทางเศรษฐกิจสูงสุด และกลุ่มอาชีพผู้ใช้แรงงาน หรือที่มีฐานะทางเศรษฐกิจ และสังคมต่ำ มีแนวโน้มของความรู้ความเข้าใจในระดับต่ำกว่ากลุ่มอื่น ๆ แม้ว่าผลการวิจัยครั้งนี้จะไม่สอดคล้องกับงานวิจัยของ กิตติวรรณ สิทธิเวช (2534 : 131) ที่พบว่า นักเรียนที่บิดามารดามีอาชีพแตกต่างกัน มีการปฏิบัติตนทางพุทธศาสนาไม่แตกต่างกัน และไม่ว่าบิดามารดาจะมีอาชีพที่เป็นวิชาชีพ อาชีพการค้า อาชีพบริการ อาชีพผู้ใช้แรงงานขั้นต่ำ อาชีพผู้ใช้แรงงานขั้นสูง หรือบิดามารดาอาชีพอื่น ๆ หรือมารดาเป็นแม่บ้าน ไม่ทำให้นักเรียนมีการปฏิบัติตนทางพุทธศาสนาแตกต่างกัน งานวิจัยของ มธุรส ชำนาญทัศน์ (2532 : 118) ที่พบว่า วัยรุ่นที่มารดามีอาชีพแตกต่างกันมีความตั้งใจจะประพฤติตนตามหลักสัปปุริสธรรมไม่แตกต่างกัน และงานวิจัยของ พรสวรรค์ เพชรแดง (2528 : 176) พบว่า บิดามารดาที่มีอาชีพแตกต่างกันไม่ทำให้นักเรียนมีความเชื่อเรื่องบุญบาปแตกต่างกัน

สำหรับผลการวิจัยเป็นรายด้านและรายคู่ พบว่า ผู้เรียนหลักสูตรระดับชั้นสูงของศูนย์ศึกษาพระพุทธรูปศาสนาวันอาทิตย์ ที่ผู้ปกครองประกอบอาชีพ อาชีพที่เป็นวิชาชีพ อาชีพค้าขาย อาชีพบริการ อาชีพผู้ใช้แรงงานขั้นสูง อาชีพผู้ใช้แรงงานขั้นต่ำ มีความคิดเห็นเกี่ยวกับการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนด้านเนื้อหาของหลักสูตร และด้านวิธีสอน แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และ .05 ตามลำดับ และเมื่อพิจารณาเป็นรายคู่ พบว่า ผู้เรียนหลักสูตรระดับชั้นสูงของศูนย์ศึกษาพระพุทธรูปศาสนาวันอาทิตย์ ที่ผู้ปกครองประกอบอาชีพผู้ใช้แรงงานขั้นสูง

ให้ความสำคัญการจัดกิจกรรมการเรียนรู้การสอนด้านเนื้อหาของหลักสูตร และด้านวิธีสอน ต่ำกว่าผู้เรียนที่ผู้ปกครองประกอบอาชีพที่เป็นวิชาชีพ อาชีพค้าขาย อาชีพบริการ และอาชีพผู้ใช้แรงงานชั้นต่ำ ที่เป็นเช่นนี้อาจเป็นเพราะอาชีพผู้ใช้แรงงานชั้นสูง ส่วนใหญ่เป็นอาชีพเกี่ยวกับช่างฝีมือต่าง ๆ เช่น ช่างเฟอร์นิเจอร์ ช่างทาสี ช่างพิมพ์ ช่างศิลป์ เป็นต้น ลักษณะของงานต้องใช้เวลา ความชำนาญ ความคิดริเริ่ม ฝีมือ และอารมณ์ แต่ละส่วนมีความสำคัญพอ ๆ กัน ซึ่งต้องมีความเกี่ยวข้องกันทุกขณะที่ทำงาน การกำหนดเวลาที่เริ่มทำงานและเลิกเวลาทำงานอาจต้องปรับเปลี่ยนตามสถานการณ์ที่เหมาะสม อาจทำให้ไม่มีใครมีเวลาที่แน่นอนเพื่อให้กับครอบครัว รวมถึงการมีเวลาในการอบรมชี้แนะในเรื่องการเรียนรู้ของบุตรธิดาด้วย จึงอาจเป็นสาเหตุที่ทำให้ผู้เรียนกลุ่มนี้มีความคิดเห็นเกี่ยวกับการจัดกิจกรรมการเรียนรู้การสอนด้านเนื้อหาของหลักสูตร และด้านวิธีสอน ต่ำกว่าผู้เรียนที่ผู้ปกครองประกอบอาชีพอื่น ๆ

13. เมื่อเปรียบเทียบความคิดเห็นเกี่ยวกับการจัดกิจกรรมการเรียนรู้การสอนของผู้เรียนหลักสูตรระดับชั้นสูงของศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ ที่มีฐานะทางเศรษฐกิจของครอบครัวแตกต่างกัน ผลการวิจัยพบว่า ผู้เรียนหลักสูตรระดับชั้นสูงของศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ ที่มีฐานะทางเศรษฐกิจของครอบครัว ระดับต่ำ ระดับปานกลาง และระดับสูง มีความคิดเห็นเกี่ยวกับการจัดกิจกรรมการเรียนรู้การสอนโดยรวมไม่แตกต่างกัน ซึ่งไม่เป็นไปตามสมมติฐานการวิจัยที่ได้ตั้งไว้ ที่เป็นเช่นนี้อาจเป็นเพราะ พระพุทธศาสนามีความผูกพันกับชีวิตความเป็นอยู่ของสังคมไทยตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบันอย่างแนบแน่น แนวคิดและคำสั่งสอนตามหลักธรรมของพระพุทธศาสนาแทรกซึมเข้าไปในจิตใจของคนไทยทุกระดับชั้น ไม่ว่าจะเป็นคนรวย คนจน หรือมั่งมี ต่างก็ยึดถือคำสั่งสอนและปฏิบัติตามด้วยกันทั้งสิ้น ศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ถือได้ว่าเป็นหน่วยงานตัวแทนหน่วยงานหนึ่งของพุทธศาสนา ที่ทำหน้าที่ถ่ายทอดเจตนารมณ์แห่งคำสั่งสอนของพระพุทธศาสนาสืบมาจากอดีตจนถึงปัจจุบัน มุ่งสอนให้เด็กและเยาวชนเป็นคนดีโดยไม่เลือกชั้นวรรณะ ไม่เลือกว่าเป็นเด็กที่มาจากครอบครัวยากจน หรือมั่งมีแต่อย่างไร เมื่อเด็กและเยาวชนเหล่านี้ได้มีโอกาสเข้ามาเรียนในหลักสูตรของศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ ก็ได้รับความเสมอภาคทางการเรียนรู้การสอนเท่ากัน จึงอาจเป็นสาเหตุที่ทำให้มีความคิดเห็น

เกี่ยวกับการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนโดยรวมไม่แตกต่างกัน ซึ่งผลการวิจัยครั้งนี้สอดคล้องกับงานวิจัยของ กิตติวราณ ลิทธิเวช (2534 : 132) ที่พบว่า นักเรียนที่มีระดับฐานะทางเศรษฐกิจของครอบครัวแตกต่างกัน มีการปฏิบัติตนทางพุทธศาสนาไม่แตกต่างกันงานวิจัยของ มธุรส ชำนาญทัศน์ (2531 : 109) ที่พบว่า วัยรุ่นที่มีฐานะความเป็นอยู่ของครอบครัวแตกต่างกัน มีความตั้งใจจะปฏิบัติตัวตามหลักสัปปริสธรรมไม่แตกต่างกัน และงานวิจัยของ วันชัย มีกลาง (2530 : 135) ที่พบว่า นิสิตที่มีฐานะทางเศรษฐกิจค่อนข้างรวย ปานกลาง และค่อนข้างจน มีเจตคติต่อพุทธศาสนาไม่แตกต่างกัน แม้ว่าผลการวิจัยครั้งนี้จะไม่สอดคล้องกับงานวิจัยของ ลัดดาวัลย์ พรศรีสมุทร และวิลาสลักษณ์ ชั่ววลี (2524 : 144) ที่พบว่า นักเรียนที่มีฐานะทางเศรษฐกิจแตกต่างกันจะยึดบาปบุญแตกต่างกัน และงานวิจัยของ สันทัต สินธุพันธ์ประทุม (2523 : 135) ที่พบว่า นักเรียนที่มีบิดามารดามีฐานะเศรษฐกิจดีกว่าปฏิบัติตนตามศาสนาได้มากกว่า ก็ตาม

สำหรับผลการวิจัยเป็นรายด้านและรายคู่ พบว่า ผู้เรียนหลักสูตรระดับชั้นสูงของ ศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ ที่มีฐานะทางเศรษฐกิจของครอบครัวระดับต่ำ ปานกลาง และระดับสูง มีความคิดเห็นเกี่ยวกับการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนด้านการประเมินผล แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และเมื่อพิจารณาเป็นรายคู่ พบว่า ผู้เรียนหลักสูตรระดับชั้นสูงของศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ ที่มีฐานะทางเศรษฐกิจของครอบครัวระดับสูง มีความคิดเห็นเกี่ยวกับการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนด้านการประเมินผล สูงกว่า ผู้เรียนที่มีฐานะทางเศรษฐกิจของครอบครัว ระดับปานกลาง และระดับต่ำ ที่เป็นเช่นนี้อาจเป็นเพราะฐานะทางเศรษฐกิจของครอบครัวที่ดี ย่อมทำให้ผู้มีฐานะดีมีโอกาสแสวงหาสิ่งต่าง ๆ ที่ตนมีความประสงค์ได้มากกว่า โดยเฉพาะผู้มีฐานะดีมีโอกาสส่งเสริมให้บุตรหลานของตนได้เรียนในโรงเรียนที่จัดการเรียนการสอนดี หาประสบการณ์ในการเรียนสิ่งที่จะเป็นประโยชน์กับชีวิตของบุตรหลานได้ดีและกว้างขวางกว่าบุตรหลานที่มาจากครอบครัวที่มีฐานะไม่ดี เช่นการเรียนกวดวิชาในสิ่งที่จะเป็นประโยชน์ต่อการดำรงชีวิตในอนาคตของบุตรหลาน เป็นต้น ทำให้มีประสบการณ์ในหลายด้าน จึงอาจเป็นสาเหตุที่ทำให้ผู้เรียนที่มีฐานะทางเศรษฐกิจของครอบครัวระดับสูง

มีความคิดเห็นเกี่ยวกับการจัดกิจกรรมการเรียนรู้การสอนด้านการประเมินผลสูงกว่าผู้เรียนที่มีฐานะทางเศรษฐกิจของครอบครัวระดับปานกลาง และระดับต่ำดังกล่าว

14. ความคิดเห็นเกี่ยวกับการจัดกิจกรรมการเรียนรู้การสอน ของผู้เรียนหลักสูตรระดับชั้นสูง ของศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ เขตกรุงเทพมหานคร

ผลจากการรวบรวมความคิดเห็นเกี่ยวกับการจัดกิจกรรมการเรียนรู้การสอน พบว่า ด้านเนื้อหาของหลักสูตร ผู้เรียนส่วนใหญ่มีความคิดเห็นว่า มีความเหมาะสมกับระดับสติปัญญาของเด็กในแต่ละระดับชั้น และมีกิจกรรมคำสั่งสอนสามารถนำไปใช้ในชีวิตประจำวันได้ สำหรับด้านอุปกรณ์การสอน พบว่า ผู้เรียนส่วนใหญ่มีความคิดเห็นว่ายังไม่เหมาะสม คือ การใช้อุปกรณ์การสอนมีน้อยหรือเกือบไม่มีเลย ที่เป็นเช่นนี้อาจเป็นเพราะ งบประมาณที่ได้รับเพื่อการจัดทำอุปกรณ์การสอนมีจำนวนน้อยประกอบกับผู้สอนส่วนใหญ่เป็นพระภิกษุสงฆ์ ซึ่งมีการะเน้นหนักไปทางด้านการศึกษาพระธรรมคำสั่งสอนของพระพุทธเจ้า โอกาสที่จะศึกษาในเรื่องการใช้สื่อหรืออุปกรณ์การสอนสมัยใหม่จึงมีน้อย

15. ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการจัดกิจกรรมการเรียนรู้การสอน ของผู้เรียนหลักสูตรระดับชั้นสูง ของศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ เขตกรุงเทพมหานคร

ผลจากการรวบรวมข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการจัดกิจกรรมการเรียนรู้การสอน พบว่า ผู้เรียนส่วนใหญ่มีข้อเสนอแนะว่า ศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ควรปรับปรุงในเรื่องอุปกรณ์การสอน คือควรใช้อุปกรณ์การสอนให้มากขึ้น และให้เหมาะสมกับเนื้อหาวิชาที่สอน ที่เป็นเช่นนี้อาจเป็นเพราะ การศึกษาในสภาพปัจจุบันมีความเจริญก้าวหน้าทางด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีสมัยใหม่เป็นอย่างมาก อุปกรณ์การเรียนการสอนจึงควรมีการเพิ่มมากขึ้น เพื่อให้ทันกับความเจริญที่เปลี่ยนไป

ข้อเสนอแนะ

จากผลการศึกษาความคิดเห็นเกี่ยวกับการจัดกิจกรรมการเรียนรู้การสอนของผู้เรียนหลักสูตรระดับชั้นสูงของศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ เขตกรุงเทพมหานคร ผู้วิจัย

มีข้อเสนอแนะดังนี้

1. ด้านการดำเนินงานของศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์เกี่ยวกับการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนด้านเนื้อหาของหลักสูตร วิธีสอนของครู และการประเมินผลนับได้ว่าอยู่ในเกณฑ์เป็นที่น่าพอใจ แต่ด้านอุปกรณ์การสอน ผู้เรียนได้แสดงความคิดเห็นว่า ยังมีน้อยจึงควรปรับปรุงให้ด้านอุปกรณ์การสอนให้มากยิ่งขึ้น และควรจัดหาอุปกรณ์การสอนจำพวกสื่อทางโสตทัศนูปกรณ์ที่ทันสมัยมาเพิ่มเติม
2. ควรมีการประสานงานกับทางโรงเรียนในระบบโรงเรียน หรือครูผู้สอนทางด้านจริยศึกษาในระบบโรงเรียน เพื่อสนับสนุนนักเรียน ได้มีโอกาสเข้ามาศึกษาในหลักสูตรของศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ให้มากขึ้น
3. รัฐบาลควรจัดสรรงบประมาณให้ศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ให้มากขึ้น เพราะศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์เป็นองค์กรทางศาสนาที่มีบทบาทสำคัญในการปลูกฝังจริยธรรมคุณธรรมและค่านิยมที่ดีงาม ให้แก่เด็กและเยาวชนของชาติ
4. ควรจัดดำเนินการให้มีการเทียบโอนหน่วยกิตหรือวิชาเรียนจากศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ มาใช้เทียบกับวิชาเกี่ยวกับจริยศึกษาในระดับมัธยมศึกษา ซึ่งจะเป็นทางหนึ่งที่ทำให้นักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาไปสมัครเข้าเรียนในหลักสูตรของศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์มากขึ้น
5. ควรมีการประชาสัมพันธ์ให้ผู้ปกครองนักเรียนได้ทราบถึงประโยชน์ของการส่งบุตรหลานเข้ามาเรียนตามหลักสูตรของศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ และเผยแพร่กิจกรรมพิเศษต่าง ๆ ให้ผู้ปกครองได้ทราบอย่างสม่ำเสมอ

ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยต่อไป

สำหรับการวิจัยเกี่ยวกับเรื่องนี้ในระยะต่อไปนั้น ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะดังนี้คือ

1. ควรทำการศึกษาความคิดเห็นเกี่ยวกับการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนของผู้เรียนหลักสูตรระดับชั้นสูง ในเทอมปลาย

2. ควรทำการศึกษาความคิดเห็นของครูผู้สอนของศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ ประกอบด้วย เพื่อนำมาเปรียบเทียบกับความคิดเห็นของผู้เรียน
3. ควรทำการศึกษาความคิดเห็นของผู้ปกครองหรือบิดามารดาของผู้เรียนที่เรียนตามหลักสูตรของศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ ว่าหลังจากที่เรียนจบหลักสูตรไปแล้ว มีการนำความรู้ไปใช้ปรับปรุงแก้ไขพฤติกรรมได้อย่างไร
4. ควรทำการศึกษาความคิดเห็นเกี่ยวกับการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนของผู้เรียนหลักสูตรระดับชั้นสูงที่อยู่ในต่างจังหวัด
5. ควรทำการศึกษาความคิดเห็นเกี่ยวกับการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนของผู้เรียนในระดับชั้นอื่นด้วย

નગરનું નામ

บรรณานุกรม

กรรณิการ์ ภูประเสริฐ. อัตมโนทัศน์ของเยาวชนในโรงเรียนพุทธศาสนาวันอาทิตย์.

วิทยานิพนธ์ ค.ม. กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2518. อัดสำเนา.

กิตติวรรณ สิทธิเวช. การศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างความรู้ความเข้าใจกับการปฏิบัติตนทาง

พุทธศาสนาของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น ในเขตกรุงเทพมหานคร. วิทยานิพนธ์

กศ.ม. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2534.

อัดสำเนา.

เกษม เกษมกิจกุล. ค่านิยมจุดหมายปลายทางและค่านิยมวิถีปฏิบัติของนักเรียนระดับ

มัธยมศึกษา ในเขตกรุงเทพมหานคร ที่มีระดับการศึกษา ภูมิหลังทางครอบครัว และ

การถ่ายทอดค่านิยมกันแตกต่างกัน. วิทยานิพนธ์ วท.ม. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัย

ศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2534. อัดสำเนา.

การศาสนา, กรม. ระเบียบกรมการศาสนาว่าด้วยศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์

พ.ศ.2534. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์การศาสนา, 2534.

_____. ประมวลการสอนวิชาประวัติพระพุทธศาสนา โรงเรียนพุทธศาสนาวันอาทิตย์ ฉบับ

กรมการศาสนา. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์การศาสนา, 2524.

_____. ศาสนพิธีฉบับกรมการศาสนา. กรุงเทพฯ : อีรพงษ์การพิมพ์, 2528.

_____. หลักสูตรศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์วิชาธรรม. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์

การศาสนา, 2535.

_____. หลักสูตรศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์วิชาประวัติพระพุทธศาสนาและ

ศาสนปฏิบัติ. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์การศาสนา, 2535.

กิตติ นัชรวิชัย. "วัดกับการศึกษานอกระบบ," วารสารศึกษาศาสตร์ปริทัศน์. 4(3) :

28 กุมภาพันธ์ 2531.

จิตรกร ตั้งเกษมสุข. ความเป็นมาของการศึกษาไทย. กรุงเทพฯ : เคล็ดไทย, 2525.

- จิรพันธ์ นัทธ์. จริยธรรมของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น โรงเรียนบ้านนาสาร จังหวัดสุราษฎร์ธานี ที่เคยเรียนและไม่เคยเรียนในโรงเรียนพุทธศาสนาวนอาทิตย์.
ปริญาณินท์ กศ.ม. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2524. อัดสำเนา.
- จำนงค์ ทองประเสริฐ. ใครจะก่อกวนเขาเสีย พระพุทธศาสนาหรือคอมมิวนิสต์. พระนคร : โรงพิมพ์สมาคมนักคิดศาสตร์แห่งประเทศไทย, 2512.
- ชูศักดิ์ ทิพย์เกษร. พระพุทธศาสนาในศรีลังกา. กรุงเทพฯ : มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, 2508.
- ดวงเดือน พันธุมนาวิน และเพ็ญแข ประจวบจันท. รายงานการวิจัยฉบับที่ 21 เรื่องจริยธรรมของเยาวชนไทย. กรุงเทพฯ : สถาบันวิจัยพุทธธรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2523. อัดสำเนา.
- ดวงเดือน นิลาลบุตร. "โรงเรียนพุทธศาสนาวนอาทิตย์และศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวนอาทิตย์ และโรงเรียนวันอาทิตย์," โรงเรียนวันอาทิตย์. พระนคร : โรงพิมพ์มงคลการพิมพ์, 2510.
- ดาร์วตัน เชื้อมชิต. สัมพันธภาพระหว่างความรู้ความเข้าใจ ความเชื่อ และการปฏิบัติตามพระพุทธศาสนาของคนไทยบางกลุ่ม. วิทยานิพนธ์ ค.ม. กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2526. อัดสำเนา.
- ดำรงราชานุภาพ, สมเด็จพระมหาสมณเจ้า. มูลเหตุแห่งการสร้างวัดในประเทศไทยสยาม. พระนคร : โรงพิมพ์พรหมนาคร, 2471.
- ทองศักดิ์ หงสกุล. แนวทางการบริหารศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวนอาทิตย์. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์การศาสนา, 2535.
- ประทุม ชุ่มเพ็งพันธ์. บทบาทของโรงเรียนพุทธศาสนาวนอาทิตย์ที่มีต่อเยาวชน. วิทยานิพนธ์ ค.ม. กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2509. อัดสำเนา.

- ประเวศ วะสี. กระแสใหญ่ในสังคมไทย กับความมั่นคงของประเทศ. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์หมอชาวบ้าน, 2533.
- พงษ์เทพ มั่นตรง. บทบาทของผู้ปกครองตามการรับรู้ของตนเองในการปลูกฝังค่านิยมอันพึงประสงค์ให้แก่เด็กเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1.. วิทยานิพนธ์ ค.ม. กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2527. อัดสำเนา.
- พยอม วงศ์สารศรี. จิตวิทยาการศึกษา. กรุงเทพฯ : ภาควิชาจิตวิทยาและการแนะแนว คณะศึกษาศาสตร์ วิทยาลัยครูสวนดุสิต, 2526.
- พรสวัสดิ์ เพชรแดง. ความเชื่อเรื่องบุญ - บาป ในพระพุทธศาสนาของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 ในเขตกรุงเทพมหานคร. วิทยานิพนธ์ ศศ.ม. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, 2528. อัดสำเนา.
- พระเทพเวที (ประยุทธ์ ปยุตโต). ทางสายอิสรภาพของการศึกษาไทย. กรุงเทพฯ : มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, 2534.
- พระมหาณรงค์ จิตตโสภโณ. "การวัดผลการศึกษาในกรมการศาสนา," เอกสารเกี่ยวกับการสัมมนาผู้บริหารโรงเรียนพุทธศาสนาวันอาทิตย์ทั่วราชอาณาจักรประจำปี 2523. กองศาสนศึกษา : ม.ป.ท., ม.ป.ป. อัดสำเนา.
- พระมหามนตรี เทวมนตรี. "โรงเรียนพุทธศาสนาวันอาทิตย์," พุทธจักร. 37(9) : 40 - 44 ; กันยายน 2526.
- พระยาปริยัติธรรมธาดา. โบราณศึกษาและวิธีสอนหนังสือไทย. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์สามมิตร, 2515.
- พัฒนาคุณธรรม, สำนักงาน. คู่มือพัฒนาคุณธรรม. กรุงเทพฯ : สำนักงานพัฒนาคุณธรรม, 2532.
- พัฒนา ชูเชื้อ. การศึกษาเรื่องการอบรมพระพุทธศาสนาและความคิดเห็นของเข่าที่มีต่อพุทธศาสนาในโรงเรียนพุทธศาสนาวันอาทิตย์ จังหวัดพระนครศรีอยุธยา. วิทยานิพนธ์ ค.ม. กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2508. อัดสำเนา.

มธุรส ชำนาญทัศน์. ความสัมพันธ์ระหว่างความตั้งใจจะปฏิบัติตามหลักสัปปริสธรรมของบุตร
วัยรุ่น กับความประพฤติตามหลักสัปปริสธรรมของมารดาตามการรับรู้ของบุตร.

ปริญญาพันธ์ กศ.ม. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร,
2532. อัดสำเนา.

มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. อนุสรณ์งานมอบประกาศนียบัตร. กรุงเทพฯ : นิตยภัณฑกร,
2535.

ล้วน สายยศ และอังคณา สายยศ. หลักการวิจัยการศึกษา. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ :
ศึกษาวร, 2531.

ลัดดาวัลย์ นรศรีสมุทร และวิลาสลักษณ์ ชั่ววัลลี. ครอบครัวกับการอนุรักษ์วัฒนธรรมทางจิตใจ
ของคนไทย. รายงานวิจัยฉบับที่ 25 กรุงเทพฯ : สถาบันวิจัยพฤติกรรมศาสตร์
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2524. อัดสำเนา.

ลั่นเจี๊ ทะวานนท์. การศึกษากับสังคมไทยก่อนสมัยปฏิรูปการศึกษา. กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์
มหาวิทยาลัย, 2526.

วรรณงาม โอบชนธีร์. ความรู้ความเข้าใจทางจริยธรรมเกี่ยวกับพฤติกรรมทางเศรษฐกิจของ
นักเรียน ครู และผู้ประกอบการ. วิทยานิพนธ์. ค.ม. กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์
มหาวิทยาลัย, 2526. อัดสำเนา.

วันชัย มีกลาง. ความสัมพันธ์ระหว่างเจตคติ ความรู้ความเข้าใจ การปฏิบัติตาม การได้รับ
การถ่ายทอดทางพุทธศาสนาของนิสิตระดับอุดมศึกษาในมหาวิทยาลัยในกรุงเทพมหานคร.
ปริญญาพันธ์ วท.ม. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร,
2530. อัดสำเนา.

ศึกษาธิการ, กระทรวง. วัตถุประสงค์ นโยบาย และมาตรการในการพัฒนาการศึกษา
การศาสนา และการวัฒนธรรม ของแผนพัฒนาฯ ระยะที่ 7 (พ.ศ.2535 - 2539).
กองแผนงาน สำนักงานปลัดกระทรวง : ม.ป.ท, ม.ป.ป. อัดสำเนา.

- สมทรง สุวรรณเลิศ และคนอื่น ๆ. "บุคลิกภาพของเยาวชนในโรงเรียนพุทธศาสนาวันอาทิตย์," วารสารจิตวิทยาคลินิก. 4(1) : 1 - 22 ; มกราคม 2516.
- สวนา พรพัฒน์กุล. ความล้าในหน้าที่พลเมืองของเด็กไทย. รายงานการวิจัยฉบับที่ 22
กรุงเทพฯ : สถาบันวิจัยพฤติกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร,
2520.
- สัตกัต สินธุ์ประทุม. การศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างความรู้ ความเชื่อ และการปฏิบัติตาม
พระพุทธานุสา ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4. วิทยานิพนธ์ กศ.ม. กรุงเทพฯ :
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2523. อุดลำนเา.
- สิน อินทร์ระรา. ปัญหาพระพุทธานุสาที่จำเป็นต้องแก้ไข. กรุงเทพฯ : พัทธอักษร, 2535. ✓
- สุวัฒน์ วัฒนวงศ์. จิตวิทยาการเรียนรู้ผู้ใหญ่. กรุงเทพฯ : คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัย
ศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2533.
- สุวิมล เอกอรุ. สภาพและปัญหาของโรงเรียนพุทธศาสนาวันอาทิตย์ ในกรุงเทพมหานคร.
วิทยานิพนธ์ ค.ม. กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2528. อุดลำนเา.
- อดุลย์ รัตตานนท์. "หลักการบริหารโรงเรียนพุทธศาสนาวันอาทิตย์," เอกสารเกี่ยวกับการ
การลัมนนาผู้บริหารโรงเรียนพุทธศาสนาวันอาทิตย์ที่วราชอาณาจักร ประจำปี 2524.
กรุงเทพฯ : กองศาสนศึกษา กรมการศาสนา, ม.ป.ท., ม.ป.ป. อุดลำนเา.
- Banathy, Bela H. *Instructional Systems*. California : Lear Siegler,
n.d.
- Bogue, E. G. "Variables in Effective Instruction," *Improving College
and University Teaching*. 12 : 148 - 152 ; Summer 1974.
- Cronbach, Lee Joseph. *Essential of Psychological Testing*. 3 rd ed.
New York : Harper and Row, 1970.

Dick, Walter and Carey Lou M. "Needs Assessment and Instructional Design," Educational Technology. 17 : 55 - 63 ; November, 1977.

Gagne, R. M. " Learning and Communication," in Educational Media : Theory into Practice. pp: 93 - 114. Edited by R.V. Wiman and W.C. Meierhenny. Columbus, Ohio : Merrill, 1968.

Gagne, Robert M. and Leslie J. Briggs. Principles of Instructional Design. New York : Holt, Rine Hart and Winston, 1974.

Kibler, Robert J., and others.. Objectives for Instruction and Evaluation. 2 nd ed. Bost, Massachusetts : Allyn and Bacon, Inc, 1981.

ภาคผนวก

รายนามผู้เชี่ยวชาญตรวจคุณภาพเครื่องมือในการวิจัย

1. พระปริยัติกิจโกศล เลขานุการสำนักงานบริหารการศึกษาพระพุทธศาสนา
วันอาทิตย์แห่งประเทศไทย วัดอนงคาราม
กรุงเทพมหานคร
2. ดร.พระมหาวิเชาว์ ปญฺญาวชิโร ผู้อำนวยการสถาบันวิจัยพุทธศาสตร์
มหาวิทยาลัยเกร็ด กรุงเทพมหานคร

ที่ ทม 1007/2087

บัณฑิตวิทยาลัย

มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร

สุขุมวิท 23 กรุงเทพฯ 10110

21 กรกฎาคม 2535

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์

เรียน ผู้อำนวยการสถาบันวิจัยพุทธศาสตร์

บัณฑิตวิทยาลัย ขอรับรองว่า นายกำจัด จันทวงษ์โส เป็นนิสิตระดับปริญญาโท วิชาเอก
การศึกษาผู้ใหญ่ ของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร

นิสิตผู้นี้มีความประสงค์จะมาติดต่อขอความสะดวกในการศึกษาค้นคว้า เพื่อทำวิทยานิพนธ์

เรื่อง การศึกษาความคิดเห็นเกี่ยวกับการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนของผู้เรียนหลักสูตรระดับ
ชั้นสูงของศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ เขตกรุงเทพมหานคร

ทั้งนี้อยู่ในความควบคุมดูแลของ

ผศ.ดร.เสาวนีย์ เลวลัย

ประธาน

ดร.เน็ญแซ ประจณปัจจนิก

กรรมการ

สิ่งที่นิสิตใคร่ขอความอนุเคราะห์ คือ ขอเชิญเป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือการวิจัย

บัณฑิตวิทยาลัยหวังเป็นอย่างยิ่งว่าท่านจะกรุณาให้ความร่วมมือในครั้งนี้ และขอขอบคุณ
ในความช่วยเหลืออนุเคราะห์ใด ๆ ที่ท่านจะโปรดให้แก่นิสิตผู้นี้ด้วย

ขอแสดงความนับถือ

(ศาสตราจารย์ ดร.สมพร บัวทอง)

คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

บัณฑิตวิทยาลัย

โทร.2584119

ที่ ทม 1007/2088

บัณฑิตวิทยาลัย

มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร

สุขุมวิท 23 กรุงเทพฯ 10110

21 กรกฎาคม 2535

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์

เรียน เลขาธิการสำนักงานบริหารการศึกษามหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒแห่งประเทศไทย

บัณฑิตวิทยาลัย ขอรับรองว่า นายกำจัด จันทวงศ์โส เป็นนิสิตระดับปริญญาโท วิชาเอก
การศึกษาผู้ใหญ่ ของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร

นิสิตผู้นี้มีความประสงค์จะมาติดต่อขอความสะดวกในการศึกษาค้นคว้า เพื่อทำวิทยานิพนธ์
เรื่อง การศึกษาความคิดเห็นเกี่ยวกับการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนของผู้เรียนหลักสูตรระดับ
ชั้นสูงของศูนย์ศึกษามหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ เขตกรุงเทพมหานคร
ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับความควบคุมดูแลของ

ผศ.ดร.เสาวนีย์ เลวลัย

ประธาน

ดร.เพ็ญแข ประจวบปัจฉานิก

กรรมการ

สิ่งที่นิสิตใคร่ขอความอนุเคราะห์ คือ ขอเชิญเป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือการวิจัยพร้อมทั้ง
ขอหนังสือราชการเพื่ออำนวยความสะดวกในการขอความร่วมมือจากผู้อำนวยความสะดวก
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ เขตกรุงเทพมหานคร ตอบแบบสอบถาม ในระหว่างเดือนสิงหาคม -
กันยายน 2535 เพื่อเป็นข้อมูลในการทำวิทยานิพนธ์

บัณฑิตวิทยาลัยหวังเป็นอย่างยิ่งว่าท่านจะกรุณาให้ความร่วมมือในครั้งนี้ และขอขอบคุณ
ในความช่วยเหลืออนุเคราะห์ใด ๆ ที่ท่านจะโปรดให้แก่บัณฑิตผู้นี้ด้วย

ขอแสดงความนับถือ

(ศาสตราจารย์ ดร.สมพร บัวทอง)

คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

บัณฑิตวิทยาลัย

ปฏิบัติราชการแทนอธิการบดี

โทร. 2584119

แบบสอบถามความคิดเห็นของผู้เรียนเกี่ยวกับการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน
ของศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์

คำชี้แจง

1. แบบสอบถามฉบับนี้สร้างขึ้นเพื่อใช้ในการวิจัยเรื่อง "การศึกษาความคิดเห็นเกี่ยวกับการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนของผู้เรียนหลักสูตรระดับชั้นสูง ของศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ เขตกรุงเทพมหานคร" ซึ่งจะนำผลการวิจัยมาเป็นแนวทางในการจัดการเรียนการสอนของศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ให้มีความเหมาะสม มีคุณภาพดียิ่งขึ้น จึงขอความกรุณาให้ผู้เรียนตอบคำถามในแบบสอบถามนี้ด้วยความจริงใจทุกข้อ และไม่ต้องลงชื่อในแบบสอบถาม
2. แบบสอบถามฉบับนี้มี 3 ตอน ดังนี้
 - ตอนที่ 1 เป็นแบบสำรวจข้อมูลเกี่ยวกับสถานะภาพของผู้เรียน มี 6 ข้อ
 - ตอนที่ 2 เป็นแบบสอบถามความคิดเห็นของผู้เรียนเกี่ยวกับการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน มี 35 ข้อ
 - ตอนที่ 3 เป็นแบบสอบถามปลายเปิดให้ผู้เรียนแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนตามหลักสูตรในด้าน เนื้อหาของหลักสูตร วิธีสอน อุปกรณ์การสอน การประเมินผล ประโยชน์ที่ได้รับจากการเรียน และข้อคิดเห็นอื่น ๆ มี 6 ข้อ
3. ในแต่ละตอนมีคำชี้แจงวิธีการตอบไว้เรียบร้อยแล้ว ขอให้ผู้เรียนอ่านคำชี้แจงให้เข้าใจก่อนลงมือทำ

ขอขอบคุณ

(นายกำจัด จันทวงษ์โส)

แบบสอบถามความคิดเห็นของผู้เรียนเกี่ยวกับการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน ของศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์	
<u>ตอนที่ 1</u> แบบสำรวจข้อมูลเกี่ยวกับสถานะภาพของผู้เรียน	
<u>คำชี้แจง</u> โปรดตอบแบบสอบถามโดยขีดเครื่องหมาย (✓) ลงในช่อง ☐ หน้าข้อความ ที่ตรงกับความเป็นจริง	
1. เพศของผู้เรียน ☐ (1) ชาย ☐ (2) หญิง	
2. ระดับการศึกษาในระบบโรงเรียนของผู้เรียน ☐ (1) มัธยมศึกษาปีที่ 4 ☐ (2) มัธยมศึกษาปีที่ 5 ☐ (3) มัธยมศึกษาปีที่ 6 ☐ (4) อื่น ๆ โปรดระบุ.....	
3. ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนในระบบโรงเรียนปีการศึกษาที่แล้ว ☐ (1) ได้คะแนนเฉลี่ยระดับ 1.00 - 1.99 ☐ (2) ได้คะแนนเฉลี่ยระดับ 2.00 - 2.99 ☐ (3) ได้คะแนนเฉลี่ยระดับ 3.00 - 4.00	

4. สาเหตุที่มาสมัครเข้าเรียนที่ศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์

- ☐ (1) สมัครใจมาเรียนเอง
- ☐ (2) เพื่อนชวนมาเรียน
- ☐ (3) ผู้ปกครองแนะนำให้มาเรียน
- ☐ (4) อื่น ๆ โปรดระบุ.....

5. ข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับผู้ปกครอง (ผู้ปกครอง หมายถึงผู้ที่ให้การอุปการะเลี้ยงดู ให้การศึกษาเล่าเรียน ได้แก่ บิดา มารดา ญาติพี่น้อง เป็นต้น)

5.1 ผู้ปกครองของผู้เรียน ได้แก่

- ☐ (1) บิดา
- ☐ (2) มารดา
- ☐ (3) ญาติพี่น้อง โปรดระบุ.....
- ☐ (4) อื่น ๆ โปรดระบุ.....

5.2 การศึกษาขั้นสูงสุดของผู้ปกครอง

- ☐ (1) ไม่สูงกว่าชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 หรือเทียบเท่า
- ☐ (2) สูงกว่าชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 แต่ไม่สูงกว่าชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6
- ☐ (3) สูงกว่าชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 ขึ้นไป
- ☐ (4) อื่น ๆ โปรดระบุ.....

5.3 อาชีพของผู้ปกครอง (ตอบเพียงอย่างเดียวที่ผู้ปกครองทำเป็นประจำ)

คำชี้แจง โปรดอ่านข้อความต่อไปนี้ให้เข้าใจ แล้วจึงตอบคำถามโดยทำเครื่องหมาย (✓)

ในช่อง ○ หน้าข้อที่ตรงกับอาชีพของผู้ปกครอง พร้อมกับเติมข้อความเกี่ยวกับงานที่ผู้ปกครองทำลงในช่องว่างหลังข้อที่ได้เลือกไว้ แต่ถ้าหากพิจารณาแล้วไม่แน่ใจว่าผู้ปกครองมีอาชีพอะไร ก็ให้เติมข้อความเกี่ยวกับงานที่ผู้ปกครองทำในช่องว่างข้อสุดท้าย

อาชีพที่เป็นวิชาชีพ ได้แก่ ครู อาจารย์ ข้าราชการ ทหาร ตำรวจ แพทย์
สถาปนิก วิศวกร เกษกร หมายควม นักบิน นักบริหาร ผู้อำนวยการ ผู้จัดการ เป็นต้น

อาชีพค้าขาย ได้แก่ พ่อค้าขายส่ง นายหน้าตัวแทนจำหน่ายสินค้า เจ้าของ
ร้านค้าย่อย เจ้าของที่ให้เช่า เจ้าของบ้านให้เช่า เจ้าของสวน เจ้าของนา เป็นต้น

อาชีพบริการ ได้แก่ อาชีพที่ส่วนใหญ่จะมีค่านำหน้าว่าพนักงาน เช่น พนักงาน
ธุรการ ไปรษณีย์โทรเลข โทรศัพท์ พนักงานพิมพ์ พนักงานเดินรถ พนักงานการเงิน พนักงาน
ประจำเครื่องบิน เป็นต้น

อาชีพผู้ใช้แรงงานชั้นสูง ได้แก่ อาชีพที่ส่วนใหญ่จะมีค่านำหน้าว่าช่าง เช่น
ช่างปั้น ช่างศิลป์ นักแสดง นักดนตรี ช่างไม้ ช่างปูน ช่างพิมพ์ เป็นต้น

อาชีพผู้ใช้แรงงานชั้นต่ำ ได้แก่ ชาวนา ชาวไร่ ชาวนสวน คนยาม คนรับใช้
คนเดินโต๊ะอาหาร ภารโรง คนทำความสะอาด กระเป๋ารถเมล์ คนขายของในร้าน คนงาน
ก่อสร้าง เป็นต้น

- ☐ (1) อาชีพที่เป็นวิชาชีพ.....
- ☐ (2) อาชีพค้าขาย.....
- ☐ (3) อาชีพบริการ.....
- ☐ (4) อาชีพผู้จ้างแรงงานชั้นสูง.....
- ☐ (5) อาชีพผู้จ้างแรงงานชั้นต่ำ.....
- ☐ (6) อื่น ๆ โปรดระบุ.....

6. ฐานะทางเศรษฐกิจของครอบครัว คิดเป็นรายได้ต่อเดือน

- ☐ (1) 1,500 - 3,999 บาท
- ☐ (2) 4,000 - 9,999 บาท
- ☐ (3) 10,000 บาทขึ้นไป
- ☐ (4) อื่น ๆ โปรดระบุ.....

ตอนที่ 2 แบบสอบถามความคิดเห็นของผู้เรียนเกี่ยวกับการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน

คำชี้แจง โปรดพิจารณาข้อความที่ละเอียดและขีดเครื่องหมาย (✓) ลงในตารางทางขวามือ
ให้ตรงกับระดับความคิดเห็นของผู้เรียน โดยตอบให้ตรงกับความรู้สึกที่แท้จริงที่สุด

ข้อ	ข้อความ	ระดับความคิดเห็น				
		มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
1	การศึกษาหลักปรัชญาของสุปปาตและการเปรียบเทียบกับกฎแห่งเหตุและผลในทางปรัชญาและวิทยาศาสตร์ ทำให้เข้าใจความเปลี่ยนแปลงและไม่ยั่งยืนของชีวิต					
2	เนื้อหาเรื่องคุณธรรมเสริมความมั่นคงแก่ชีวิตสามารถนำมาประยุกต์ใช้ในการดำรงชีวิตประจำวันให้มีความสุขได้					
3	ลักษณะและความเด่นของพระพุทธศาสนาทำให้เกิดความซาบซึ้งศรัทธาในการนับถือพุทธศาสนามากขึ้น					
4	การศึกษาในเรื่องศาสนาพราหมณ์ (ฮินดู) ทำให้ทราบประวัติความเป็นมาของการมีอิทธิพลต่อประเทศไทย					

ข้อ	ข้อความ	ระดับความคิดเห็น				
		มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
5	เนื้อหาวิชาธรรมเกี่ยวกับการฝึกสมาธิขั้นพื้นฐานมีความเหมาะสมกับผู้เรียนและสภาพแวดล้อมในปัจจุบัน					
6	เนื้อหาวิชาพุทธประวัติและประวัติพระสาวกช่วยให้เข้าใจความเป็นมาของพระพุทธศาสนามากขึ้น					
7	เนื้อหาที่กำหนดไว้ในหลักสูตรระดับชั้นสูงปีที่ 1 โดยสรุปมีความเหมาะสมกับระดับสติปัญญาและวัยของผู้เรียน					
8	ผู้สอนอธิบายเค้าโครงการเรียนการสอนในด้านเนื้อหาและจำนวนเวลาให้ผู้เรียนรับทราบอย่างละเอียดตั้งแต่เริ่มต้น					
9	ผู้สอนชี้แจงวัตถุประสงค์ของการเรียนการสอนรายวิชาให้ผู้เรียนเข้าใจอย่างแจ่มแจ้ง					
10	ผู้สอนมีการชี้แจงขอข่ายเนื้อหาวิชาก่อนทำการสอนเสมอ					
11	ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการวางแผนการเรียนการสอน					

ข้อ	ข้อความ	ระดับความคิดเห็น				
		มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
12	ผู้สอนกระตุ้นให้ผู้เรียนได้ใช้ความคิดโดยการถามคำถามแล้วให้ผู้เรียนตอบอย่างมีเหตุผล					
13	ผู้สอนมักให้คำแนะนำและชี้แนวทางที่ถูกต้องในการปฏิบัติตนของผู้เรียน					
14	ผู้สอนสอนหรือตักเตือนผู้เรียนทันทีที่พบเห็นหรือทราบว่าผู้เรียนประพฤติไม่ถูกต้อง					
15	ผู้เรียนได้มีโอกาสฝึกแก้ปัญหา และสรุปผลอย่างมีหลักการอยู่เสมอ					
16	การสอนส่วนใหญ่เป็นไปในรูปของการให้ผู้เรียนได้อภิปรายเป็นกลุ่มใหญ่บ้าง กลุ่มย่อยบ้าง					
17	กิจกรรมการเรียนการสอนมีการยกสถานการณ์จริงมาศึกษา					
18	มีการเชิญวิทยากรภายนอกมาให้ความรู้อยู่เสมอ					
19	ผู้สอนมักพาผู้เรียนไปชมสถานที่สำคัญ ๆ ทางพุทธศาสนา					
20	ผู้สอนมีการสรุปเนื้อหาให้ชัดเจนในสมุด					

ข้อ	ข้อความ	ระดับความคิดเห็น				
		มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
21	อุปกรณ์การสอนที่ผู้สอนนำมาใช้ประกอบการสอน บ่อย ๆ ได้แก่ - รูปภาพ/แผ่นภาพ - ภาพยนต์ - เทปบันทึกเสียง - นิตยสาร วารสาร หนังสือพิมพ์ - ตำนานและนิทานพื้นเมือง - หนังสือที่ระลึก หนังสืออนุสรณ์ - หนังสือมารยาทสังคม - หนังสือเกี่ยวกับขนบธรรมเนียมประเพณีไทย					
22	ผู้สอนใช้อุปกรณ์การสอนประกอบการให้ความรู้เสมอ					
23	อุปกรณ์การสอนที่นำมาใช้มีความเหมาะสมและสอดคล้องกับเนื้อหาวิชาที่สอน					
24	อุปกรณ์การสอนที่ใช้ประกอบการสอน ทำให้ประหยัดเวลาในการเรียนการสอน					

ข้อ	ข้อความ	ระดับความคิดเห็น				
		มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
25	ผู้สอนแจ้งให้ทราบอย่างละเอียดถึงวัตถุประสงค์และวิธีการในการประเมินผล					
26	การประเมินผลสอดคล้องกับเนื้อหา และกิจกรรมการเรียนรู้					
27	กิจกรรมการประเมินผลควรมีทั้งการทดสอบความรู้พื้นฐานของวิชาก่อนเรียน และทดสอบภายหลังจากเรียนจบแล้ว เพื่อเปรียบเทียบความก้าวหน้าของผู้เรียน					
28	กิจกรรมการประเมินผลควรมีทั้งการทดสอบและร่วมกับวิธีอื่น เช่น การทำรายงาน การทำข้อสอบย่อยเพื่อเก็บคะแนน					
29	ควรประเมินผลการเรียนโดยการเก็บคะแนนเป็นระยะ ๆ ระหว่างภาคเรียน					
30	ควรประเมินผลผู้เรียนจากความกระตือรือร้นในการร่วมกิจกรรมโดยสม่ำเสมอ					

ข้อ	ข้อความ	ระดับความคิดเห็น				
		มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
31	ควรประเมินผลความก้าวหน้าของผู้เรียนโดยเน้นการรู้จักนำความรู้ที่ได้จากการเรียนมาปรับปรุงใช้ในชีวิตประจำวัน					
32	ผู้สอนควรแจ้งผลการเรียนหรือผลการทดสอบให้ผู้เรียนทราบทุกครั้ง					
33	ควรเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้อภิปรายเกี่ยวกับการจัดกิจกรรมของครูผู้สอน					
34	ผู้สอนควรจัดทำบันทึกผลการประเมินแต่ละวิชาไว้ในระเบียบสะสมให้ครบถ้วน					
35	ผู้สอนควรมีการสอบถามเสริมความรู้ของนักเรียนที่ไม่ผ่านการประเมินผลการเรียน					

ตอนที่ 3	แบบสอบถามปลายเปิดให้ผู้เรียนแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน ตามหลักสูตรในด้าน เนื้อหาของหลักสูตร วิธีสอน อุปกรณ์ การสอน การประเมินผล ประโยชน์ที่ได้รับจากการเรียน และข้อคิดเห็นอื่น ๆ
คำชี้แจง	โปรดแสดงความคิดเห็นหรือข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนตามหลักสูตรได้อย่างเสรี ความคิดเห็นหรือข้อเสนอแนะของท่านในครั้งนี้จะเป็นประโยชน์ต่อการนำไปใช้ปรับปรุงการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น
1. ด้านเนื้อหาวิชาที่สอน ท่านมีความคิดเห็นอย่างไร? ข้อเสนอแนะในการแก้ไข 	
2. ด้านวิธีสอนของครู พระอาจารย์ ท่านมีความคิดเห็นอย่างไร? ข้อเสนอแนะในการแก้ไข 	

3. ด้านอุปกรณ์การสอนที่ครู พระอาจารย์ ใช้สอน ท่านมีความคิดเห็นอย่างไร?

.....

.....

ข้อเสนอแนะในการแก้ไข

.....

.....

4. ด้านการประเมินผล ท่านมีความคิดเห็นอย่างไร?

.....

.....

ข้อเสนอแนะในการแก้ไข

.....

.....

5. ประโยชน์ที่ได้รับจากการเรียนในศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์แห่งนี้มีอะไรบ้าง?

.....

.....

.....

.....

6. ข้อคิดเห็นอื่น ๆ (ถ้ามี)

.....

.....

.....

ระเบียบกรมการศาสนา
ว่าด้วยศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์
พ.ศ. 2534

เพื่อให้การดำเนินงานของศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ในความอุปถัมภ์ของกรมการศาสนาเป็นไปโดยสะดวก รวดเร็ว และมีประสิทธิภาพ อธิบดีกรมการศาสนาจึงวางระเบียบไว้ดังต่อไปนี้

ข้อ 1 ระเบียบนี้เรียกว่า "ระเบียบกรมการศาสนาว่าด้วยศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ พ.ศ. 2534"

ข้อ 2 ระเบียบนี้ให้ใช้บังคับตั้งแต่วันถัดจากวันประกาศเป็นต้นไป

ข้อ 3 บรรดาระเบียบ ข้อบังคับ และคำสั่งอื่นใด ในส่วนที่กำหนดไว้แล้วในระเบียบนี้ หรือซึ่งขัดหรือแย้งกับระเบียบนี้ ให้ใช้ระเบียบนี้แทน

ข้อ 4 ในระเบียบนี้

"ศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์" หมายความว่า หน่วยเผยแพร่ศีลธรรมทางพระพุทธศาสนาที่วัด มูลนิธิ สมาคม สถานศึกษา หรือหน่วยงานของรัฐ ได้จัดตั้งขึ้นเพื่อเป็นแหล่งให้การศึกษอบรมปลูกฝังศีลธรรม วัฒนธรรม และประเพณีอันดีงาม แก่เด็กและเยาวชน มีชื่อย่อว่า "ศพอ."

"คณะกรรมการบริหาร" หมายความว่า คณะบุคคลที่วัด มูลนิธิ สมาคม สถานศึกษา หรือหน่วยงานของรัฐ แต่งตั้งขึ้น โดยให้มีหน้าที่ให้คำปรึกษา แนะนำ และควบคุมดูแลการดำเนินงานของศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์

"ผู้อำนวยการ" หมายความว่า ผู้เป็นประธานกรรมการบริหาร และทำหน้าที่เป็นผู้จัดการบริหารงานศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์

"ครูผู้สอน" หมายความว่า ผู้ทำหน้าที่ครู หรืออาจารย์ ที่ทำการสอนในศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์

"นักเรียน" หมายความว่า ผู้ที่ศึกษาเล่าเรียนอยู่ในศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์

"การบริหารงานส่วนกลาง" หมายความว่า การดำเนินงานของศูนย์กลางระดับบน ศูนย์กลางระดับจังหวัด และศูนย์กลางระดับอำเภอ

"การจัดกิจกรรมพิเศษ" หมายความว่า กิจกรรมที่ได้รับมอบหมาย หรือความเห็นชอบจากกรมการศาสนา

"การดำเนินงานทั่วไป" หมายความว่า การบริหารงานในด้านธุรการ และวิชาการ

ข้อ 5 ให้รองอธิบดีกรมการศาสนา ท่ออธิบดีกรมการศาสนามอบหมายให้ปฏิบัติหน้าที่ราชการแทนเกี่ยวกับราชการในหน้าที่ความรับผิดชอบของกองศาสนศึกษา เป็นผู้รักษาการตามระเบียบนี้ และให้มีอำนาจตีความและวินิจฉัยปัญหาเกี่ยวกับการปฏิบัติ รวมทั้งการแก้ไขเพิ่มเติมแบบรายงาน ตามระเบียบนี้

หมวด 1

การจัดตั้งและดำเนินการ

ข้อ 6 การจัดตั้งศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ จะต้องพร้อมด้วยหลักเกณฑ์ ดังนี้

- (1) มีคณะกรรมการบริหาร
- (2) มีครูผู้สอน เพียงพอกับจำนวนห้องเรียน
- (3) มีสถานที่เรียน เหมาะสมและเพียงพอกับจำนวนนักเรียน
- (4) มีทุนดำเนินการหรือสามารถจัดหาทุนนำมาดำเนินการได้

ข้อ 7 คณะกรรมการบริหาร ประกอบด้วย

- (1) ผู้อำนวยการ
- (2) รองผู้อำนวยการ
- (3) กรรมการ ไม่น้อยกว่า 5 คน
- (4) เลขานุการ
- (5) ผู้ช่วยเลขานุการ

ข้อ 8 คณะกรรมการบริหาร มีหน้าที่ในการให้คำปรึกษา แนะนำ และควบคุมดูแล การดำเนินงานของศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ในด้านต่าง ๆ คือ

- (1) นโยบาย และแผนงาน
- (2) การบริหารงาน
- (3) บุคลากร
- (4) การเงิน

ข้อ 9 ให้วัด มูลนิธิ สมาคม สถานศึกษา หรือหน่วยงานของรัฐ เป็นผู้ประกาศการจัดตั้ง ศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์

ข้อ 10 ให้ศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ที่ได้จัดตั้งขึ้นแล้ว ยื่นคำขอจดทะเบียนไว้ในความอุปถัมภ์ของกรมการศาสนา ตามแบบคำขอจดทะเบียนทำทะเบียนนี้

การขอจดทะเบียน สำหรับในกรุงเทพมหานคร ให้ยื่นคำขอจดทะเบียนต่อกรมการศาสนา โดยเสนอผ่านความเห็นชอบของเจ้าคณะเขต และผู้อำนวยการเขต ส่วนจังหวัดอื่นให้ยื่นคำขอจดทะเบียนต่อสำนักงานศึกษาธิการอำเภอ โดยเสนอผ่านความเห็นชอบของเจ้าคณะอำเภอ และนายอำเภอ แล้วส่งไปยังกรมการศาสนา

หมวด 2

การจัดชั้นเรียนและหลักสูตรการสอน

ข้อ 11 ให้จัดชั้นเรียน แบ่งเป็น 4 ชั้น คือ

- (1) ชั้นเตรียม นักเรียนระดับประถม 1-2-3
- (2) ชั้นต้น นักเรียนระดับประถม 4-5-6
- (3) ชั้นกลาง นักเรียนระดับมัธยม 1-2-3
- (4) ชั้นสูง นักเรียนระดับมัธยม 4-5-6

ข้อ 12 ให้จัดหลักสูตรการสอน ดังนี้

ก. วิชาบังคับ มี 3 วิชา คือ

1. ธรรม
2. ประวัติพระพุทธศาสนา
3. ศาสนปฏิบัติ

ข. วิชาเลือก มี 1 วิชา ตามความเหมาะสม ซึ่งได้รับความเห็นชอบจาก

กรรมการศาสนา

ข้อ 13 ให้มีการพัฒนาปรับปรุงวิธีการจัดองค์ประกอบการสอนและกิจกรรม ให้เกื้อหนุนและสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของหลักสูตรการสอน

หมวด 3

การประเมินผลการศึกษา

ข้อ 14 ให้ศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์มีเวลาทำการสอน สำหรับวิชาบังคับ สัปดาห์ละไม่น้อยกว่า 3 ชั่วโมง รวมเวลาตลอดปีการศึกษาไม่น้อยกว่า 120 ชั่วโมง

ข้อ 15 ให้ศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ ทำการประเมินผลการศึกษาของนักเรียนประจำปีและตัดสินเป็นรายวิชา โดยวิธีสอบทั้งข้อเขียนและปฏิบัติ

ข้อ 16 ให้ศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ ร่วมกับกรรมการศาสนา
ออกประกาศนียบัตรให้แก่ผู้จบการศึกษาตามหลักสูตรแต่ละชั้น ตามแบบประกาศนียบัตรท้าย
ระเบียบนี้

การออกประกาศนียบัตร ให้ศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์จัดทำทะเบียนไว้เป็น
หลักฐานด้วย

หมวด 4

เน็ตเตลิต

ข้อ 17 กรรมการศาสนาจะรับจดทะเบียนศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ไว้ใน
ความอุปถัมภ์และจะพิจารณาให้การสนับสนุนการดำเนินงานในด้านต่าง ๆ ที่เห็นสมควร ตาม
ลำดับความสำคัญ ดังนี้

- (1) การบริหารงานส่วนกลาง
- (2) การบริหารงานระดับศูนย์กลาง
- (3) การจัดกิจกรรมพิเศษ
- (4) การดำเนินงานทั่วไป

ข้อ 18 ให้ผู้อำนวยการศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ที่กรรมการศาสนา
จดทะเบียนไว้แล้ว รายงานสถิติข้อมูลผลการดำเนินงานประจำปี ไปยังกรรมการศาสนา
ตามแบบรายงานท้ายระเบียบนี้

ประกาศ ณ วันที่ 23 พฤษภาคม พ.ศ. 2534

ลงชื่อ เสมอ นาคพงศ์

(นายเสมอ นาคพงศ์)

อธิบดีกรรมการศาสนา

คำสั่งกรมการศาสนา

ที่ 290/2534

เรื่อง แต่งตั้งคณะกรรมการพิจารณาการจัดทำหนังสือเรียน สื่อและอุปกรณ์การเรียนการสอน

ด้วยศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ และศูนย์อบรมเด็กก่อนเกณฑ์ในวัด เป็นสถาบันของวัดที่จัดการอบรมเลี้ยงดูเด็กและเยาวชนให้เป็นผู้ที่มีความพร้อมทั้งในด้านสติปัญญา สุขภาพอนามัย อารมณ์ และสังคม โดยเน้นให้เด็กและเยาวชนที่มีความรู้และความสามารถในการปฏิบัติตามประเพณีและวัฒนธรรมไทยตลอดจนเป็นผู้มีจริยธรรมด้วย ในการนี้ยังขาดหนังสือเรียน สื่อ และอุปกรณ์การเรียนการสอนอีกมากและที่มีอยู่บ้างแล้วก็จำเป็นต้องปรับปรุงแก้ไข จึงแต่งตั้งคณะกรรมการเพื่อพิจารณาการจัดทำหนังสือเรียน สื่อ และอุปกรณ์การเรียนการสอน ดังต่อไปนี้

1. นายสวัสดิ์ ดวงจันทร์ รองอธิบดีกรมการศาสนา	ประธานกรรมการ
2. นายนำทรัพย์ จันทน์หอม ผู้อำนวยการกองศาสนศึกษา	รองประธานกรรมการ
3. พระปริยัติกิจโกศล	กรรมการที่ปรึกษา
4. ผู้ช่วยศาสตราจารย์บุญเรือง อินทวรัตน์	กรรมการที่ปรึกษา
5. ดร. บุญย์ นิลเกษ	กรรมการที่ปรึกษา
6. พระมหาบัว ปิยวณฺโณ	กรรมการที่ปรึกษา
7. พระมหาธาเชล ฐิริปัญโญ	กรรมการ
8. พระมหาสุชาติ ชำตเมโธ	กรรมการ
9. นายเสนาะ ผดุงจิตร	กรรมการ
10. นายพิสิฐ เจริญสุข	กรรมการ
11. นายเอนก ชำทอง	กรรมการ
12. นายทองศักดิ์ หงสกุล หัวหน้าฝ่ายการศึกษาสงเคราะห์ กรรมการและเลขานุการ	

13. นายบุญมา ศรีสุรเมธี	กรรมการและผู้ช่วยเลขานุการ
14. นายสมพร เดี่ยวสุรินทร์	กรรมการและผู้ช่วยเลขานุการ

ทั้งนี้ ตั้งแต่บัดนี้เป็นต้นไป

สั่ง ณ วันที่ 5 กรกฎาคม พ.ศ. 2534

(นายเสมอ นาคพงศ์)

อธิบดีกรมการศาสนา

ประกาศกรมการศาสนา

เรื่อง ตั้งสำนักงานบริหารการศึกษามหาวิทยาลัยสงฆ์แห่งประเทศไทย

เพื่อให้การดำเนินงานของศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ เป็นไปด้วยความเรียบร้อยและมีประสิทธิภาพ บรรลุผลตามวัตถุประสงค์ของทางราชการและคณะสงฆ์

อาศัยอำนาจตามความในข้อ 17 แห่งระเบียบกรมการศาสนา ว่าด้วยศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ พ.ศ. 2534 กรมการศาสนา จึงประกาศตั้งสำนักงานบริหารการศึกษามหาวิทยาลัยสงฆ์แห่งประเทศไทย ทำหน้าที่เป็นสำนักงานกลาง ตั้งอยู่ที่วัดอนงคาราม เขตคลองสาน กรุงเทพมหานคร โดยแบ่งส่วนสำนักงาน ดังนี้

1. สำนักงานเลขานุการ มีหน้าที่และความรับผิดชอบ คือ

- งานสารบรรณ
- งานนโยบายและแผน
- งานโครงการและงบประมาณ

2. ฝ่ายวิชาการ มีหน้าที่และความรับผิดชอบ คือ

- งานหลักสูตร
- งานตำรา
- งานโสตทัศนูปกรณ์

3. ฝ่ายประชาสัมพันธ์ มีหน้าที่และความรับผิดชอบ คือ

- งานเผยแพร่ข่าวสาร
- งานกิจกรรม
- งานสถิติและข้อมูล

4. ฝ่ายผลิต มีหน้าที่และความรับผิดชอบ คือ

- งานอาคารและสถานที่
- งานวัสดุครุภัณฑ์
- งานบริการ

5. ศูนย์กลางระดับท่น มีหน้าที่และความรับผิดชอบ คือ

- งานประชาสัมพันธ์
- งานวิชาการ
- งานกิจกรรม

ที่ตั้งสำนักงานศูนย์กลางระดับท่น จำนวน 4 แห่ง คือ

ศูนย์ท่นกลาง วัดประยุรวงศาวาส เขตธนบุรี กรุงเทพมหานคร

ศูนย์ท่นเหนือ วัดพระสิงห์วรมหาวิหาร อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่

ศูนย์ท่นตะวันออก วัดมหาวนาราม อำเภอเมือง จังหวัดอุบลราชธานี

ศูนย์ท่นใต้ วัดแจ้ง อำเภอเมือง จังหวัดนครศรีธรรมราช

ให้ฝ่ายการศึกษาสงเคราะห์ กองศาสนศึกษา มีหน้าที่ดูแลและรับผิดชอบสนองงาน

สำนักงานบริหารการศึกษามหาวิทยาลัยมหาวชิราวุธแห่งประเทศไทย ตามควรแก่กรณี

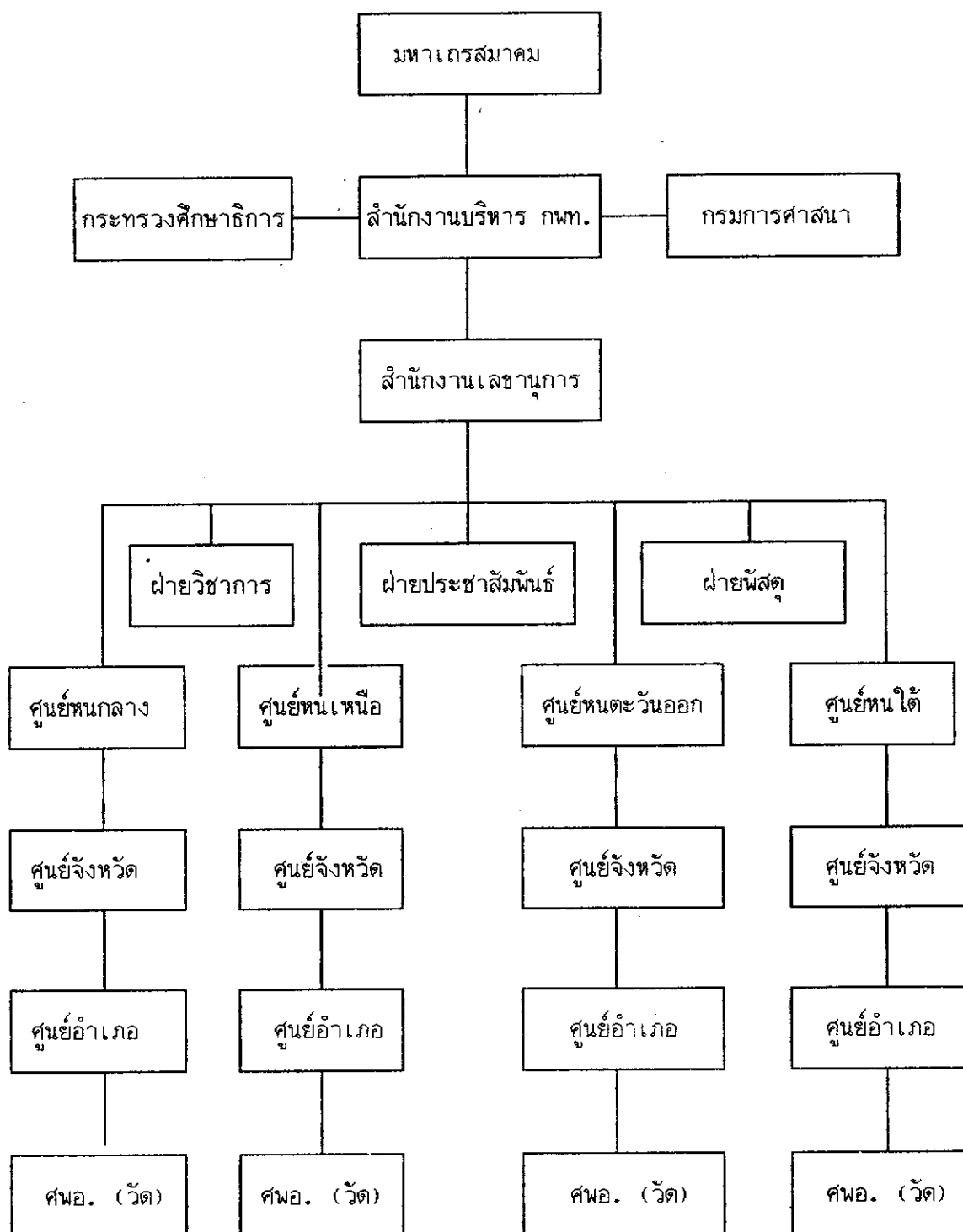
ทั้งนี้ ตั้งแต่บัดนี้เป็นต้นไป

ประกาศ ณ วันที่ 17 กันยายน พ.ศ. 2534

(นายเสมอ นาคพงศ์)

อธิบดีกรมการศาสนา

แผนภูมิการแบ่งส่วนสำนักงานบริหารการศึกษาระพุทธศาสนา
วันอาทิตย์แห่งประเทศไทย

ประกาศกรมการศาสนา

เรื่อง พระกฤษฎีกาปฏิบัติหน้าที่ประจำสำนักงานบริหารการศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏวชิรวิทยากุล จังหวัดบุรีรัมย์
ประเทศไทย

ตามประกาศกรมการศาสนา ลงวันที่ 17 กันยายน 2534 เรื่องตั้งสำนักงานบริหารการศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏวชิรวิทยากุลแห่งประเทศไทย ทำหน้าที่เป็นสำนักงานกลาง และได้แบ่งส่วนสำนักงานแล้ว นั้น

อาศัยอำนาจตามความในข้อ 17 แห่งระเบียบกรมการศาสนา ว่าด้วยศูนย์ศึกษาพระมหามหาวิทยาลัยราชภัฏวชิรวิทยากุล พ.ศ. 2534 กรมการศาสนา จึงประกาศนามพระกฤษฎีกาปฏิบัติหน้าที่ประจำสำนักงานกลาง ดังนี้

1. พระปริยัติกิจโกศล	เป็น เลขาธิการ
2. พระครูอุดมธรรมวาทิ	เป็น รองเลขาธิการ
3. พระมหาบัว อินทปัญโญ	เป็น รองเลขาธิการ
4. พระมหาบัว ปิยมนุโณ	เป็น เลขานุการ
5. พระมหาสุชาติ ชัดเมธ	เป็น ผู้ช่วยเลขานุการ
6. พระมหาอนุสรณ์ อากาศโร	เป็น ผู้ช่วยเลขานุการ
7. พระปริยัติกิจโกศล	เป็น หัวหน้าฝ่ายวิชาการ
8. พระมหาบัว ปิยมนุโณ	เป็น หัวหน้าฝ่ายประชาสัมพันธ์
9. พระคำพันธ์ ธมมวิริโย	เป็น หัวหน้าฝ่ายพัสดุ

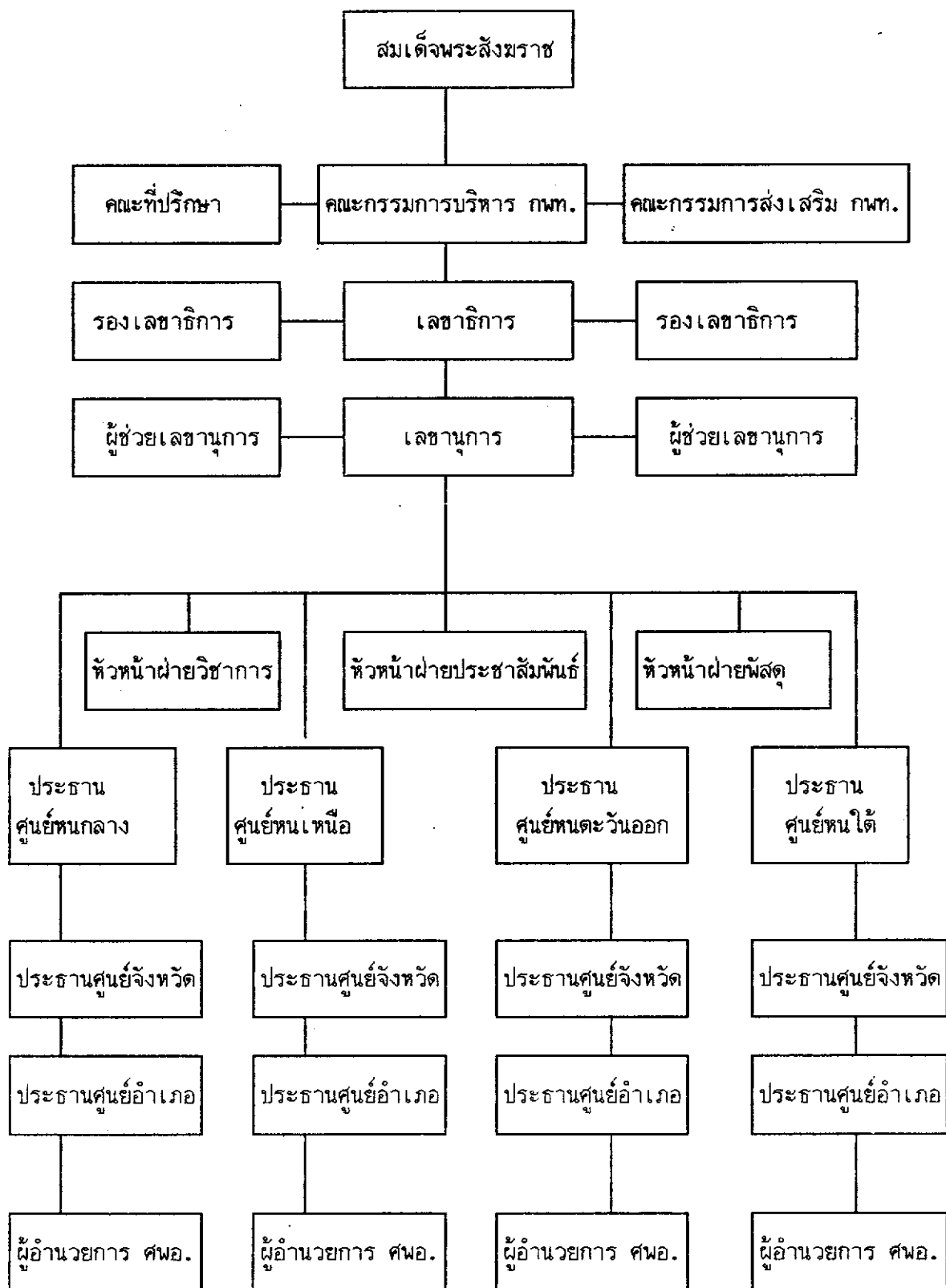
จึงประกาศมาเพื่อทราบทั่วกัน

ประกาศ ณ วันที่ 17 กันยายน พ.ศ. 2534

(นายเสมอ นาคพงศ์)

อธิบดีกรมการศาสนา

แผนภูมิการจัดตำแหน่งหน้าที่สำนักงานบริหาร กทท.

คำสั่งสำนักงานบริหารการศึกษามหาวิทยาลัยมหาดไทย แห่งประเทศไทย

ที่ 1/2534

เรื่อง แต่งตั้งเจ้าหน้าที่สำนักงาน

ตามประกาศกรมการศาสนา ลงวันที่ 17 กันยายน 2534 เรื่องตั้งสำนักงานบริหารการศึกษามหาวิทยาลัยมหาดไทย และเรื่องประกาศนามพระภิกษุปฏิบัติหน้าที่ประจำสำนักงานกลางที่วัดอนงคาราม เขตคลองสาน กรุงเทพมหานคร โดยอาศัยอำนาจตามความในข้อ 17(1) แห่งระเบียบกรมการศาสนา ว่าด้วยศูนย์ศึกษามหาวิทยาลัยมหาดไทย พ.ศ. 2534 แล้วนั้น

เพื่อให้มีเจ้าหน้าที่ฝ่ายต่าง ๆ รับผิดชอบงานในสำนักงาน จึงแต่งตั้งบุคคลดำรงตำแหน่งปฏิบัติหน้าที่ตามที่แบ่งส่วนสำนักงาน ดังนี้.-

1. สำนักงานเลขานุการ

หัวหน้า	พระมหาบัว ปิยมนฺโต	วัดอนงคาราม
รองหัวหน้า	พระมหาอนุสรณ์ อากาศโร	วัดอนงคาราม
- งานสารบรรณ	พระมหาสุชาติ ชัดเมธ	วัดอนงคาราม
- งานนโยบายและแผน	ผศ. บุญเรือง อินทวัฒน์	

2. ฝ่ายวิชาการ

หัวหน้า	พระปริยัติกิจโกศล	วัดอนงคาราม
รองหัวหน้า	พระมหาบัว อินทมนฺโต	วัดสุวรรณาราม
- งานหลักสูตร	รศ.ดร.บุญ นิลเกษ	
- งานตำรา	รศ.ดร.จำลอง สารพัตนิก	
- งานโสตทัศนูปกรณ์	พระสมุห์วิเศษ กิตติโสภณ	วัดอนงคาราม

3. ฝ่ายประชาสัมพันธ์

หัวหน้า	พระครูอุดมธรรมวาที	วัดประยุรวงศาวาส
รองหัวหน้ารูปที่ 1	พระมหาราเชล ภูริปัญโญ	วัดอนงคาราม
รองหัวหน้ารูปที่ 2	พระมหาเจริญ กนฺตธมฺโม	วัดบางสะแกใน
- งานเผยแพร่ข่าวสาร	พระมหาจิตต์ อธิจิตฺโต	วัดอนงคาราม
- งานกิจกรรม	พระมหาวิฑูรย์ รตนสาโร	วัดอนงคาราม
- งานสถิติและข้อมูล	พระมหาอภิรักษ์ ญาณวฑฺฒโ	วัดอนงคาราม

4. ฝ่ายพัสดุ

หัวหน้า	พระคำพันธ์ ธมฺมวิริโย	วัดอนงคาราม
รองหัวหน้ารูปที่ 1	พระทิวเนตร อากาศโร	วัดอนงคาราม
รองหัวหน้ารูปที่ 2	พระมหาสมพร โสภณจิตฺโต	วัดอนงคาราม
- งานอาคารสถานที่	พระมหาทันทมัย คุณงุโร	วัดอนงคาราม
- งานวัสดุครุภัณฑ์	พระมหาประวิตร วชิรเมธี	วัดอนงคาราม
- งานบริการ	พระดอนเมือง ปญฺชิตฺโต	วัดอนงคาราม

ทั้งนี้ตั้งแต่บัดนี้เป็นต้นไป.

สั่ง ณ วันที่ 2 ธันวาคม พ.ศ. 2534

(พระปริยัติกิจโกศล)

เลขาธิการ

สำนักงานบริหารการศึกษามหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัยแห่งประเทศไทย

แบบคำขอจดทะเบียนศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์

เขียน.....

วันที่.....เดือน.....พ.ศ.....

เรื่อง ขอจดทะเบียนศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์

เจริญพร อธิบดีกรมการศาสนา

ด้วยวัด.....ตั้งอยู่เลขที่.....ซอย/ถนน.....

บ้าน.....หมู่ที่.....แขวง/ตำบล.....เขต/อำเภอ.....

จังหวัด.....รหัสไปรษณีย์.....โทรศัพท์.....

อยู่ในเขตพื้นที่อันเป็น ☐ ชุมชนพัฒนา ☐ ชนบททุรกันดาร ☐ อพป. ☐ ชายแดน

ได้เปิดศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ขึ้น ตั้งแต่วันที่.....มีความ

ประสงค์ขอให้กรมการศาสนารับรองให้เป็นไว้ในความอุปถัมภ์ มีหลักเกณฑ์ประกอบการพิจารณา

ตามรายการดังนี้

1. คณะกรรมการบริหาร ประกอบด้วย

☐ กรรมการโดยตำแหน่ง จำนวน.....ท่าน คือ

1. ผู้อำนวยการ ชื่อ.....ตำแหน่ง.....

2. รองผู้อำนวยการ ชื่อ.....

3. เลขานุการ ชื่อ.....

4. ผู้ช่วยเลขานุการ ชื่อ.....

☐ กรรมการโดยแต่งตั้ง จำนวน.....ท่าน คือ

1. 4.....

2. 5.....

3. 6.....

2. ครูผู้สอน จำนวน.....ท่าน คือ ☐ บรรณษิต จำนวน.....รูป ☐ คฤหัสถ์
จำนวน.....คน มีรายนามทั้งหมด ดังนี้

1. วุฒิ.....5.....วุฒิ.....
2. วุฒิ.....6.....วุฒิ.....
3. วุฒิ.....7.....วุฒิ.....
4. วุฒิ.....8.....วุฒิ.....

3. นักเรียนในปีการศึกษานี้ จำนวน.....คน จำแนกได้ดังนี้

ชั้น	เตรียม			ต้น			กลาง			สูง			รวม
นักเรียน	ป.1	ป.2	ป.3	ป.4	ป.5	ป.6	ม.1	ม.2	ม.3	ม.4	ม.5	ม.6	
ชาย													
หญิง													
จำนวน													

4. สถานที่ทำการสอน ให้อาคารของ.....จำนวน.....หลัง ห้องเรียน
จำนวน.....ห้อง สามารถรับนักเรียนได้มากที่สุด จำนวน.....คน
5. เปิดสอนเฉพาะ ☐ วันอาทิตย์ ☐ วัน.....ในช่วงเวลา.....น. ถึงเวลา.....น.
ระหว่างเดือน.....ถึงเดือน.....รวมเวลาตลอดปีจำนวน.....ชั่วโมง

6. ทุนดำเนินการ ที่เป็นเงินสด

- ☐ มีอยู่แล้ว จำนวน.....บาท (.....)
- ☐ ไม่มี แต่สามารถหาได้โดย.....
- ☐ มีมูลนิธิดหนุน ชื่อมูลนิธิ.....

7. หลักสูตร และวิชาที่สอน

1. หลักสูตร ☐ ใช้ของกรมการศาสนา ☐ ใช้ของ.....

2. วิชาที่สอน

ก. วิชาบังคับ 3 วิชา คือ

- (1) ธรรม
- (2) ประวัติพระพุทธศาสนา
- (3) ศาสนปฏิบัติ

ข. วิชาเลือก 1 วิชา คือ.....

8. ประมาณการรายจ่ายตลอดปี จำนวน.....บาท

9. แผนผัง แผนที่สังเขป แสดงอาคารที่ตั้งศูนย์ และเส้นทางคมนาคมติดต่อ เขียนจำลองไว้ด้านหลังนี้แล้ว

จึงเจริญพรมมาเพื่อพิจารณาจับตาดูเห็นไว้ในความอุปถัมภ์ต่อไป

ลงชื่อ.....

(.....)

ผู้อำนวยการ

ความเห็นของเจ้าคณะแขวง หรือเจ้าคณะตำบล.....

ลงชื่อ.....

(.....)

ตำแหน่ง.....

วันที่.....

ความเห็นของเจ้าคณะเขต หรือเจ้าคณะอำเภอ.....

ลงชื่อ.....

(.....)

ตำแหน่ง.....

วันที่.....

ความเห็นของผู้อำนวยการเขต หรือนายอำเภอ.....

ลงชื่อ.....

(.....)

ตำแหน่ง.....

วันที่.....

หมายเหตุ 1. คำว่า "เจริญพร" เปลี่ยนเป็น "เรียน" ถ้าผู้ขอจดทะเบียนเป็นบุคคล

2. คำว่า "วัด" เปลี่ยนเป็นคำนำหน้าชื่อของหน่วยงานนั้น ๆ เช่น

โรงเรียน..... เป็นต้น

ถ้า ศพอ. ไม่ใช่วัด หรือมิได้ตั้งอยู่ในวัด

แบบรายงานสถิติข้อมูลศูนย์ศึกษาพระนุทศศาสนวันอาทิตย์

ประจำปี.....

1. ทะเบียนเลขที่.....ชื่อ ศพอ.วัด.....ตั้งอยู่เลขที่.....ซอย/ถนน.....
บ้าน.....หมู่ที่.....แขวง/ตำบล.....เขต/อำเภอ.....จังหวัด.....
รหัสไปรษณีย์.....โทรศัพท์.....

อยู่ในเขตพื้นที่อันเป็น ☐ ชุมชนพัฒนา ☐ ชนบททุรกันดาร ☐ อพป. ☐ ชายแดน

2. ในปีการศึกษา ศพอ.แห่งนี้เป็น

☐ เปิดดำเนินการอยู่

☐ มิได้ดำเนินการในปีนี้จะเปิดอีกในปี พ.ศ.....

☐ เลิกดำเนินการตลอดไปนับตั้งแต่ พ.ศ.....เพราะ.....

3. คณะกรรมการบริหาร ประกอบด้วย

☐ กรรมการโดยตำแหน่ง จำนวน.....ท่าน คือ

1. ผู้อำนวยการ ชื่อ.....ตำแหน่ง.....

2. รองผู้อำนวยการ ชื่อ.....

3. เลขานุการ ชื่อ.....

4. ผู้ช่วยเลขานุการ ชื่อ.....

☐ กรรมการโดยแต่งตั้ง จำนวน.....ท่าน คือ

1. 4.....

2. 5.....

3. 6.....

4. ครูผู้สอนเฉพาะที่ได้ปฏิบัติหน้าที่ในปีนี้เป็นจำนวน.....ท่าน คือ

☐ บรรพชิต จำนวน.....รูป ☐ คฤหัสถ์.....คน

มีรายชื่อนามทั้งหมด ดังนี้

1. วุฒิ.....5.....วุฒิ.....

2. วุฒิ.....6.....วุฒิ.....

3. วุฒิ.....7.....วุฒิ.....

4. วุฒิ.....8.....วุฒิ.....

5. นักเรียนในชั้น ตามบัญชีเรียกชื่อ จำนวน.....คน จำแนกได้ดังนี้

ชั้น	เตรียม			ต้น			กลาง			สูง			รวม
นักเรียน	ป.1	ป.2	ป.3	ป.4	ป.5	ป.6	ม.1	ม.2	ม.3	ม.4	ม.5	ม.6	
ชาย													
หญิง													
จำนวน													

6. เปิดสอนเฉพาะ ○ วันอาทิตย์ ○ วัน.....ในช่วงเวลา..... ถึงเวลา.....

ระหว่างเดือน.....ถึงเดือน.....รวมเวลาตลอดปีจำนวน.....ชั่วโมง

7. โครงการ หรือกิจกรรม เนื่องในงานวันสำคัญทางพระพุทธศาสนา และวันเฉลิม-

พระชนมพรรษา คือ

1. จัดงาน.....จัดที่.....วันที่.....

2. จัดที่.....วันที่.....

3. จัดที่.....วันที่.....

4. จัดที่.....วันที่.....
5. จัดที่.....วันที่.....
8. งบประมาณค่าใช้จ่ายตลอดปี จำนวนทั้งสิ้น เป็นเงิน.....บาท จำแนกได้ดังนี้
1. ค่าจัดกิจกรรม จำนวน.....บาท
 2. ค่าวัสดุอุปกรณ์การสอน จำนวน.....บาท
 3. ค่าตอบแทน จำนวน.....บาท
 4. ค่าบริหารงานทั่วไป จำนวน.....บาท
9. ศพอ.แห่งนี้ ได้เปิดดำเนินการครั้งแรกเมื่อ พ.ศ.....นับถึงปัจจุบันเป็นเวลา...ปี
มีปัญหาและอุปสรรคตลอดจนความคิดเห็นและข้อเสนอแนะคือ.....
.....

สำรวจเมื่อ วันที่.....

ลงชื่อ.....

(.....)

ผู้อำนวยการ

ขั้นตอนการจัดตั้ง ศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์

ขั้นตอนที่ 1

1. ให้ปรึกษาคณะกรรมการวัด ศรัทธาวัตร คณะครูอาจารย์ที่รู้จักที่จะมาช่วยสอนได้ คณะกรรมการที่จะจัดตั้งศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ ตลอดจนพระเถระและพระสังฆาธิการ ทารหรือให้แน่ใจเสียก่อน
2. จัดหาอาคารสถานที่เรียนให้พร้อม จะเป็นอาคารศาลาการเปรียญ ห้องเรียน ของโรงเรียนพระปริยัติธรรม หรือเป็นโรงเรียนในสังกัดรัฐบาล
3. ถ้าเป็นอาคารโรงเรียนที่มีใช้ของวัด ให้ทำหนังสือขออนุญาตใช้อาคารสถานที่ เสียก่อน โดยบอกวัตถุประสงค์ของการใช้อาคารไปด้วย
4. จัดหาโต๊ะ เก้าอี้ อุปกรณ์การเรียนการสอน (ถ้ายังไม่มี) โดยทางวัดจัดซื้อ หรือร่วมกับผู้มีจิตศรัทธาจัดซื้อ หรือขอบริจาคจากบุคคลต่าง ๆ จะเป็นบริษัท ห้างร้าน มูลนิธิ สมาคม หน่วยงานของรัฐบาล เป็นต้น

ขั้นตอนที่ 2

1. กรอกแบบศพอ.1 ลงรายละเอียดข้อมูลตามแบบเสร็จแล้วนำเรื่องเสนอ เจ้าคณะแขวง หรือเจ้าคณะตำบลเพื่อขอความเห็นชอบ แล้วนำเสนอเจ้าคณะเขต หรือเจ้าคณะอำเภอเพื่อขอความเห็นชอบ
2. เมื่อเสร็จเรียบร้อยแล้วทำหนังสือถึงผู้อำนวยการเขต หรือนายอำเภอ พร้อมกับแบบแบบศพอ.1 ให้ผู้อำนวยการเขตหรือนายอำเภอเห็นชอบ โดยขอให้ทางเขต หรือทางอำเภอส่งกรมการศาสนาเลยไม่ต้องส่งเข้าจังหวัด หรือจะผ่านจังหวัดไปก็ได้

3. เมื่อกรมการศาสนาได้รับเรื่อง และพิจารณาเห็นชอบแล้ว จะดำเนินการดังนี้

3.1 ถ้าเรื่องส่งผ่านจังหวัด หรืออำเภอ ก็จะแจ้งให้ทางจังหวัดหรืออำเภอ ทราบว่า ได้รับจดทะเบียนไว้แล้ว พร้อมกับส่งหนังสือหลักฐาน (ถ้ามี) ไปให้ แล้วขอให้จังหวัด หรืออำเภอแจ้งศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ที่ขอตั้งทราบ

3.2 ถ้าเรื่องส่งมาจากทางศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ ที่ขอจัดตั้ง โดยตรง ซึ่งไม่ได้ผ่านทั้งทางจังหวัดหรืออำเภอ กรมการศาสนาจะแจ้งไปสองทาง คือ แจ้ง ให้ทางศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ที่ขอจัดตั้งทราบ และแจ้งให้จังหวัดทราบเพื่อ ประสานงานต่อไปด้วย

แนวปฏิบัติงาน

ศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ ที่ได้รับการจดทะเบียนไว้แล้ว กรมการศาสนา จะดำเนินการดังนี้

1. จะรวบรวมข้อมูล ประวัติการดำเนินงาน ส่งให้สำนักงานบริหารการศึกษา พระพุทธศาสนาวันอาทิตย์แห่งประเทศไทยเก็บไว้ 1 ชุด
2. จะแยกทะเบียนศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ ส่งให้สำนักงานศูนย์กลาง ระดับทพเก็บไว้ตรวจสอบ 1 ชุด
 - ทนกลาง เก็บไว้ที่ วัดประยุรวงศาวาส กรุงเทพมหานคร
 - ทนเหนือ เก็บไว้ที่ วัดพระสิงห์วรมหาวิหาร จังหวัดเชียงใหม่
 - ทนตะวันออก เก็บไว้ที่ วัดมหาวนาราม จังหวัดอุบลราชธานี
 - ทนใต้ เก็บไว้ที่ วัดแจ้ง จังหวัดนครศรีธรรมราช
3. ให้ศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ จัดทำทะเบียนต่าง ๆ คือ
 - ก. ทะเบียนประวัติครู-อาจารย์ ผู้สอน
 - ข. ทะเบียนนักเรียนประจำปี รวมทั้งผู้ที่จบการศึกษาประจำปีนั้น ๆ ด้วย

ค. ทะเบียนผู้บริจาคทรัพย์สินของ หรือผู้ที่ช่วยเหลือศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์นั้น ๆ

4. ให้มีการประชุมคณะกรรมการบริหารศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ อย่างน้อย ปีละ 2 ครั้ง เพื่อจะได้หาแนวทางแก้ไขปัญหาอุปสรรค และการร่วมกันจัดกิจกรรมสำคัญทางพระพุทธศาสนา

5. ตำราเรียน เอกสารเผยแพร่ ประกาศนียบัตร เกียรติบัตร และสิ่งพิมพ์ ศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ได้ต้องการ ให้ทำหนังสือแจ้งไปยังสำนักงานบริหารการศึกษา พระพุทธศาสนาวันอาทิตย์แห่งประเทศไทย กรมการศาสนา ซึ่งเป็นสำนักงานกลาง ตั้งอยู่ที่ วัดอนงคาราม เขตคลองสาน กรุงเทพมหานคร 10600 ทำหน้าที่ผลิตตำรา และงานด้านวิชาการต่าง ๆ

6. ศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ใด มีความประสงค์ที่จะจัดตั้งห้องสมุดหรือ ห้องอ่านหนังสือให้จัดทำ โครงการเสนอไปยังกรมการศาสนา โดยกรมการศาสนายินดีให้การสนับสนุนการดำเนินงานห้องสมุดทุกแห่ง

ปฏิทินการปฏิบัติงาน

1. ศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ทุกแห่งควรจัดทำปฏิทินปฏิบัติงานไว้ด้วยว่า วัน เดือน ปีใดจะทำอะไรมีโครงการใดบ้าง เช่น วันเปิดสอนเมื่อใด การจัดกิจกรรมวันสำคัญ การประชุมคณะกรรมการกำหนดวันสอบวัดผล วันปิดภาคเรียน เป็นต้น

2. การส่งแบบรายงาน สถิติข้อมูลศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ (แบบ ศพอ.2) เป็นเรื่องสำคัญที่ต้องถือปฏิบัติ เพราะเป็นข้อมูลในการจัดทำสถิติข้อมูลและ จัดทำงบประมาณ กรมการศาสนาจะถือหนังสือฉบับนี้เป็นแนวทางการจัดสรรเงินอุดหนุน โดย พิจารณาจากจำนวนนักเรียน จำนวนครู และรายรับรายจ่ายเป็นเกณฑ์ พร้อมกับพิจารณาจัดศูนย์ ดีเด่น เพื่อสนับสนุนเงินอุดหนุนเป็นกรณีพิเศษด้วย

แบบ ศพอ.2 นี้จะต้องส่งถึงกรมการศาสนา ก่อนวันที่ 31 สิงหาคม ของทุกปี ถ้าไม่มี
แบบ ศพอ.2 นี้ก็ไม่อาจพิจารณางบประมาณเงินอุดหนุนได้

การจัดทำงบประมาณ

1. ต้องจัดทำบัญชีรายรับ-รายจ่าย

รายรับ เช่น เงินที่บริจาค เงินอุดหนุน ทรัพย์สินของ เงินทุน เงินมูลนิธิ เป็นต้น

รายจ่าย เช่น ค่าอุปกรณ์การเรียนการสอน เงินค่าตอบแทนครูผู้สอน

ค่าเครื่องใช้สอยต่าง ๆ

2. การจัดทำโครงการต่าง ๆ ต้องมีหัวข้อดังนี้ ชื่อโครงการ หลักการและเหตุผล
วัตถุประสงค์ เป้าหมาย ระยะเวลาดำเนินการ วิธีดำเนินการ หน่วยงานหรือผู้รับผิดชอบ
การประเมินผล ผลที่คาดว่าจะได้รับ
-

ประวัติย่อของผู้วิจัย

ชื่อ นายกำจัด ชื่อสกุล จันทวงศ์โส

เกิดวันที่ 1 เดือนมกราคม พุทธศักราช 2492

สถานที่เกิด อำเภอเมือง จังหวัดสมุทรสาคร

สถานที่อยู่ปัจจุบัน บ้านเลขที่ 1300/111 ถนนเอกชัย ตำบลมหาชัย อำเภอเมือง
จังหวัดสมุทรสาคร 74000

ตำแหน่งหน้าที่การงานปัจจุบัน บุคลากร 5

สถานที่ทำงานปัจจุบัน ฝ่ายการเจ้าหน้าที่ สำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดสระบุรี

ประวัติการศึกษา

พ.ศ. 2508 มัธยมศึกษาตอนต้น จากโรงเรียนสมุทรสาครวิทยาลัย
จังหวัดสมุทรสาคร

พ.ศ. 2512 ป.กศ.สูง (วิชาเอกสังคมศึกษา วิชาโทภาษาอังกฤษ)
จากวิทยาลัยครูพระนครศรีอยุธยา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา

พ.ศ. 2518 กศ.บ. (วิชาเอกภูมิศาสตร์ สาขาประถมศึกษา)
จากมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร

พ.ศ. 2535 กศ.ม. (วิชาเอกการศึกษาผู้ใหญ่) จากมหาวิทยาลัย
ศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร

การศึกษาความคิดเห็นเกี่ยวกับการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนของผู้เรียนหลักสูตรระดับชั้นสูง
ของศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ เขตกรุงเทพมหานคร

บทคัดย่อ
ของ
กัมจัด จันทวงศ์โส

เสนอต่อมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรปริญญาโทบริหารธุรกิจ วิชาเอกการศึกษาผู้ใหญ่
มกราคม 2536

การวิจัยครั้งนี้เพื่อศึกษาและเปรียบเทียบความคิดเห็นเกี่ยวกับการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนของผู้เรียนหลักสูตรระดับชั้นสูง ของศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ เขตกรุงเทพมหานคร โดยจำแนกตาม เพศ ระดับการศึกษาในระบบโรงเรียนของผู้เรียน ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนในระบบโรงเรียนปีการศึกษาที่ผ่านมา และสาเหตุของการเข้าเรียนในหลักสูตรของศูนย์ฯ ของผู้เรียน สถานภาพของผู้ปกครอง ระดับการศึกษา อาชีพ ฐานะทางเศรษฐกิจของครอบครัว

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้คือ ผู้เรียนหลักสูตรระดับชั้นสูง ของศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ เขตกรุงเทพมหานคร จำนวน 130 คน สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ครั้งนี้คือ การหาค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน การทดสอบค่าที และการทดสอบค่าเอฟ ผลการวิจัยมีดังต่อไปนี้

1. ผู้เรียนหลักสูตรระดับชั้นสูงของศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ มีความคิดเห็นเกี่ยวกับการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนโดยรวมและแยกเป็นรายด้าน อยู่ในระดับปานกลาง
2. ผู้เรียนหลักสูตรระดับชั้นสูงของศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ จำแนกตามเพศ ระดับการศึกษาในระบบโรงเรียน ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนในระบบโรงเรียนปีการศึกษาที่ผ่านมา และสาเหตุของการเข้าเรียนในหลักสูตรของศูนย์ฯ ของผู้เรียน สถานภาพ ระดับการศึกษา และฐานะทางเศรษฐกิจของครอบครัว ของผู้ปกครอง ที่มีความแตกต่างกัน มีความคิดเห็นเกี่ยวกับการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนโดยรวม แตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ
3. ผู้เรียนหลักสูตรระดับชั้นสูงของศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ ที่ผู้ปกครองมีอาชีพแตกต่างกัน มีความคิดเห็นเกี่ยวกับการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนโดยรวม แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05
4. ผู้เรียนหลักสูตรระดับชั้นสูงของศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ มีข้อเสนอแนะว่า ศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ ควรปรับปรุงในเรื่องอุปกรณ์การสอนให้มีจำนวนมากขึ้น

THE OPINIONS TOWARDS THE TEACHING PROGRAMS OF
THE UPPER LEVEL CURRICULUM STUDENTS AT
THE BUDDHIST SUNDAY CENTERS
IN BANGKOK METROPOLIS

AN ABSTRACT

BY

KAMCHAD JANTAVONGSO

Presented in partial fulfillment of the requirements for the Master of
Education degree in Adult Education
at Srinakharinwirot University

January 1993

The purposes of this research were to study and compare the opinions of the students in upper level curriculum at the Buddhist Sunday Centers in Bangkok Metropolis toward the teaching programs in regarded to sex, educational level in School system, recent school year's achievement, and factors in attending in the center, parent's status, parent's education, parent's vocation and family's economic status.

The samples consisted of 130 students in upper level Curriculum at the Buddhist Sunday Centers in Bangkok Metropolis. The statistics used for data analyzing were percentage, mean, standard diviation, t-test and F-test.

The major findings were as follows ;

1. There were moderate level as a whole and in each area on the opinions toward the teaching programs of the students in upper level curriculum at the Buddhist Sunday Centers.

2. There were no significant difference as a whole on the opinions of the students in upper level curriculum at the Buddhist Sunday Centers on teaching programs in regarded to sex, educational level in school system, recent school year's achievement, factors in attending in the center, parent's status, parent's education, and family's economic status.

3. There were significant difference as a whole at the level .05 on the opinions of the students in upper level curriculum at the Buddhist Sunday Centers toward the teaching programs with different parent's vocation.

4. The students in upper level curriculum at the Buddhist Sunday Centers suggested that the instructional materials should be improved and a need for more materials in teaching programs.